

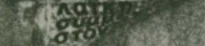
ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ

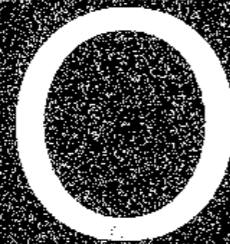
Οκτώβρης
1988

Τεύχος 36ο

Τιμή τεύχους: £1.00

- Πίσω από τα χαμόγελα των συνομιλιών
- Αντάρτικο και αντιπολίτευση στη Γουατεμάλα
- Ελ Σαλβαδόρ
- Οι γαλλικές εκλογές
- Πράγα 68-88
- Αλλοίθωρος Διεθνισμός
- Η ψυχολογία του καρκίνου
- Για την «μικρή ψυχή»
- Προσκύνημα στον τάφο του Ν. Νικολαΐδη
- Μνήμες ενός απόντος
- Στιγμές περιουλογής
- Ο Καζαντζάκης στην Κύπρο
- Ο Μαλτέζος ποιητής Φριτζέρι
- Ποίηση της Βάσως Δημητρίου
- Αντι-ποιήματα του Κύρρη

πως αναμενόταν η διάσκεψη των Υπουργών των Αδεσμεύτων αντιμετωπίστηκε με σοβαρότητα από το σύνολο των «μεσών μαζικής επικοινωνίας». Ενώ θα μπορούσε ν' αντιμετωπιστεί με θόρυβο μεν αλλά ξωβαθα, όπως ας πούμε ένα

«πολιτικόν τείον» το οποίο το πολύ-πολύ θα ενδυνάμωνε την «κρατική μας οντότητα» ως συνήθως η συνδιάσκεψη έγινε αφορμή να γεμισούν οι εφημερίδες τα περιοδικά και βεβαίως οι εκπομπές του ΡΙΚ με εκτενείς ιστορικές, κοινωνικές και πολιτικές αναφορές για την εξέλιξη του «τρίτου κόσμου». Πλήθος διαλέξεων και δημοσίων ανοιχτών συζητήσεων έγιναν σ' όλες τις πόλεις ενώ τεράστιες διαδηλώσεις και από τις δύο πλευρές της πράσινης γραμμής παράλυσαν για μέρες κάθε άλλη δραστηριότητα.

Για πρώτη φορά μέσα από τις αντιτιθέμενες απόψεις καταλάβαμε σαφώς τη διαφορά δεξιάς - αριστεράς. Η ταξική αντιπαράθεση αποκρυσταλλώθηκε ιδιαίτερα στις προτάσεις τους για τη λύση των σοβαρών προβλημάτων που απασχολούν τη πλειοψηφία των χωρών του πλανήτη μας: τους πολέμους, την υπανάπτυξη, την πείνα, τον αναλφαβητισμό.

Ειδικότερα οι αριστερής προδιάθεσης ή ευαισθησίας Κύπριοι μπόρεσαν να καταλάβουν επιτέλους και τις διαφορές ανάμεσα στα δύο κόμματα της αριστεράς, όχι μόνο σ' ότι αφορά το σύνολο της πολιτικής τους στο εσωτερικό - δηλαδή της πολιτικής τους επί του εθνικού - αλλά και σ' ότι αφορά την συμμετοχή τους στο απελευθερωτικό κίνημα των απανταχού καταπιεζομένων.

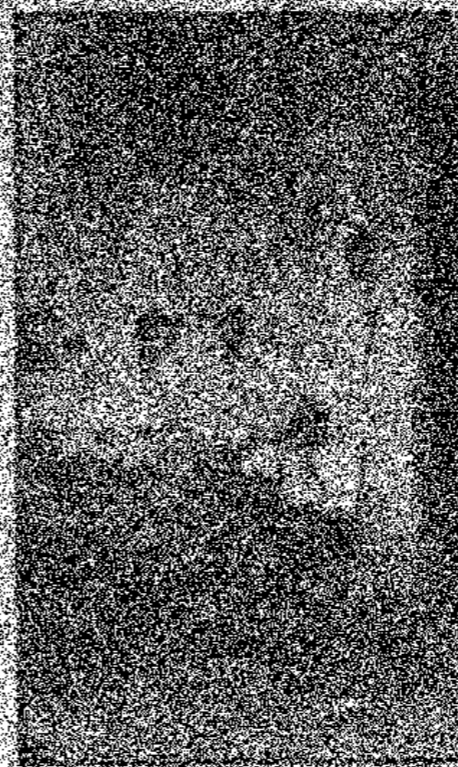
Επιτέλους μπόρουμε να είμαστε αισιόδοξοι η Κύπρος όχι μόνο ξεπερνά τη παραδοσιακή πολιτική αντίληψη της δεκαετίας του 50 αλλά επιπλέον ξεπερνά ταχύτερα τον ρηχό μικροαστικό κοσμολιτισμό που την διαδεχτήκε.

Μπορούμε επιτέλους να είμαστε βέβαιοι: σύντομα θα πάμε στο φεγγάρι.

Και βεβαίως εμείς τι να γράψουμε και τι να πούμε! Φυσιολογικά θα ασχοληθούμε με τις λεπτομέρειες τις «συνομιλίας» βεβαίως στη χώρα μας, το «Φαραβούντο Μαρτί», την αντιπολίτευση στη Γουατεμάλα, κάτι λίγο από τον πρώτο κόσμο και κάτι λίγο από του δεύτερο, (Γαλλία, Πραγα-68).

Καλλιμαχίας 1538
1074 ΣΥΝΤΑΚΤΗΡΙΑ

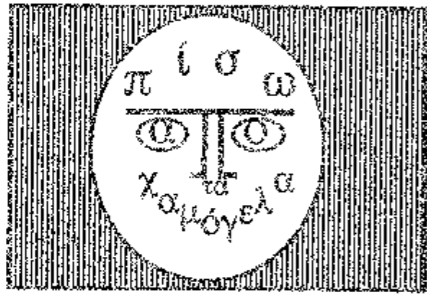

«ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΩΝ»
το ημερήσιο περιοδικό της τάλας λευκώλας
δευτέρα, 11/10/68, τάλα λευκώλας ΓΡΑ 421278

- διαβιβάζεται από συντακτική επιτροπή
- υπεύθυνος για το γράψιμο κωστής αγνώστης
- για τα φηγογράφημα κείμενα φηγογράφονται από γράφους τους
- το γνήσιο ημερολόγιο Παναγιώτη Μάρτη (1968-69) της Παναγιώτης Μάρτη

περίχουμένα

- στο παρί
- εκδοτικό
- πίσω από τα χαμόγελα
μάσκες τερηπλάτης
- το ανταρτικό και η αντιπολίτευση στη Γουατεμάλα
μία συνέντευξη με τον Frank Laury
- εδώ ελ σαλβαδόρ
μία συνέντευξη με τον Rene Rodriguez
- οι γαλλικές εκλογές και το κεντροαριστερό περσικό
μία συνέντευξη με τον Maurice Naiman
- πράγα 68-69, μη ελαττώσασθε κείρα, ας εη άνοστη
χρηστος ηλιαδης
- διάλογος ένας αλλοθωρος διεθνισμος
χρηστος ηλιαδης
- η ψυχολογια του καρκινου
αυτος εριτοκρητου
- φιλασοφικη στοχασμοι περι της πολυ μικρης ψυχης
κωστής κυριας
- προσκύνημα στο τόφο του νικου νικολαδη
α τηλλυριδης
- ο νικος κασαντζακας στη κυπρο
α τηλλυριδης
- το λαδι
- μνημες ενός απαντος
πανκος χρυσανθου
- στιγμες περισυλλαξης
οραστη ρωσοιδης
- ποιηματα του μαλτεζου ποιητη Ολιβερ Φριτζέλι
με σχολια του γ. βολακη
- ποιηση βρωσ δμητρίου
- 3 αντι-ποιηματα του κωστής κυριας

Πίσω από τα χαμόγελα

Μάρτιος Τετρίωτης

Η άκρατη προεκλογική αισιοδοξία του κ. Βασιλείου που διατηρήθηκε και πέραν των 100 ημερών, έγινε συγκρατημένη τις παραμονές της συνάντησης κορυφής της Γενεύης ενώ λίγες μέρες μετά την επίσημη έναρξη της νέας φάσης των δικοινοτικών συνομιλιών μετατράπηκε σε «αμυδρές ελπίδες» (λόγια του ίδιου προς τον Πρόεδρο των Ινδιών στη διάρκεια της πρόσφατης επίσκεψής του στη Κόπρο).

Είναι επομένως λογικό, να θέσουμε το ερώτημα: γιατί επιτέλους αυτός ο άνθρωπος ήταν μέχρι πρόσφατα τόσο αισιόδοξος; Φυσικά δεν θα πρέπει να αναζητήσουμε τα αίτια της αισιοδοξίας του στο ότι αγαπά τη χαρά της ζωής (βλέπε συνέντευξη του σε ελληνική εφημερίδα), κι ούτε βέβαια στο μέγεθος της εμπειρίας του.

Ο ίδιος και οι προσκεείμενοι κοντόμφοροι-αναλυτές της κυπριακής και διεθνούς πολιτικής στηρίζουν (ή υποκρίνονται ότι στηρίζουν) την αισιοδοξία τους στα εξής βαρύγδουπα: το διεθνές κλίμα ύφεσης και τη τάση για λύση των περιφερειακών προβλημάτων, την ελληνοτουρκική προσέγγιση και την «αδημονία» της Τουρκίας να μπει στην ΕΟΚ. Οι πιο πάνω διεθνείς εξελίξεις με τις οποίες πολυβολουμάστε κατά κόρον από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας και πάνω στα οποία στηρίζεται η ξαναζοσταμένη μπαγιέτα πολιτική του κατεστημένου, στο μενού της αλλαγής, σερβίζονται σαν «αποκάλυψη του Ιωάννου» χωρίς κανείς να μπαίνει στο κόπο να εξηγήσει το συγκεκριμένο τρόπο με τον οποίο οι συγκεκριμένες σοβαρές διεθνείς εξελίξεις παρεμβαίνουν στο συγκεκριμένο πρόβλημα. Η όλη πολιτική του κ.Βασιλείου θυμίζει τη ρήση «ράβδος εν γωνία άρα βρέχει». Ας πάρουμε όμως τα πράγματα με την σειρά.

Η διεθνής ύφεση

Ανάμεσα στις ΗΠΑ και την ΕΣΣΔ υπάρχει μια σαφής πολιτική ύφεσης η οποία βέβαια δεν μπορούμε να ξέρουμε που θα οδηγήσει και πόσο θα κρατήσει. Η πολιτική ύφεσης επηρεάζει την πορεία διαφόρων περιφερειακών προβλημάτων. Μπορούμε να χωρίσουμε τα περιφερειακά προβλήματα - διακρατικές συγκρούσεις σε τρεις γεωπολιτικές κατηγορίες.

α. Τα σημεία άμεσης ή άμεσης τριβής μεταξύ των δύο υπερδυνάμεων: Τέτοια προβλήματα είναι το Αφγανικό, η Νομίμπια και Αγκόλα, η Μέση Ανατολή, η Κεντρική Αμερική, κι ως ένα βαθμό η Δυτική Σαχάρα. Σε μερικά απ' αυτά τα προβλήματα υπάρχουν εξελίξεις προς την κατεύθυνση της ύφεσης. Αξίζει όμως να ρίξουμε μια πιο προσεχτική ματιά. Ενώ η ΕΣΣΔ υποχωρεί από το Αφγανιστάν και η Κούβα από την Αγκόλα, οι ΗΠΑ δεν προέβησαν σε ανάλογη κίνηση σ' ότι αφορά π.χ. το Μεσανατολικό ή το Κεντροαμερικανικό ζήτημα. Είναι λογικό να λάβει κάποιος υπόψη του ότι η Σοβιετική Ένωση πιεζόταν να υποχωρήσει, για λόγους που δεν σχετίζονται καθ' ανάγκη με το πνεύμα ύφεσης αλλά γίνονταν αναπόφευκτες λόγω του στρατιωτικού συσχετισμού δύναμης (π.χ. Αφγανιστάν) και λόγω της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης στην ΕΣΣΔ και γενικότερα των αναγκών της περεστρόικα.

Τις ανωτέρω αναγκαιότητες κατάφερε ο κ. Γκορμπατσόφ να συνδέσει αριστοτεχνικά με την αναπληρωτική πολιτική του και την γενικότερη πολιτική αντιμετώπισης των ΗΠΑ. Δεν πρέπει να μας διαφεύγει η μονομέρεια των Σοβιετικών υποχωρήσεων από τη μια όπως επίσης δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι η βούληση και τα συμφέροντα των ενδιαφερομένων λαών δεν λαμβάνονται υποχρεωτικά υπόψη. Π.χ. η αποχώρηση από το Αφγανιστάν είναι μ' αυτή την έννοια προσδευτική ενώ η αποχώρηση των Κουβανών από την Αγκόλα -σε μια περίοδο σημαντικών εαυτικών τους- ήταν επιζήμια διότι αφήνει ανενόχλητο το ρατσιστικό καθεστώς της Ν. Αφρικής.

β. Μια δεύτερη κατηγορία διακρατικών αντιθέσεων που οδηγούν προς την ύφεση, είναι όσα ευρίσκονται στο εσωτερικό του ανατολικού στρατοπέδου. Τέτοια προβλήματα είναι: οι σχέσεις ΕΣΣΔ - Κίνας, Βιετνάμ - Καμποτζίας, Ερυθραίας-Αιθιοπίας. Η τάση διευθέτησης αυτών των προβλημάτων είναι σαφής όπως επίσης σαφής είναι και η απουσία των ΗΠΑ.

γ. Τρίτη κατηγορία προβλημάτων είναι οι διακρατικές αντιθέσεις μέσα στο δυτικό στρατόπεδο. Εδώ δεν υπάρχουν πολλές ανοιχτές διακρατικές αντιθέσεις που μπορούν να έχουν σαν συνέπεια

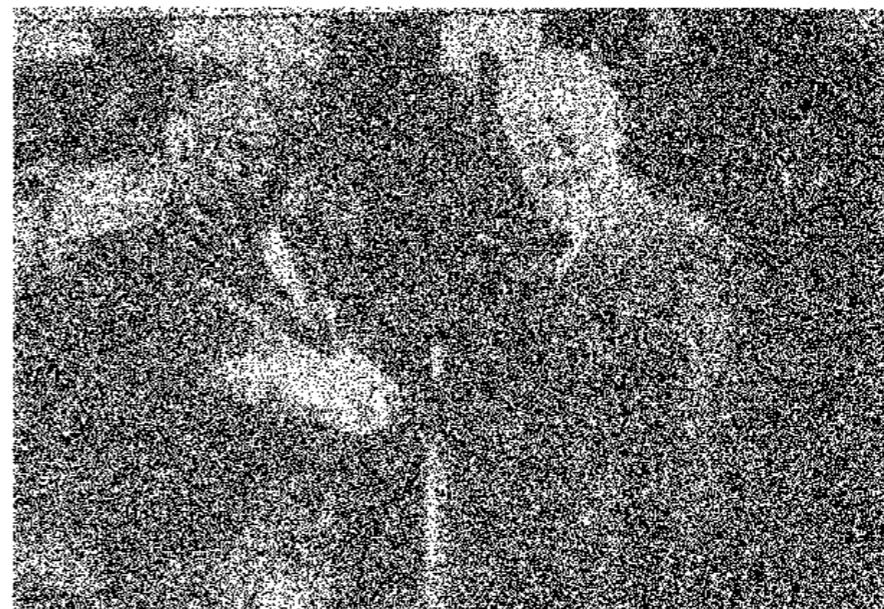
μακροχρόνιες στρατιωτικές συγκρούσεις ανάμεσα στις χώρες της περιφέρειας. Οι ΗΠΑ επηρέαζαν συνήθως κάποια διευθέτηση με τη μέθοδο του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Μετά την πτώση του Μακαριακού καθεστώτος η Κύπρος ανήκει ξεκάθαρα σ' αυτό το στρατόπεδο ακολουθώντας τη πορεία π.χ. της μεταναστερικής Αιγύπτου. Μ' αυτή την έννοια το Κυπριακό είναι μοναδικό, αυτή τη στιγμή. Στο βαθμό που οι ΗΠΑ, η Αγγλία, η Ελλάδα και η Τουρκία επιδιώκουν ένα διακοινοτικό των όρων συγκυριαρχίας τους στη Κύπρο το κυπριακό αποτελεί σαφώς ενδονατοικό πρόβλημα. Με την ανδρανοποίηση του αντιιμπεριαλιστικού κινήματος στην Κύπρο η λύση του Κυπριακού ολγαρεί φυσιολογικά μέσα στους διαδρόμους του Πενταγώνου μα και η σοβιετική παρέμβαση στη Κύπρο μπορούσε να περάσει μόνο μέσα από το ΑΚΕΑ. Αυτό το τελευταίο επιτρέποντας και αποδεχόμενο την ολοκλήρωση της ζωής μετά το πραξικόπημα και την εισβολή ελαχιστοποίησε το ρόλο του, ελαχιστοποίηση που επιτείνεται και από την συνεχιζόμενη εκλογική του πτώση.

Με αυτά τα δεδομένα η πρόταση για διεθνή διάσκεψη με τη συμμετοχή της Σοβιετικής Ένωσης είναι ανέφικτη και η χρησιμοποίηση της πρότασης αυτής από την ελληνοκυπριακή διπλωματία αποτελεί μια έμμεση απειλή προς το ΝΑΤΟ χωρίς όμως ουσιαστικό περιεχόμενο. Αλλιώς η ηγεσία του ΑΚΕΑ η οποία με απόφαση του 16ου συνεδρίου ήταν εντεταλμένη να υποστηρίξει τη λύση της «διεθνούς πτυχής» εκτός των «διοικητικών συνομιλιών» παρασπονδεί ήδη αποδεχόμενη τη συζήτηση του θέματος «των εγγυήσεων» στις «διοικητικές».

Μικρό συμπέρασμα εν πάση περιπτώσει αυτής της παραγράφου είναι ότι το κυπριακό πρόβλημα δεν μπορεί να επηρεάζεται από την πολιτική συνδιαλλαγής μεταξύ ΗΠΑ-ΕΣΣΔ και επομένως η αναφορά στο γενικό κλίμα ύφεσης για να τεκμηριωθεί οποιαδήποτε αισιοδοξία είναι αυθαίρετη.

Οι ελληνοτουρκικές σχέσεις

Η προηγούμενη παράγραφος μας βοήθησε να καταλάβουμε ότι η «αισιοδοξία» της κυβέρνησης Βασιλείου δεν μπορεί να έχει άλλο στήριγμα παρά

το Νταβός και τις ανακατατάξεις στη νοτιοανατολική πτέρυγα του ΝΑΤΟ. Οι σχέσεις ΗΠΑ - ΕΣΣΔ επηρεάζουν πολύ έμμεσα με την έννοια ότι δημιουργούν κάποιες ανάγκες σύμφωνας μέσης στο ΝΑΤΟ. Παράλληλα όμως θα πρέπει να δούμε ότι η κρίση στις σχέσεις Ελλάδας - Τουρκίας δεν είναι τόσο μεγάλη όσο θέλουν να μας τις παρουσιάζουν οι προπαγανδιστές του ΠΑΣΟΚ. Εξ ου και η ήρεμη διατήρηση των ΗΠΑ σε μια σχετική ουδετερότητα, μέχρι να σιγάσουν οι μεγάλες κουβέντες.

Υπάρχουν λοιπόν οι προϋποθέσεις για μια νατοϊκού χαρακτήρα «λύση» με βάση τη συγκυριαρχία Ελλάδας, Τουρκίας, Μεγάλης Βρετανίας κάτω από την ομπρέλα των ΗΠΑ.

Φυσικά υπάρχουν κάποια προβλήματα από τη πλευρά των κοινοτικών αρχουσών τάξεων οι οποίες προσβλέπουν βέβαια, η κάθε μια από τη πλευρά της, στη διασφάλιση της ύπαρξης της μέσα σε συνθήκες οι οποίες να επιτρέπουν την ανέλιξη της.

Ποιές όμως είναι αυτές οι συνθήκες; Τα συμφέροντα της Ελλάδας και της Τουρκίας π.χ. οδήγησαν σε μια συγκυριαρχική αντίληψη της πολιτικής σ' ότι αφορά την Κύπρο. Η αντίληψη αυτή είναι μόνιμο ιστορικό δεδομένο όπως δείχνουν οι συμφωνίες της Ζυρίχης, οι προτάσεις Ατσεσον και το δίδυμο πραξικόπημα - εισβολή.

Η ελληνοκυπριακή αστική τάξη προσπαθεί να στηρίξει την επιθυμία της για σχετική ανεξαρτησία πάνω στη διεθνή αναγνώριση ενώ απολαμβάνει το κυπριακό κράτος ενώ ταυτόχρονα η ανάγκη της να προστατευθεί από τον τουρκικό στρατό τη σπρώχνει παρά την βέληση της στις αγκάλες του ελληνικού καπιταλισμού με τον οποίο την ενώνει μια ψυχαναγκαστική, σχιζοφρενική σχέση μίσους και έρωτα.

Από την άλλη πλευρά το Ντεκτασι-

κό καθεστώς είναι απόλυτα ταυτισμένο με τον τουρκικό στρατό ενώ η αναμικτή τουρκοκυπριακή μπουρζουαζία είναι εκτός εξουσίας. Επομένως δεν υπάρχει αντίθεση μεταξύ τουρκοκυπριακής ηγεσίας και Τουρκίας, αλλά μια εσωτερική τουρκική αντίθεση ανάμεσα στις κορυφές του τριγώνου εξουσίας στρατός, αστική τάξη και φεουδαλικά - μπουσουλμανικά κατάλοιπα. Επομένως ο Ντεκτάς διαπραγματεύεται στην πράξη με τον όποιον συνομιλιών από τη πλευρά της διατήρησης του άμεσου ελέγχου της Τουρκίας πάνω στη Κύπρο όπως κυρίως την αντιλαμβάνεται το τουρκοκό στρατιωτικό κατεστημένο.

Στο βαθμό που ο τουρκικός στρατός αποδέχεται την οζαλική πολιτική εκμοντερνοποίησης και εισόδου στην ΕΟΚ, είναι δυνατόν να υπάρξουν σημεία σύγκλισης του Ντεκτάς προς ένα νατοϊκής αποδοχής σχέδιο λύσης. Όμως δεν φαίνεται επί του παρόντος να υπάρχει με τέτοια ταύτιση απόψεων Οζάλ και στρατός. Επίσης ο ίδιος ο Οζάλ δεν βλέπει την ένταξη στην ΕΟΚ με τέτοιους ρυθμούς οι οποίοι να στηρίζουν την «αισιοδοξία» και τα χρονοδιαγράμματα Βασιλείου. Αντίθετα η πολιτική της Τουρκίας φαίνεται μάλλον σταθερή.

Αλλά και στο ελληνικό στρατόπεδο δεν φαίνεται η πολιτική Νταβός να είναι γενικά αποδεκτή. Τουλάχιστο αυτό δείχνουν οι εκ Μόσχας δηλώσεις του τέως γκαουλάιτερ αν και χαριτωμένου κ.Δούντα, ακολουθούμενου από τον συρφετό Ματαφιά, Στουφορόπουλου στελεχών του ΠΑΣΟΚ και άλλων επεχταπιστών που σε συνεργασία με τους εδώ πράκτορες της ελληνικής ΚΥΠΙ και λοιπών υποταχτικών φαίνεται να πρωτοδοτούν την εκ των κάτω διπλο-ενωτική πορεία.

Οι ούτω καλούμενες εναλλαχτικές προτάσεις των κ.κ. Λυσσαρίδη και Κυπριανού που συνοπτικά μπορούν να

περιγραφούν σαν γραμματική άσκηση κλίσης του ρήματος πείζω (πιέζω, να πιέσεις για να πιεστούν να πιέσουν) αποσκοπούν προφανώς να μειώσουν τη πίεση των χαμηλών εκλογικών τους ποσοστών.

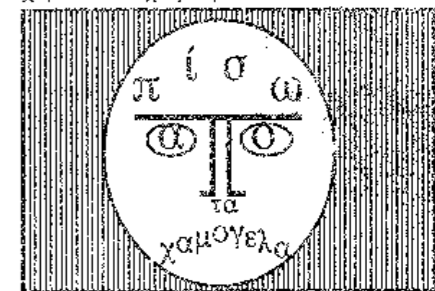
Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι μέσα από την πορεία των ελληνοτουρκικών των πολιτικών ηγεσιών είναι δυνατό να προκύψει μεσόχρονο μια μετρίως τύπου λύση, η οποία όμως δεν φέρνεται να είναι εφικτή στο άμεσον μέλλον. Ο προσανατολισμός της ελληνοκυπριακής ηγεσίας προς την κατεύθυνση της δυνατότητας εξεύρεσης «αλληγορησών» λύσης μέσω των συνομιλιών, μέσα στο παρόν γεωπολιτικό πλαίσιο, αποσκοπεί στον κατευνασμό του λαού και την διατήρηση του κλίματος αδράνειας όπως επίσης αποσκοπεί να αποκολλήσει την Ελλάδα, προσηλυτικών και την πολιτική της χρεωκοπία.

Από την άλλη πλευρά η άδυστη απορριπτική απελευθερωτικοί μετρίμορφα ενώ ακολουθεί μια φρεσκαλαγία τυπικά διαφορετική, στη πράξη δεν προωθεί παρά τον ελληνικό επαναποδο υπερφορολογίζοντας και το ίδιο το ελληνικό κατεστημένο και παραδοσιακές την μονοποίηση της διχοτόμησης.

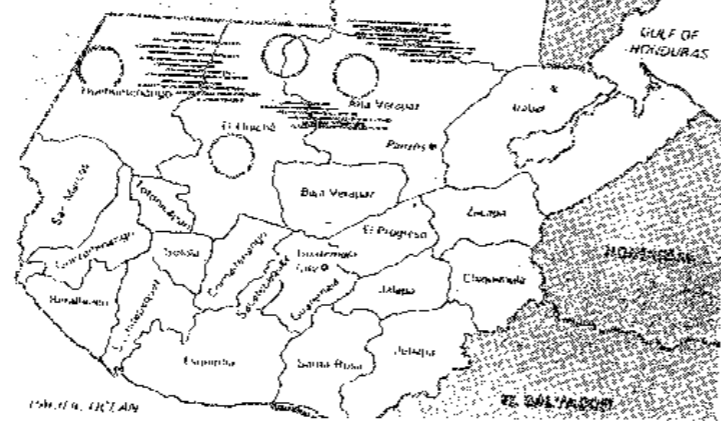
Η αναζήτηση εναλλακτικής πορείας είναι μια δύσκολη και επίπονη προσπάθεια δεδομένου ότι τα πέρασμα του χρόνου απαιτεί την ιδεολογικοποίηση του γεωγραφικού διαχωρισμού από τη μια ενώ από την άλλη οι εργαζόμενες μόχθρες είναι επί του παρόντος προσανατολισμένες προς τη κατεύθυνση της υποστηρίξης της αστικής γραμμής.

Η προσπάθεια αυτή δεν μπορεί με κανένα τρόπο να αποτελέσει επικαιροποίηση των όποιων παραδομένων πολιτικών, αλλά εξυποκοίει μια ριζοσπαστική ρήξη με ολόκληρη την πολιτική ηγεσία των τελευταίων δεκαετιών, σε μια αποκατάσταση του κομμένου γημάτος των επαναστατικών αναγκών του σήμερα με τις επαναστατικές προθέσεις της προ-σταλινικής αριστεράς. Να ένα θέμα παρεπιπτόντως, που μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μελέτης των ακελικών διανοητών της περεστρόικα, πολλοί από τους οποίους αναλύονται δυστυχώς, στην αναζήτηση υποτιθέμενων αρετών στον κ. Βασιλείου.

Η αναζήτηση εναλλακτικής πορείας ήταν προγραμματισμένο να αποτελέσει το δεύτερο μέρος του παρόντος άρθρου. Για να μη παρακουραστούμε όμως (ο άνθρωπος πρέπει να προσέχει την υγεία του) το αφήνουμε για το επόμενο τεύχος. ● μ.τ

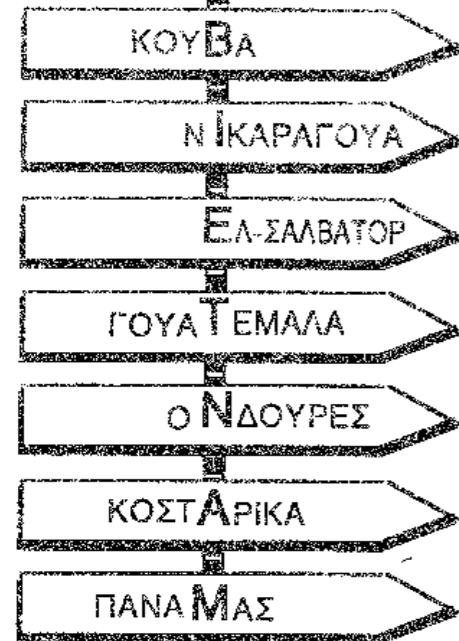

GUATEMALA

Ο Frank LaRue είναι εκπρόσωπος της αντιπολίτευσης της Γουατεμάλας στις ΗΠΑ και τον ΟΗΕ.

Πέρασε πρόσφατα από τη χώρα μας κι έτσι ο Χρίστος Αχινιάτης είχε την ευκαιρία να συνομιλήσει μαζί του για λίγο. Μια γέννηση από Γουατεμάλα λοιπόν, αναπόφευκτα πικρή.

Την εξουσία στην Γουατεμάλα έχει αυτή τη στιγμή η κυβέρνηση του Βενίσιου Σερέζο ο οποίος είναι μέλος του Χριστιανοδημοκρατικού κόμματος. Ο Β. Σερέζο ανέλαβε την εξουσία τον Γενάρη του 1986, διαδεχόμενος μια μακρόχρονη στρατιωτική διακυβέρνηση. Για πρώτη φορά η εξουσία πέρασε να περνά στους πολιτικούς, γεγονός που μετέβαλλε εννοικά την διεθνή κοινή γνώμη. Αυτή η εξέλιξη είναι όμως επιφανειακή: την ουσιαστική εξουσία ασκεί και πάλι ο στρατός, μέσα από καθεστώς στρατιωτικού νόμου. Οι εκλογές έγιναν μέσα σ' αυτό το καθεστώς ακριβώς και κατά συνέπεια δεν μπορούν να θεωρηθούν ως ένδειξη ουσιαστικής εκδημοκρατοποίησης.

- Θα μπορούσε να μας δώσει μια συνοπτική εικόνα της πολιτικής σκηνής των τελευταίων χρόνων;

- Το μαζικό κίνημα όπως και το ένοπλο επαναστατικό κίνημα είχαν φτάσει προς το τέλος της περασμένης δεκαετίας, σε υψηλά επίπεδα δύναμης. Την εποχή αυτή ακριβώς, ο στρατός εκτρέπεται σε συνεχή δολοφονίες. Για παράδειγμα δολοφονεί τρεις ηγέτες του συνδικάτου των εργατών της κοκακόλα και πέντε άλλα στελέχη το 1980. Τον ίδιο χρόνο συλλαμβάνονται 27 άτομα από την ηγεσία της Συνομοσπονδίας Εργατών της Γουατεμάλας - ενώ συνεδρίαζαν - και εξαφανίζονται. Οχτώ χρόνια μετά δεν γνωρίζουμε ακόμα τίποτε για την τύχη τους.

Την 1η Ιανουαρίου το 1980 μια ομάδα αγροτών κατέλαβε ειρηνικά την Ισπανική πρεσβεία, διαμαρτυρούμενη για τις δολοφονίες αγροτών στο Βόρειο Γκισέ. Ο στρατός κανονιοβόλησε την πρεσβεία σκοτώνοντας και τους αγρότες και το προσωπικό.

Παρόμοιες στρατιωτικές ενέργειες υπήρξαν και εναντίον εκπροσώπων της Σοσιαλοδημοκρατίας. Συνοπτικά μπορούμε να πούμε ότι ολόκληρη η νόμιμη αντιπολίτευση εφθασε σε βαθμό διάλυ-

σης. Συνέπεια της κατάστασης αυτής ήταν φυσικά η αναζήτηση νέων τρόπων αντίστασης, από τη πλευρά κύρια της νεολαίας. Πολλοί νέοι στρατεύθηκαν τότε στις γραμμές του αντάρτικου κινήματος. Το 1980 πόλεις ολόκληρες εξεγείρονται και επιτίθενται εναντίον του στρατού με γυμνά χέρια ή το πολύ-πολύ με γεωργικά εργαλεία. Είναι η περίοδος της μαζικής αντίστασης. Σ' αυτή τη περίοδο ή το δεύτερο όπως λέμε στάδιο σ' ότι αφορά τη διαδικασία ανόδου της στρατιωτικής βίας, που αρχίζει το 82 και τελειώνει το 83, ο στρατός εκτρέπεται σε μαζικές σφαγές, καθοδηγούμενος από τη κυβέρνηση του Ρίος Μοντ. Αυτή τη περίοδο ο στρατός κατέστρεψε 440 χωριά, σκοτώνοντας περίπου 50.000 άτομα, γεγονός που κι ο ίδιος παραδέχεται. Ταυτόχρονα κατέστρεψε ολόκληρη τη γεωργική παραγωγή, σκότωνε όλα τα ζώα, έτσι που οι περιοχές όπου υπήρχε (ή θεωρήθηκε ότι υπήρχε) επαναστατική δραστηριότητα να αδειάζουν από κατοίκους έτσι που οι αντάρτες να μην βρίσκουν υπόστηξη. Όπως δήλωναν τότε οι στρατιωτικοί στις εφημερίδες "όταν δεν μπορείς να πιάσεις το ψάρι αυτό που έχεις να κάνεις είναι να

βγάλεις έξω το νερό". Μετά από αυτή την περίοδο, όπου χτυπιέται η δομή του κινήματος και η λαϊκή υποστήριξη προς αυτό, η στρατιωτική κατασταλτική πολιτική εμβρύνεται σ' αυτό που αποκαλούμε 3η φάση.

Η 3η φάση συνίσταται στο άμεσο έλεγχο των αγροτικών κοινοτήτων. Για τον σκοπό αυτό οργανώθηκαν μάλιστα αρκετά χωριά - μοντέλα που χτίστηκαν πάνω στα ερείπια των χωριών που προκάλεσε η 2η φάση. Οι επικινδύνες περιοχές παραμένουν έτσι μόνιμα άμεσα στρατοκρατούμενες. Τα υλικά για το κτίσιμο δόθηκαν από τη διεθνή κοινότητα ενώ ο στρατός κορδώνει "για τον ανθρώπινό του".

Παράλληλα στις περιοχές αυτές όλοι οι άνδρες από 15 μέχρι 50 χρόνων αναγκάστηκαν να ενταχθούν σ' ένα είδος πολιτοφυλακής, υπό την καθοδήγηση του στρατού. Μακριά πριν ενάμιση χρόνο, εννιά χιλιάδες αγρότες υποχρεώνονται να λαμβάνουν μέρος σε προπολίες στις περιοχές τους βοηθώντας έτσι το στρατό που ανέρχεται στις 50 χιλιάδες.

Στην τέταρτη πλέον φάση το καθεστώς προσπαθεί να αναγνωριστεί διεθνώς και να πάψει την απομόνωση στην οποία βρέθηκε. Με αυτό το σκο-

πικό οργανώνει τις εκλογές του 1985 μέσω των οποίων ανέρχεται σαν εξουσία ο Βενίσιος Σερέζο. Γρήγορα όμως φάνηκε ότι η εξουσία παρέμεινε ακόμα στον στρατό και βέβαια όσοι έλπιζαν σε μια σταδιακή εκδημοκρατοποίηση, γρήγορα απογοητεύτηκαν.

Παρόλα αυτά οι λίγες δυνατότητες που δημιουργήθηκαν εσβασάν στις συνταχίες να ξαναοργανωθούν και στο αντάρτικο κίνημα να αναζωογονηθεί και να ξαναέλθει στο προσκήνιο. Η εκκλήση επίσης μπόρεσε να αναδιοργανωθεί ενώ την ίδια περίοδο είχαμε και μερικές καταλήψεις αγροτικής γης από γεωργούς.

Οι δυνάμεις των αντάρτων έχουν μαζευτεί σε οχτώ περιοχές (ενώ πριν βρισκόταν σε είκοσι-δύο). Αυτό μεγάλωσε την επιρροή τους τοπικά και οι επιθέσεις τους εναντίον του στρατού έγιναν πιο αποτελεσματικές.

Ορισμένοι στρατιωτικοί κύκλοι σκέφτονται ήδη ότι το πέρασμα για πολιτική διακυβέρνηση έχει αποτύχει. Οι ψίθυροι για επικείμενο πραξικόπημα έχουν ενταθεί αυτό τον καιρό. Μια τέτοια εξέλιξη δεν θα με εξέπληττε καθόλου. Η ανάταξη ηγεσία του στρατού δέχεται την κυβέρνηση Σερέζο όμως ένας μεγάλος αριθμός νεαρών αξιωματικών επιμένουν

στην επιστροφή στη "περίοδο των σφαγών".

- Πώς διαμορφώνεται το λαϊκό κίνημα στη διακυβέρνηση της διακυβέρνησης Σερέζο;

- Όταν υπάρχουν ευκαιρίες ο κόμπος κινητοποιείται. Είναι όπως όταν ανεβαίνει μια τρύπα στο νερό που τρέφει γεμίσει. Κι αυτό το φαινόμενο ισχύει σ' ότι αφορά το λαϊκό κίνημα, όχι γιατί το επιτρέπει η κυβέρνηση αλλά γιατί το κίνημα εκμεταλλεύεται την σπάφιληση των θρησιωδών κατασταλτικών ενεργειών. Ταυτόχρονα η δύναμη των αντάρτων είναι τέτοια που υποχρεώνει τον στρατό να τους λαμβάνει σοβαρά υπόψη. Βέβαια έχετε υπόψη σας ότι στη Γουατεμάλα υπάρχουν πολλές ζούγκλες, όπου οι αντάρτες κινούνται.

- Ποιές είναι οι οργανώσεις της αντιπολίτευσης στη Γουατεμάλα, που έχουν βάλει μια λαϊκή υποστήριξη;

- Το ένοπλο κίνημα έχει δημιουργήσει μια κοινή οργανωτική "συνταγή" που ονομάζεται URNG (Εθνική Επαναστατική Ένωση Γουατεμάλας). Σ' αυτή ανήκουν τέσσερις διαφορετικές οργανώσεις, ενωμένες από ένα μνησίον πρόγραμμα. Βασικές αρχές του προγράμματος αυτού είναι το δικαίωμα στη ζωή και τη σωματική ακεραιότητα ή πάλι για μια κοινωνία μένα δικαιο οικονομικό σύστημα και ο τερματισμός της πολιτιστικής ή άλλης καταπίεσης των Ινδιάνων της χώρας. Οι στόχοι του κινήματος είναι στοιχειώδεις: εθνική ανεξαρτησία, δημοκρατία και δικαιοσύνη. Η δεύτερη σημαντική οργάνωση είναι η UASP (Λαϊκή Ένωση Στρατιωτικών Δράσεως).

- Ποιές είναι οι σχέσεις του κινήματος με τα αντίστοιχα κινήματα της Κεντρικής και Λατινικής Αμερικής;

- Είναι βέβαια εμφανές ότι όλοι μας στη Λατινική Αμερική ζούμε λίγο πολύ κάτω από τις ίδιες συνθήκες. Παρ' όλα αυτά η κάθε χώρα έχει τις δικές της ιδιαιτερότητες. Ακολουθούμε λοιπόν τη δική μας πορεία αλλά παλεύουμε για ανάγκες που είναι λίγο πολύ κοινές για ολόκληρη τη περιοχή. *

El Salvador

Στο περιθώριο της διάσκεψης των Αδεσμεύτων ο Χρίστος Αχνιώτης συνειλίθησε με τον εκπρόσωπο του FMLN (Εθνικοαπελευθερωτικό Μέτωπο Φαραπούντο Μαρτί) Rene Rodriguez.

- Μέχρι το 1970 (και από το 1924 οπότε έπεσε η δικτατορία του Martínez) στο ΕΛ Σαλβατόρ έχουμε μια αδιάπλητη κυριαρχία της ολιγαρχίας του αγροβιομηχανικού κεφαλαίου. Στην περίοδο αυτή έχουμε μία εναλλαγή διαφόρων πολιτικοστρατιωτικών χούντων στην εξουσία. Στη δεκαετία του 1970 διαμορφώνεται μια νέα κατάσταση, με βασικό χαρακτηριστικό την εισροή ξένου κεφαλαίου, κυρίως Αμερικάνικου και Γερμανικού το οποίο δραστηριοποιήθηκε κυρίως στις λεγόμενες "ελεύθερες ζώνες". Αυτή η εξέλιξη είναι συνέπεια της διεθνούς βέβαια οικονομικής κατάστασης, αλλά και μια συνειδητή προσπάθεια της κυβέρνησης Κέννεντυ να αποτρέψει την εμφάνιση μιας νέας Κούβας στην περιοχή μέσω της λεγομένης "Συμμαχίας Ανάπτυξης".

Το μοντέλο αυτό φτάνει στην πρώτη σοβαρή του κρίση το 1979, με τον πόλεμο μεταξύ Οντούρας και ΕΛ Σαλβατόρ. Άμεση συνέπεια αυτού είναι η διάλυση της Κεντροαμερικανικής Κοινής Αγοράς.

Το 1979 όμως ανοίγεται επίσης μια νέα επαναστατική περίοδος με την νίκη της σαντινιστικής επανάστασης. Ο πιο ισχυρός στρατός της περιοχής, αυτός του Σομόζα διαλύεται. Το όνειρο της επανάστασης αγκαλιάζει τις μάζες σ' ολόκληρη την Κεντρική Αμερική. Έτσι στο ΕΛ Σαλβατόρ, το 1980, εμφανίζεται ένα δυναμικό λαϊκό κίνημα με στόχους την κοινωνική δικαιοσύνη, την ελευθερία έκφρασης, οργάνωσης και συνδικαλισμού. Το κίνημα αυτό έχει

υψηλή πολιτική συνείδηση και ασφαλώς δεν περιορίζεται στην απλή διεκδίκηση κάποιων πολιτικών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Οι επαναστατικοί πυρήνες της δεκαετίας του 1970 υλοποιούνται και διευρύνονται το 1980, μέσα στο Εθνικοαπελευθερωτικό Μέτωπο Φαραπούντο Μαρτί (FMLN) που αποτελεί σήμερα την επαναστατική πρωτοπορία της χώρας μας.

- Ποιές άλλες αντικαθεστωτικές δυνάμεις υπάρχουν στο ΕΛ Σαλβατόρ;

- Παράλληλα με το FMLN, υπάρχουν και άλλες δυνάμεις που δραούν στα πλαίσια του Δημοκρατικού Επαναστατικού Μετώπου (FDR). Στο FDR συμμετέχει το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα, μια πτέρυγα του Χριστιανοδημοκρατικού Κόμματος και άλλες λαϊκές οργανώσεις. Εέχασα να σας αναφέρω ότι και το ίδιο το FMLN αποτελεί συνασπισμό πέντε πολιτικοστρατιωτικών οργανώσεων.

Το 1981 το FMLN εξαπολύει μια γενική πολιτικοστρατιωτική επίθεση ενάντια στο καθεστώς, γεγονός που προσελκύει στις τάξεις του χιλιάδες αντάρτες και πολλά στελέχη του λαϊκού κινήματος.

- Ποιά είναι η κατάσταση αυτή την στιγμή στο ΕΛ Σαλβατόρ;

- Υπάρχουν τρεις συνιστώσες κυρίως, οι οποίες καθορίζουν την σημερινή κατάσταση:

Η εσωτερική πολιτική πτυχή, η εσωτερική στρατιωτική πτυχή και οι εξελίξεις στο διεθνές πλαίσιο.

Η Αμερικάνικη κυβέρνηση έχει αποφασίσει να διαλύσει το FMLN. Η ξενοκίνητη χούντα του ΕΛ Σαλβατόρ εξαπόλυσε μια φοβερή και ατέλειωτη σφαγή η οποία συμπεριέλαβε άντρες, γυναίκες και παιδιά, πολιτικούς και εκκλησιαστικούς ηγέτες. Από το 80 ως το 82, εβδομήντα χιλιάδες άτομα σκοτώθηκαν και ένα εκατομμύριο εγκατέλειψαν τη χώρα.

Από την μεριά μας, μεταξύ 81 και 84 γενεικούσαμε τις αντάρτικες επιθέσεις, προσπαθώντας να μην έρθουμε σε κατώ μέτωπο σύγκρουση με τον υπερεξοπλισμένο στρατό. Μπορούμε να πούμε χωρίς καμμία υπερβολή ότι τον διαλύσαμε και συγκεκριμένα 14.000 από τις 15.000 στρατιώτες της χούντας σκοτώθηκαν. Ο σημερινός στρατός είναι σχεδόν εξ' ολοκλήρου νέος. Ο μόνος λόγος που εξηγεί την διατήρηση του καθεστώτος είναι η αδυναμία της αντιπολίτευσης να το αντικαταστήσει.

Η στρατιωτική επίθεση του FMLN στα χρόνια που αναφέραμε πιο πάνω είχε σαν αποτέλεσμα την δημιουργία, απελευθερωμένων ζωνών, οι οποίες

ισοδυναμούν με το 1/3 του Σαλβατοριανού εδάφους.

- Θα μπορούσες να μας πεις πως είναι οργανωμένες αυτές οι ζώνες και τι εναλλακτικές λύσεις προσφέρουν;

- Στις ελεύθερες περιοχές λειτουργούν στρατιωτικοπολιτικά σχολεία. Κάθε μέλος του FMLN εκπαιδεύεται ώστε να είναι ουσιαστικά σε θέση να λάβει ρόλο λαϊκού ηγέτη.

Η παραγωγή η οποία στις ελεύθερες περιοχές είναι αγροτική κυρίως, στηρίζεται στις αυτοδιοικούμενες κοπερατίβες, οι οποίες διοικούνται από την γενική συνέλευση των μελών τους.

Με τα πολύ φτωχά μέσα που διαθέτουμε έχουμε επίσης αναπτύξει ένα ουσιαστικό σύστημα υγείας για ολόκληρο τον πληθυσμό των απελευθερωμένων περιοχών. Ένα μεγάλο μέρος των αναγκών μας στον τομέα αυτό καλύπτεται από διεθνιστική αλληλεγγύη. (Τόσο στο έμφυχο όσο και στο άψυχο υλικό).

Όπως κάθε επαναστατικό κίνημα έτσι και το FMLN, δίνει εξαιρετική βαρύτητα στην παιδεία. Στόχος μας είναι να εξαλείψουμε ολοκληρωτικά τον αναλφαριθμητισμό και μπορούμε να

πούμε ότι πρὸς αυτή την κατεύθυνση έχουμε κάνει τεράστια βήματα. Πχ. όλα τα παιδιά μαθαίνουν να διαβάζουν και να γράφουν.

- Λοιπόν Ρενέ θα θέλας να μας περιγράψεις περιληπτικά το πεδίο του πολιτικού ανταγωνισμού;

- Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό η σημερινή κυβέρνηση του Дуαίτε είναι ενκάθετη από τις ΗΠΑ οι οποίες προσπαθούν να διατηρήσουν μια σταθερή επίφαση δημοκρατίας έτσι που να μπορούν να αποστέλνουν χωρίς μεγάλα προβλήματα μια συνεχώς αυξανόμενη οικονομική και στρατιωτική βοήθεια. Ουσιαστικά όμως η κυβέρνηση αυτή είναι ξεκρέμαστη και δεν αντιπροσωπεύει τίποτε άλλο από την κυβέρνηση των ΗΠΑ. Η οικονομική ωστόσο ολιγαρχία αντιπροσωπεύεται από άλλα αντιδραστικά κόμματα που διατηρούν σημαντική απόσταση από την κυβέρνηση. Από την άλλη μεριά ολόκληρος ο λαός αντιπροσωπεύεται από το FMLN και το FDR τα οποία αποτελούν τους μόνους θεσμούς που αντιπροσωπεύουν τις μεγάλες μάζες του σαλβατοριανού λαού. Τα κινήματα αυτά βρίσκονται σήμερα

VIVA LA CIVILIZACION OCCIDENTAL Y CRISTIANA

(σε αντίθεση με την περίοδο 81-84) σε υψηλό οργανωτικό και συντονιστικό επίπεδο και είναι σίγουρα σε θέση να αναλάβουν την διακυβέρνηση του τόπου.

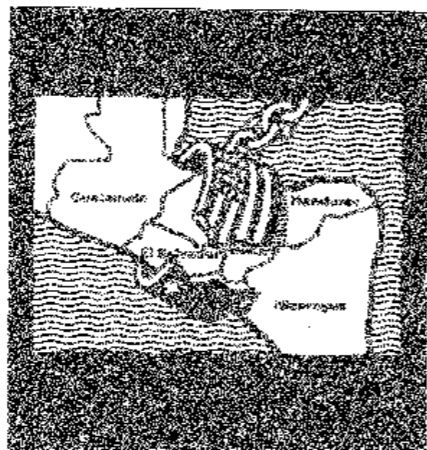
- Πώς βλέπεις να εξελισσεται η κρίση μέσα στα κυβερνητικά στρατεύματα;

- Ο στρατός δέχεται σινοχώς κτυπήματα από το FMLN η δε κυβέρνηση βρίσκεται σε μόνιμη πολιτική κρίση. Αυτά βέβαια έχουν τον αντίκτυπο τους μέσα στο στρατεύμα. Πολλοί στρατιώτες τόσκασαν και μπήκαν στις τάξεις του FMLN. Υπολογίζουμε ότι πολύ σύντομα θα υπάρξει διάσπαση μέσα στα κυβερνητικά στρατεύματα.

- Ποιοί είναι οι στόχοι της Σαλβατοριανής επανάστασης;

- Προσβλέπουμε σε μια κυβέρνηση πλατειάς εκπροσώπησης. Από το 1980 διαδίδουμε την ιδέα μιας δημοκρατικής επαναστατικής κυβέρνησης η οποία θα προσφέρει ψωμί στον λαό, θα δώσει γη στους αγρότες, θα προωθήσει την κοινωνική δικαιοσύνη και την πολιτική ελευθερία. Επάνω σ' αυτό το πολιτικό πρόγραμμα στηρίζεται η συνεργασία του FMLN με το FDR. Σ' ένα επίπεδο θεωρίας θα μπορούσαμε να μιλήσουμε και για σοσιαλισμό. Όμως αυτή την στιγμή μια ρεαλιστική πορεία είναι εκείνη που θα επιτρέψει τη απελευθέρωση κοινωνικών δυνάμεων που θα μπορέσουν να πρωταγωνιστήσουν στην επαναστατική διαδικασία.

Η διαφορά μας με το FDR είναι ότι αυτοί περιορίζονται στη πολιτική δουλειά ενώ εμείς στηρίζομαστε σε ένα συνδυασμό πολιτικής και στρατιωτικής δράσης. Πχ. το FDR επικεντρώνει την προσοχή του στην διενέργεια εκλογών και σε αντίστοιχες διεκδικήσεις μέσα από πολιτικές μεθόδους διεκδίκησης.

Εμείς πιστεύουμε ότι πρέπει να συντρίψουμε την ολιγαρχία και τον στρατό και ήδη μέσα από την απελευθέρωση ολοκληρωμένων περιοχών έχουμε κατακτήσει τεράστια δύναμη. Το FMLN έχει αποδείξει ότι διαθέτει την δύναμη όχι μόνο να υποστηρίξει τα ταξικά συμφέροντα των καταπιεζομένων αλλά να καταλάβει και να κρατήσει την κρατική εξουσία.

- Πώς θα μπορούσαν οι Σαλβατοριανοί επαναστάτες να αποφύ-

γουν την ανάπτυξη ολοκληρωτικών δυνάμεων μέσα στις τάξεις τους και προσπόντων μετά την κατάκτηση της εξουσίας;

- Η ερώτησή σου είναι πολύ ιδιαίτερη. Κάθε επαναστατική εμπειρία έχει την ιδιαιτερότητά της. Δεν υπάρχει κομμάτι δύναμη στο ΕΛ Σαλβατόρ που να μπορεί να διακυβερνήσει μόνη της.

Πρακτικά το FMLN και το FDR θα συνεργαστούν. Στην δική μας περίπτωση δεν υπάρχει ευκαιρία μονοπωλήσης της εξουσίας από κανένα πρόγραμμα το οποίο εγγυάται τον πολιτικοκομματικό. Ξέρουμε επίσης ότι μέσα από την συμμαχία μας με το FDR αλληλοσυμπληρωνόμαστε και μπορούμε έτσι να φέρνουμε καλύτερα αποτελέσματα.

Ένα παράδειγμα: Στις απελευθερωμένες ζώνες όλα τα προβλήματα συζητούνται συλλογικά στις κοινότητες και δημοκρατικά παίρνονται συλλογικές αποφάσεις. Μετά από οκτώ χρόνια τέτοιας εμπειρίας η πολιτική συνείδηση και πρακτική

έχει φτάσει σε ένα επίπεδο που σίγουρα αποτελεί σημαντικό φάσμα σε τυχόν γραφειοκρατικές εκτροπές.

Ένα άλλο στοιχείο που ωθεί στην επέκταση της δημοκρατίας είναι επίσης η εμπρακτική πολύχρονη συνεργασία αγροτών και εργατών. Δεν ξέρουμε αν θα υπάρχουν εξουσιαστικές τάσεις μετά την νίκη της επανάστασης. Όμως εγγυόμαστε από τώρα την ύπαρξη ενός ανοικτού μοντέλου. Αν το μοντέλο είναι σοσιαλιστικό θα χαρακτηρίζεται κύρια από την δημοκρατικότητα του.

- Πώς παλεύει το FMLN για την κατάκτηση ίσων δικαιωμάτων μεταξύ των δύο φύλων; Πώς μπορεί το κίνημά σας να εγγυηθεί ίσα δικαιώματα και μετά την κατάκτηση εξουσίας από τις επαναστατικές δυνάμεις;

- Πιστεύουμε ότι ιστορικά το γυναικείο ζήτημα έμεινε στο περιθώριο. Στο κίνημά μας έχουμε πολύ συζητήσει το γυναικείο ζήτημα και έχουμε κατανοήσει ότι η διπλή καταπίεση της γυναίκας εξουθενώνει όχι μόνο την ίδια αλλά και το σύνολο της κοινωνίας. Είναι επομένως ένα πρόβλημα που όλοι οι επαναστάτες θα πρέπει να αισθάνονται υποχρεωμένοι να αντιμετωπίσουν. Στο FMLN άντρες και γυναίκες βρίσκονται στη μάχη μαζί και μοιράζονται τα ίδια καθήκοντα. Κατά συνέπεια προωθούνται όλες οι αναγκαίες οργανωτικές δομές και συζήτηση έτσι πού οι γυναίκες να πάρουν την θέση που τους αξίζει. Ελπίζω ότι θα μπορέσετε να συζητήσετε στο μέλλον με κάποια από τις συντρόφισσες πράγμα που θα ήταν μια καλή συνέχεια αυτής της πρώτης επαφής που έχουμε με τον κυπριακό λαό μέσα από το περιοδικό σας.

Ιστορικά η Σαλβατοριανή κοινωνία είναι πολύ αντροκρατούμενη και η απελευθέρωση του γυναικείου φύλου δυσκολότερη. Στο FMLN καλλιεργούμε με επιμονή την συμμετοχή των γυναικών σε όλα τα επίπεδα, στη βάση και στην ηγεσία.

Σήμερα στο ΕΛ Σαλβατόρ υπάρχει το Union de Mujeres Salvadoreñas - Melida Anaya Montes (Ένωση Σαλβατοριανών

Γυναικών) το οποίο υπόκειται στο FMLN. Υπάρχει και η αγροτική γυναικεία οργάνωση Asociacion de Mujeres Salvadoreñas (Σύνδεσμος Σαλβατοριανών Γυναικών) όπως και πολλές άλλες γυναικείες οργανώσεις μέσα στις πόλεις.

- Και τώρα Ρενέ πές μας και τον επίλογο.

- Αυτή είναι η πρώτη φορά που επικοινωνούμε μέσω σας με την Κύπρο. Ευχόμαστε αυτή η επικοινωνία να συνεχιστεί. Ελπίζουμε ακόμα ότι θα κτίσουμε μια σχέση αλληλεγγύης ανάμεσα στους δύο λαούς μας, των οποίων ο αγώνας για ανεξαρτησία έχει αρκετά κοινά χαρακτηριστικά.

Σας καλούμε επομένως να επεκτείνουμε και να εμβαθύνουμε τις σχέσεις μας. Να μην αρκεστούμε σε υλικές και οικονομικές σχέσεις αλλά να κτίσουμε εκείνη την πολιτική επικοινωνία η οποία είναι αναγκαία για να συγκεκριμενοποιηθεί και να στηρίξει τον κοινό αγώνα των μικρών και υπαναπτύκτων χωρών για ανεξαρτησία και κοινωνική δικαιοσύνη.

Ελπίζω σύντομα να ξαναβρούμε. ☺

ΟΙ ΓΑΛΛΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΕΝΤΡΙΣΤΙΚΟ ΠΕΙΡΑΜΑ

Συνέντευξη του MAURICE NAJMAN (δημοσιογραφικού εκπροσώπου της «κίνησης Juventude») στο συνεργάτη μας Αντρέα Αντρέου

- Ποιά είναι κατά τη γνώμη σου το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό των τελευταίων γαλλικών εκλογών;

- Συμβαίνει αυτό τα χρόνια, κάτι πολύ σημαντικό στη γαλλική σκηνή, το οποίο στην πραγματικότητα είναι παλιά επίδραση του Mitterand και το οποίο ονομάζεται από την γαλλική τάξη των πολιτικών, "ανασύνθεση του γαλλικού πολιτικού τοπίου". Πρόκειται ουσιαστικά για μια ευθυγράμμιση της γαλλικής πολιτικής μ' αυτή της Ευρώπης.

- Ποιά είναι το νόημα αυτής της ευθυγράμμισης;

- Στη Γαλλία, από την εποχή ήδη της γαλλικής επανάστασης υπάρχει ένα ειδικό πολιτικό χαρακτηριστικό. Η αντίθεση δεξιά-αριστερά ήταν οργανικά δεμένη με την ταξική αντίθεση. Εξ' ου και η κυριαρχία μέσα στην αριστερά επαναστατικών θόρυγα θέσεων. Αυτή η ταξική οπτική του εργατικού κινήματος διαχέονταν κύρια μέσα στο Κομμ. Κόμμα και την C.G.T. (εργατικό συνδικάτο που πρόσκειται στο ΚΚ).

Οι τομείς του γαλλικού κεφαλαίου που ευνοούν την ευρωπαϊκή ενσωμάτωση και το Σοσιαλιστικό Κόμμα στόχευσαν ακριβώς αυτή τη ριζοσπαστική πτέρυγα του εργατικού κινήματος, χτυπώντας το ΚΚ και τη C.G.T και την άκρα Αριστερά.

Η επιθυμία τους είναι να καταλήξουν σ' ένα διπολικό σύστημα αγγλοσαξωνικού τύπου όπου η δεξιά θα εναλλάσσεται με την αριστερά στην εξουσία σε μια ανώδυνη εναλλαγή που θα στηρίζεται σ' ένα πλατύ συμβιβασμό. Η αντίθεση αυτών των δύο μπλόκ δεν θα έχει σχέση με οποιαδήποτε διαφορά ως προς το κοινωνικό τους όραμα αλλά απλά ως προς το τρόπο διαχείρισης του συστήματος. Αυτό είναι λοιπόν

το σχέδιο του Mitterand.

Οι προεδρικές και βουλευτικές εκλογές προετοίμασαν τις πολιτικές, πολιτιστικές και ιδεολογικές συνθήκες για την υλοποίηση του πιο πάνω σχεδίου. Το ΚΚ κατόντησε ένας προπαγανδιστικός μηχανισμός, με εξαιρεση βέβαια την επιρροή του στη C.G.T. Η δύναμη του ελαττώθηκε σημαντικά. Αντίθετα το Σοσιαλιστικό Κόμμα πλησιάζει το στόχο του να γίνει ένα κόμμα του 40% και να ηγεμονεύσει ολοκληρωτικά μέσα στην αριστερά. Κατόφερε ταυτόχρονα να προκαλέσει μεγάλα ρήγματα στη δεξιά.

- Η δεξιά ήταν διχασμένη εδώ και δεκαετίες...

- Ναι η δεξιά είναι παραδοσιακά χωρισμένη: έχουμε το γκαλικό κόμμα και το κεντριστικό κόμμα που συμπεριλαμβάνει πολύ αντιδραστικές τάσεις. Τι συμβαίνει τα τελευταία χρόνια όμως! Ο Mitterand εφάρμοσε ένα νέο είδος εκλογικού συστήματος -κάπως αναλογικού- γεγονός που επέτρεψε στο ακροδεξιό εθνικό κόμμα να μπει στη βουλή! Επομένως η δεξιά διασπάστηκε σε ακόμα ένα μέτωπο, και το γκαλικό κόμμα κατέρρευσε καθώς επίσης κατέρρευσε στο αριστε-

Μια ανάλυση του αριστερού κινήματος και των προοπτικών του.

την κεντριστική πολιτική του Mitterand;

- Το φαινόμενο της αποχής αυξάνει συνεχώς τα τελευταία χρόνια. Ασφαλώς δεν είναι φαινόμενο μόνο των τελευταίων εκλογών. Κατά τη γνώμη μου υπάρχουν δυο αίτια.

Το πρώτο είναι το γενικότερο φαινόμενο της αμερικανοποίησης της γαλλικής πολιτικής ζωής. Η πολιτική ζωή μεταμορφώνεται συνεχώς σ' ένα εμπόριο εικόνων, σ' ένα θέαμα και η ουσιαστική συζήτηση εξαφανίζεται. Ο κόσμος αισθάνεται ένα είδος αηδίας για τους πολιτικάντιδες. Όπως λέμε εδώ, υπάρχει μια κρίση αντιπροσωπευτικότητας. Τα μαζικά κόμματα εξαφανίζονται όπως ανέφερα πριν, τόσο το γκαλικό, όσο και το ΚΚ. Το Σοσιαλιστικό Κόμμα δεν είναι μαζικό κόμμα. Είναι ένας συνασπισμός μικρών εκλογικών μηχανισμών που λειτουργούν πίσω από μερικούς σοσιαλιστές ηγέτες: Rocard, Chevènement, Fabius, Maurois, Mitterand.

Βέβαια ένας σημαντικότερος λόγος που το ΚΚ βλέπει τη βάση του να του φεύγει μέσα από τα δάχτυλα είναι οι κοινωνιολογικές μεταβολές. Ολόκληρα στρώματα του πληθυσμού εξωβελίζονται από τη παραγωγή, επομένως περιθωριοποιούνται κοινωνικά και πολιτικά. Στη Γαλλία σήμερα υπάρχουν 3 εκατομμύρια άνεργοι από τους οποίους 600.000 άτομα (όσο και ο πληθυσμός της χώρας σας) δεν έχουν απολύτως καμιά απολαβή.

Ένας δεύτερος λόγος είναι ότι ένας μεγάλος αριθμός ψηφοφόρων του ΚΚ κουράστηκε από τα συνεχή ζικ-ζακ του κόμματος χωρίς να θεωρήσει το Σοσιαλιστικό Κόμμα σαν λύση. Επομένως κατέληξε στην αποχή.

Είναι φανερό ότι τελικά ακόμα και το φαινόμενο της αποχής έμμεσα ευνοεί τους στόχους του Mitterand.

- Τελικά σε τι αποσκοπεί, αυτό το "κεντριστικό πείραμα" του Mitterand; Ποιά το μέλλον αυτής της εμπειρίας;

- Το μέλλον είναι ήδη παρών! Ας

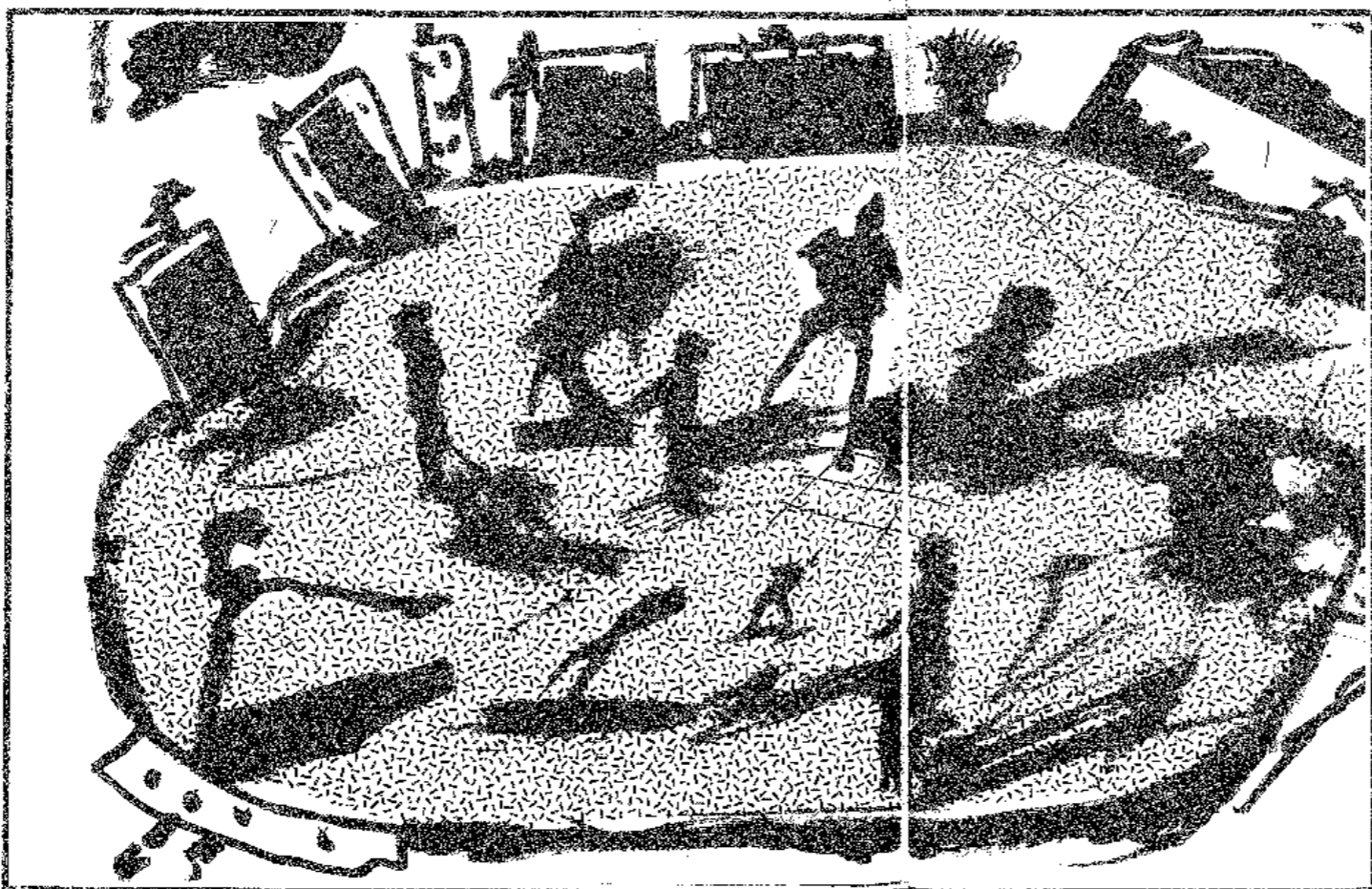
πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά. Η Γαλλική αστική τάξη είναι μια τάξη με πολύ λίγα μοντερνιστικά στοιχεία. Οι αστοί μεταρρυθμιστές επέβαλαν τη θέληση μόνο δυναμικά. Πχ. ο Charles de Gaulle στη δεκαετία του 50' ορίστηκε να εφαρμόσει τη μεταρρύθμιση του ενώ ο De Gaulle την εφάρμοσε δυναμικά το 1958. Κατά τη γνώμη μου αυτό που συμβαίνει τώρα είναι ένα καινούργιο 58, αλλά εν ψυχρώ.

Υπάρχουν ήδη αρκετές πολιτικές ενδείξεις μέσα στη δεξιά, όπως οι προθέσεις του Raymond Barre και της Simone Weil για τη δημιουργία ενός κόμματος του κέντρου, αλλά και το ίδιο το Σ.Κ. κατάφερε να κερδίσει αρκετές δεξιές προσωπικότητες. Υπάρχει επίσης μεγάλη πιθανότητα ότι μετά Βούλη θα κυβερνά όπως λέει η πλειοψηφία ιδεών' δηλαδή θα προωθείται και θα ψηφίζεται μια άποψη ανεξάρτητα από κομματικές ισορροπίες. Έτσι η Γαλλία θα συνήθισι μια διακυβέρνηση κέντρου από σοσιαλιστές και κεντρώους δεξιούς.

Ένας αριθμός ψηφοφόρων κατάλαβε αυτή τη προοπτική και ψήφισε ΚΚ. Έτσι εξηγείται και η σχετική άνοδος του ΚΚ στις προηγούμενες εκλογές.

- Πώς εξηγείς την άνοδο της ακρας δεξιάς και του νεοφασισμού στη Γαλλία και ειδικότερα στη Γαλλία, όπως εκφράστηκε με την προηγούμενη εκλογική άνοδο του Εθνικού Μετώπου.

- Για παράδειγμα η παραδοσιακή δεξιά, πχ. το Συντηρητικό Κόμμα της Βρετανίας, κατόφερε να προσανατολίσει την πολιτική ζωή προς τα δεξιά. Η δεξιά αυτή εφαρμόζει μια σκληρή απόνηση στην κρίση κάνοντας πλατειά χρήση των παραδοσιακών ιδεολογικών και πολιτικών δεδομένων όπως το πατριωτισμό, το ρατσισμό, το σεξισμό. Στη Γαλλία η κατάσταση είναι διαφορετική, και αναδεικνύει την αδυναμία ακριβώς της γαλλικής δεξιάς. Πχ. ο Chirac που παρουσιάστηκε σαν ο Ρήγκαν της Γαλλίας, όταν ακόμα ήταν υπουργός

του Πομπιντού, αποκαλούσε τη πολιτική του σαν εργατική κι ήταν μια τυπική Κενσιανή πολιτική, και βέβαια αυτό ισχύει και για το κόμμα του, το RPR. Κατά συνέπεια έμεινε χώρος για τη δημιουργία και την ανάπτυξη της ακροδεξιάς η οποία δίνει μια εύπεπτη απάντηση στην κρίση της γαλλικής κοινωνίας (για να εξαλείψουμε την ανεργία να διώξουμε τους ξένους κλπ). Κι όταν λέμε κρίση δεν εννοούμε μόνο οικονομική αλλά μια ευρύτερη κρίση ταυτότητας. Η αναδόμηση της οικονομίας που παρήγαγε όπως είπα πιο πάνω τους "νέους φτωχούς" ξεχαρφάλωσε ακόμα πιο πολλούς ανθρώπους, διάλυσε τις ανθρώπινες κοινότητες, με αποτέλεσμα οι άνθρωποι να στρέφονται στο παραδοσιακό, στις ρίζες σ' ότι δηλαδή είναι ιδεολογικά εμπεδωμένοι: τη πατριαρχία, το ρατσισμό, τον εθνικισμό... Βέβαια έγινε αυτό διότι υπήρξε και η αδυναμία

της αριστεράς να δώσει η ίδια απάντηση στα προβλήματα που υπάρχουν. Δεν είναι τυχαίο που το Εθνικό Μέτωπο συνόμοσε στις παραδοσιακά "δυνατές" περιοχές του ΚΚ.

Μέσα σ' αυτό το εκλογικό σώμα του Le Pen υπάρχουν βέβαια νεοφασιστικοί πυρήνες. Όμως σφαλώς ολόκληρο το ρεύμα δεν είναι νεοφασιστικό.

Αυτή η άνοδος του ακροδεξιού ψήφου εξυπηρετεί επιπλέον κάποια συμφέροντα πχ. όπως είπα πριν πχ. το ΣΚ.

Τώρα η εκλογική πτώση του Εθνικού Μετώπου στις τελευταίες εκλογές δεν είναι πραγματική. Υπάρχει ένα 10% που σίγουρα παραμένει πιστό και που είναι ο σκληρός εκλογικός πυρήνας του Εθνικού Μετώπου. Σ' ένα μέρος της δεξιάς, όχι αυτής βέβαια που φιλοδοξεί συνεργασία με το Εθνικό Μέτωπο κα-

θιερώθηκε σαν ο τρίτος πόλος μέσα στη δόξα κι έχουμε πλέον και ειδικά στις τελευταίες εκλογές αρκετές συνεργασίες μαζί του.

- Υπήρξε όμως στις τελευταίες εκλογές και μια νέα αριστερή εμπειρία με την υποψηφιότητα του Pierre Juquin. Πώς κρίνεις αυτή τη προσπάθεια, όσον και την Ευρώπη, μια κι ο υποψήφιος αυτός βγαίνει από το ΚΚ και αποπειράται μια πιο αριστερή πρόκληση.

- Εδώ θα πρέπει να επιστρέψουμε λίγο πίσω και να δούμε τη πρόσφατη διαδικασία ανασύνθεσης της γαλλικής αριστεράς, που όπως είπαμε συνίσταται στην περιθωριοποίηση του ΚΚ και την κατάκτηση της ηγεμονίας από ένα Σοσιαλιστικό Κόμμα (που είναι τελικά πιο

πολύ τους Δημοκρατικούς των ΗΠΑ).

Τι συνέβηκε; Συνέβηκε ότι το ΣΚ κατάφερε να κερδίσει την περασμένη δεκαετία όλο εκείνο το δυναμικό που προέκυψε από το Μάι του 68, στηρίζοντας την προπαγάνδα του πάνω στη νέα προβληματική και τις νέες ανάγκες που προέκυψαν όπως πχ. την αυτοδιαχείριση.

Το ΚΚ δεν μπόρεσε να καταλάβει γρήγορα τι συνέβαινε και βέβαια ένα χαρακτηριστικό της γενιάς του 68 ήταν ο αντισταλισμός. Παράλληλα η άκρα αριστερά δεν μπόρεσε να προτείνει ένα νέο πολιτικό λόγο, να προτείνει νέες προβληματικές, με αποτέλεσμα πολλές οργανώσεις να διαλυθούν ή να περιθωριοποιηθούν. Και βέβαια αυτά μέσα σε συνθήκες επίθεσης του κεφαλαίου, αναδόμησης ολοκληρώνων τομέων της βιομηχανίας (σιδηρουργία, υφάσματα κλπ) και όσων περιγράψαμε πιο πάνω.

νο.

Μέσα σ' αυτό το κλίμα παρουσιάζονται οι "Ανανεωτικοί" του ΚΚ οι οποίοι διασπώνται από το κόμμα, γεγονός το οποίο είναι ιστορικής σημασίας. Πρόκειται για χιλιάδες άτομα κι ολόκληρες τοπικές οργανώσεις, καθώς και επιτροπές εργασιακών και στελεχών. Αυτό το κίνημα συσπειρώθηκε πάνω σε μια αντισταλιστική βάση και πάνω σε μια αυτοδιαχειριστική κατεύθυνση.

Είχαμε λοιπόν την υποψηφιότητα του Pierre Juquin, ο οποίος δεν παρουσιάστηκε σαν ένας δεύτερος κομμουνιστής υποψήφιος, αλλά σαν ένας υποψήφιος που προσπάθησε να συσπειρώσει πάνω σε νέες ιδέες, πάνω σε νέες πολιτικές ριζοσπαστικές θέσεις ένα σύνολο επαναστατών που τα προηγούμενα χρόνια δεν έβλεπαν καμιά προοπτική. Η μεγάλη επιτυχία της καμπάνιας του Juquin ήταν η συσπειρωτική δυναμική της. Μέσα σε 2-3 μήνες, με πολύ λίγα μέσα είχαμε περίπου 700 επιτροπές υποστήριξης, κάπου 10.000 αγωνιστές και αγωνίστριες που εργάστηκαν μέσα απ' αυτές. Αυτοί οι αγωνιστές κι αυτές οι αγωνίστριες προήλθαν από διάφορες κατευθύνσεις και εμπειρίες και εργάστηκαν πάνω σε μια σειρά κοινά θέματα όπως το δικαίωμα ψήφου στους μετανάστες, τον μονόπλευρο εφοτισμό, την αλληλεγγύη στον τρίτο κόσμο, τη δημοκρατία στις συντεχνίες και συνδέσμους βέβαια κλπ κλπ.

Το εκλογικό αποτέλεσμα ήταν βέβαια αποθαρρυντικό. Υπάρχουν διάφοροι λόγοι, όπως το εκλογικό σύστημα το οποίο βέβαια προσποθούμε να μετατρέψουμε σε απλό αναλογικό, έτσι που να επιτρέπεται η παρουσία νέων κινήματων. Ένας δεύτερος λόγος είναι ότι το κίνημα Juquin δεν κατάφερε να πείσει ότι όντως πρόκειται για ένα νέο κίνημα που συμπεριλαμβάνει στο πρόγραμμά του όλες τις νέες ευαισθησίες ιδιαίτερα την οικολογική.

Επιπλέον το νέο κίνημα δεν κατάλαβε ακόμα τελείως τις καινούργιες συνθήκες. Ότι δηλαδή, η αντίθεση κεφαλαίου - εργασίας δεν είναι πια μοναδική αλλά υπάρχει η αντίθεση άνδρας-γυναίκα, άνθρωπος-περιβάλλον, κλπ. κι ότι πχ. ο δημοκρατικός συγκεντρωτισμός είναι τελεοϊδικά ξεπερασμένος.

Πάντως η εμφάνιση τέτοιων κινήματων είναι ένα φαινόμενο το οποίο καλύ-

πτει όλη την Ευρώπη είτε με την μορφή ανεξάρτητων κινήματων (όπως οι Πρόσονοι στη Γερμανία, η Προλεταριακή Δημοκρατία στην Ιταλία, είτε σαν τάσεις μέσα στα παραδοσιακά κόμματα πχ. οι νέοι μέσα στο ΚΚ Ιταλίας κλπ.

- Σε σχέση με το 68, πώς συγκρίνετε το συγκρότημα το συγκρότημα ριζοσπαστικό κίνημα;

- Το 68 ήταν αναμφίβολα μια οριστική επαναστατική κρίση η οποία όμως δεν βρήκε διέξοδο. Και η συμβαίνει σε τέτοιες περιπτώσεις; Μέγιστον τουλάχιστον κάποιες μεταρρυθμίσεις. Η γαλλική κοινωνία άλλαξε ριζικά από το 68, σ' όλα τα επίπεδα, κοινωνικό-οικονομικό (αναδόμηση της εργατικής τάξης, πολιτικό και πολιτικό (κρίση της σταλινιστικής - φεμινιστικής, αντιπαρατακτικού και εθνοκρατικού κινήματος). Αφού δεν έγινε δυνατή μια μεταβατική ανάπτυξη προοπτική η αστική τάξη; υπέροσε να προσαρμοστεί στη νέα κατάσταση ενσωματώνοντας όλες αυτές τις καινούργιες ευαισθησίες.

Τελικά έχουμε όμως και μια συνέχιση στη διαδικασία ριζοσπαστικοποίησης της νεολαίας, διαδικασία η οποία πλέον υπακούει σε μια τελείως καινούργια φόρμα. Η κρίση του εργατικού κινήματος και της άκρας αριστεράς προκάλεσε μια ρωγμή στην ίδια τη συντήρηση της νεολαίας. Το 68 η νεολαία κινήτοποιήταν απ' ευθείας πάνω στα κύρια σημεία και την εργατική παραγωγή του αιώνα. Όπως είπε ο Μάρξ, το επαναστατικό κίνημα εμπνεόταν από τη "παύση του παρελθόντος". Τώρα αυτό δεν ισχύει, και οποιαδήποτε δεν είναι κινήτρια δύναμη του σημερινού κινήματος για τη χειραφέτηση. Η νεολαία κινητοποιείται πάνω σε νέα ζητήματα και μέσα σε συνθήκες ολοκληρωτικά νέες. Χρειάζεται σήμερα μια αναθεώρηση της στρατηγικής και του προγράμματος, μια αναθεώρηση μιας σειράς απόψεων όπως η σχέση οργάνωσης-κινήματος, της διάρρησης της εργασίας κλπ. Επομένως βαδίζουμε προς ένα ολοκληρωτικά καινούργιο κίνημα χειραφέτησης, μια καινούργια πολιτική δύναμη η οποία θα δώσει συγκεκριμένες προτάσεις για την σοσιαλιστική αυτοδιαχειριστική δημοκρατία του αύριο. ●

μιά ελπίδα τόσο ωραία όσο

Χρήστος Ηλιάδης 25/8/88

Τη νύχτα της 20ης προς 21η Αυγούστου 1968 μιά τεθωρακισμένη στρατιά 500.000 ανδρών από πέντε χώρες του Συμφώνου της Βαρσοβίας, εισέβαλλε στη Τσεχοσλοβακία, θέτοντας έτσι βίαια τέρμα σε μιά διαδικασία εκδημοκρατικοποίησης, που έμεινε γνωστή σαν η "Ανοιξη της Πράγας".

Η προπαγανδιστική μηχανή του Κρεμλίνου, καθώς και οι ανά τον κόσμο "δορυφόροι" (συμπεριλαμβανομένου και του ΑΚΕΛ στην Κύπρο), "δικαιολογούσαν" με τις ίδιες συκοφαντίες την εισβολή: "Η Τσεχοσλοβακική κυβέρνηση έγινε έρμαιο αντι-σοσιαλιστικών δυνάμεων", "Οι Αμερικανο-Γερμανοί ετοιμαζόντουσαν να εισβάλουν στη Τσεχοσλοβακία και οι Ρώσοι τους πρόλαβαν γιά να σώσουν τον σοσιαλισμό" κ.λ.π.

Η Σταλινική μηχανή χρησιμοποίησε αφεΐδωλα τη λάσπη της "οπλοστάσιας" που δημιούργησε στη δεκαετία του 1930 στη διάρκεια των μενδλών εκκαθαρίσεων (στημένες δίκες της Μόσχας).

Ακόμα και η υποψία αμφισβήτησης του αλάθητου και της παντοδυναμίας της ηγετικής κλίκας του Κρεμλίνου ήταν αρκετή γιά κατηγορία (και καταδίκη) επί "προδοσίας" του σοσιαλισμού, "εξυπηρέτηση του ιμπεριαλισμού" κ.λ.π.

Οι πιά πάνω "κατηγορίες" ηχούν ίσως σήμερα πιά γελοίες και χοντροκομμένες απ' ότι πριν 20 χρόνια, εξακολουθούν όμως να γίνονται πιστευτές απ' όσους θέλουν να πιστεύουν ότι ο Σοσιαλισμός είναι ταυτόσημος με το Γκούλαγκ, με τα ψυχιατρικά άσυλα, με τις εκκαθαρίσεις των επικριτών και σπύλωση του ονόματός τους και με διαστρέβλωση της Ιστορίας κ.λ.π. Η κατάχρηση και μονοπώληση της εξουσίας, τὰ προνόμια και ο νεποτισμός της γραφειοκρατίας είναι γι' αυτούς "νόμιμο" καθυστάς.

Οι έστω εκ των άνω ελεγχόμενες δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις που ο

νεο-εκλεγείς (3/1/68) Γεν. Γραμματέας του Κ.Κ. Τσεχοσλοβακίας Αλεξάντρ Ντούμπτσεκ προσπάθησε να εφαρμόσει (άρση της λογοκρισίας, αναθεώρηση των "στημένων" δικών της δεκαετίας του 1950 κλπ), αποτελούσαν απευθείας πρόκληση στο μονοπώλιο της εξουσίας από την γραφειοκρατική κλίκα του Κρεμλίνου.

Οι μεταρρυθμίσεις του Ντούμπτσεκ άνοιξαν ένα "κενό" που ο Τσεχοσλοβακικός λαός, οι νέοι, οι διανοούμενοι, οι εργαζόμενοι, αρχισαν να "γεμίζουν" οι ίδιοι, με δικές τους μη ελεγχόμενες και στημένες διαδικασίες. Ο "κορσές" του Σταλινικού μηχανισμού ορκισε να καταρρέει, φανερώνοντας τις δυνατότητες γιά ένα Σοσιαλισμό με "ανθρώπινο πρόσωπο", που δεν μιλά την "Εύληνη γλώσσα" των "απαρατόκ" της γραφειοκρατίας, που διαχωρίζεται δημοκρατικά τον Σοσιαλισμό προς όφελος του ίδιου του λαού κι όχι προς όφελος της Νομικλατούρας. (1)

Το "μικρόβιο" της Πράγας όμως ήταν ακόμα πιά επιβίβουνο γιατί ο Τσεχοσλοβακικός λαός μπόρεσε δυναμικά να μην περιοριστεί στις ελεγχόμενες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες του Ντούμπτσεκ και να γίνει ο πρωταγωνιστής κι όχι πιά ο κομπάρσος της ιστορίας. Και το "μικρόβιο" αυτό ήταν (και είναι) μεταδοτικό.... Ο νύγαντας που ονομάζεται Σοβιετικό προλεταριάτο είχε σπύμένο γ' αυτό του κ' άκουγε τους κραδασμούς της Ανοιξης της Πράγας.

Η απειλή για την κλίκα του Κρεμλίνου που σφαιριζόταν την Σοβιετική εξουσία και μετάφραζε την δημοκρατία των Σοβιέτ σε κέλυφος δίχως περιεχόμενο, ήταν άμεση. Το "μικρόβιο" έπρεπε να εξοντωθεί.

Μιά εβδομάδα μετά την εισβολή, ο τσέχος φιλόσοφος Ίβαν Σβίτακ έλεγε: "Η εισβολή δεν στρέφεται εναντίον ενός έθνους, 14 εκατομμυρίων αλλά εναντίον των Ρώσων διανοουμένων. Οι ελπίδες μας για κάποια αλλαγή στρέφονται τώρα στην ίδια τη Σοβιετική Ένωση. Η εισβολή στη Τσεχοσλοβακία ήταν πράξη φόβου της Σοβιετικής γραφειοκρατίας και στρατοκρατίας έναντι των ιδίων των δικών της διανοουμένων, του ίδιου του δικού της λαού" (2)

Η διεθνής ιμπεριαλιστική προπαγάνδα, τα αστικά μέσα μαζικής ενημέρωσης δεν έχασαν βέβαια ευκαιρία να χύσουν το κροκοδείλιο δάκρυα τους γιά τον Τσεχοσλοβακικό λαό και να "διαφωτίσουν" την παγκόσμια εργατική τάξη για τον "αθεράπτευστο απάνθρωπο Σοσιαλισμό", γιά ότι "ο Σοσιαλισμός νομοτελικά (δηθεν) εξελίσσεται σε Σταλινισμό" και το πόσο "ανθρώπινος" είναι ο καπιταλισμός....

Ο φόβος των κέντρων του διεθνούς ιμπεριαλισμού από κινήματα που εξέφραζαν από τον έλεγχο του Κρεμλίνου ήταν όμως φανερός. Γιατί η "Ανοιξη της Πράγας", συνέπεσε με την έκρηξη του Γαλλικού Μάη, των φοιτητικών διαδηλώσεων της Γενικής απεργίας στη Γαλλία, των μαζικών αναπολεμικών κινητοποιήσεων (Βιετνάμ) στις ΗΠΑ και τη μεγάλη επίθεση του Τέτ στο Βιετνάμ.

Το οικοδόμημα των συμφωνιών της Γιάλτας και Πότσδαμ μεταξύ του Αμερικάνικου ιμπεριαλισμού και της Σταλινικής γραφειοκρατίας, που μοίραζε τους λαούς και τα έθνη σε αμειλοχώραφα μεταξύ των δύο "μεγάλων" (σφαίρες επιρροής) βρισκόταν κάτω από σκληρή δοκιμασία.

Η κατάπιξη της "Ανοιξης της Πράγας" από την γραφειοκρατία του Κρεμλίνου ήταν γιά τον ιμπεριαλισμό το ίδιο αναγκαία όσο και η κατάπιξη του Γαλλικού Μάη από την Γαλλική αστική τάξη ήταν αναγκαία γιά τη γραφειοκρατία. (3)

Η μαρτυρία του Ζντενέκ Μπλάνταρ, μέλους της γραμματείας του Κ.Κ. Τσεχοσλοβακίας, ο οποίος μαζί με τους Ντούμπτσεκ, Κρίγκελ, Σμρκόφσκι και άλλους Τσεχοσλοβακούς ηγέτες που μεταφέρθηκαν υπό συνθήκες αιχμαλωσίας στη Μόσχα, είναι αρκούντως αποκαλυπτική. Ο Μπλάνταρ λοιπόν, εφηγήθηκε ότι ο Μπρέζνιεφ στη διάρκεια των συνομιλιών και των πιέσεων είπε προς την αιχμάλωτη Τσεχοσλοβακική ηγεσία:

"Τι υποστήριξη νομίζετε ότι θα έχετε; Τίποτα δεν θα γίνει. Ούτε πόλεμος. Ο Τίτο και ο Σ. Τσασουσεκού θα κάνουν δηλώσεις όπως και ο Σ. Μπερλινκούερ. Και έπειτα; Σηριζόσαστε στην υποστήριξη του Κομμουνιστικού κινήματος της Δ.Ευρώπης; Αλλά

η Άνοιξη

αυτό έχασε τη σημασία του πριν 50 χρόνια". (4)

Κατά τον Τσεχοσλοβακό κομμουνιστή ηγέτη: "Ο Μπρέζνιεφ τούς είπε ότι, τρεις μέρες πριν από την εισβολή της 21ης Αυγούστου 1968 στη Τσεχοσλοβακία, είχε ενημερώσει σχετικά τον πρόεδρο Τζόνσον. Ο Αμερικανός Πρόεδρος απάντησε ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες αναγνωρίζουν πάντα τις συμφωνίες της Γιάλτας και του Πότσδαμ και άρα τη δικαιοσύνη της Μόσχας στη ζώνη επιρροής της, στην οποία ανήκουν και η Τσεχοσλοβακία και η Ρουμανία. Η περίπτωση της Γιουγκοσλαβίας πρέπει να αποτελέσει όμως αντικείμενο διαπραγματεύσεων".

Και αν ακόμα αμφισβητήσει κανείς την ακρίβεια των δηλώσεων του Μπλάνταρ, δεν μπορεί ν' αμφισβητήσει γιά το γεγονός ότι οι Σοβιετικοί ηγέτες ήταν σίγουροι ότι δεν θα έβρισκαν αντίσταση από τους Δυτικούς αλλοιώς δεν θα επιχειρούσαν την εισβολή 500.000 στρατευμάτων των πέντε δυνάμεων στη Τσεχοσλοβακία, έντεκα χρόνια μετά την πολικάμακτη κατάπιξη της Ουγγρικής εξέγερσης. Οι συμφωνίες της Γιάλτας και του Πότσδαμ ίσχυαν και ισχύουν. (5)

(υπογραμμισμένες δικές μου.)

Στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, όπου το κεφάλαιο απαλλοτριώθηκε μεν, την πολιτική όμως εξουσία την σφαιριζόταν η αντιδραστική προνομιούχα γραφειοκρατία, οι λαοί δεν μπορούν πιά να κυβερνώνονται σαν τα "φρόνιμα" παιδιά της Γιάλτας: 1953 : εργατική εξέγερση στο Ανατολικό Βερολίνο. 1956 : απεργίες στην Πολωνία. 1956 : εξέγερση του Ουγγρικού λαού που πνίγεται στο αίμα από τον Σοβιετικό στρατό που εισέβαλε γιά "αποκατάσταση της ομαλότητας". 1965 : Άνοιξη της Πράγας και Σοβιετική εισβολή. 1975 : Δημοουργία της "Χάρτας 77" στη Τσεχοσλοβακία. 1980 : Μέσα σ' ένα μαζικό κύμα εργατικών απεργιών γεννιέται το ανεξάρτητο συνδικαλιστικό κίνημα "Άλληλεγγύη" στην Πολωνία. 1981 : (Δεκ.) Ο στρατηγός Γιαρουζέλσκι με στρατιωτικό πραξικόπημα θέτει την "Άλληλεγγύη" εκτός νόμου και

στέλνει τους ηγέτες της σε στρατόπεδα συγκεντρώσεως, εφαρμόζοντας τον στρατιωτικό νόμο στην Πολωνία.

1985 : Το "πείραμα Γκορμπατσώφ" (περεστρόικα) επιχειρεί ένα ευρύ και "τολμηρό", αλλά πάντα εκ των άνω ελεγχόμενο, πρόγραμμα δημοκρατικών μεταρρυθμίσεων σε μια προσπάθεια κατευνασμού της γιά δεκαετίες συσσωρευμένης κοινωνικής δυσσυνέκειας στην ΕΣΣΔ.

Η διαμάχη Γκορμπατσώφ - Λιγκατσώφ είναι η διαμάχη μεταξύ των αντιμαχόμενων μεριδών της Σοβιετικής γραφειοκρατίας από φόβο μήπως ανοίξουν οι ασκοί του Αϊδού και ο Σοβιετικός λαός πάρει τις μεταρρυθμίσεις όσο μακριά ο ίδιος επιθυμεί, δημιουργώντας μιά πραγματικά δημοκρατική Σοβιετική κοινωνία, εδραιωμένη στην εξουσία πολλών εργατικών συμβουλίων (σοβιέτ). Παντού οι κραδασιμοί της ίδιας Ανοιξης. Σήμερα, ακριβώς 20 χρόνια μετά που οι ερπυστρίες των τανκς του Κρεμλίνου ποδοπάτησαν την "Ανοιξη της Πράγας" η επιείκεις "γιορτάστηκε" με ιδιαίτερο τρόπο:

Στις 21 Αυγούστου 1988, 2.000 διαδηλωτές στην πλατεία Πούσκιν της Μόσχας φώναζαν "Πράγα, Πράγα". Την ίδια μέρα στην Πράγα, 10.000 άτομα (6) συγκεντρώθηκαν σε κεντρική πλατεία της πόλης φωνάζοντας: "Ρώσοι έξω από τη Τσεχοσλοβακία".

Άλλες μέρες αργότερα, χιλιάδες διαδηλωτές σε διάφορες πόλεις των Βαλτικών δημοκρατιών της ΕΣΣΔ (Λεττονία, Εσθονία, Λιθουανία), διαδήλωναν ενάντια στην 40η επέτειο του Γερμανο-Σοβιετικού συμφώνου "φιλίας και μη - επιθέσεως" Ρίμπεντροπ Μολότοφ (7) μεταξύ της ΕΣΣΔ και της ναζιστικής Γερμανίας.

Την ίδια εποχή ξεσπούν μαζικές εργατικές απεργίες στην Πολωνία που εξαναφέρουν στο προσκήνιο αιτήματα γιά μισθολογικές αυξήσεις και αναγνώριση της "Άλληλεγγύης".

Στη Σοβιετική δημοκρατία της Αρμενίας και στην αυτόνομη περιοχή Ναγκόρνο Καρμπάχ, αναβίβει το καθολικό λαϊκό αίτημα γιά ένσωμάτωση της αυτόνομης αυτής περιοχής στην Σοβιετική Αρμενία και απόσπαση της από την Σοβιετική δημοκρατία του Αζερμπαϊτζάν.

20 χρόνια μετά, η "Ανοιξη των Λαών" που άρχισε στην Πράγα, κάνει ξανά αισθητούς τους κραδασμούς της. Ο Σοσιαλισμός αποτελεί σήμερα την μοναδική ελπίδα της ανθρωπότητας ενάντια στην ιμπεριαλιστική βαρβαρότητα κι εκμετάλλευση, την πείνα, τον αναλφηβητισμό και τον κίνδυνο εξαφάνισης του ανθρώπινου πολιτισμού από ένα πυρηνικό ολοκαύτωμα.

Το ιστορικό δίλημα της Ρόζας Λου-

ξμπουργκ "Σοσιαλισμός ή βαρβαρότητα" είναι σήμερα όσο ποτέ άλλοτε επίκαιρο.

Η Άνοιξη που άρχισε στην Πράγα πριν είκοσι χρόνια εξακολουθεί ν' αποτελεί σήμερα την ελπίδα γιά μια πραγματική αναγέννηση και αναβίωση της εργατικής δημοκρατίας και των παραδόσεων της γιά πάνω στο πολιτικό πρόσωπο του Σταλινισμού και της Γιάλτας.

Η "Ανοιξη των λαών" που άρχισε στην Πράγα, ανοίγει πιά νέες προοπτικές κι ελπίδες γιά τον Σοσιαλισμό.

Η ελπίδα που γέννησε η "Ανοιξη" της Πράγας ζει!

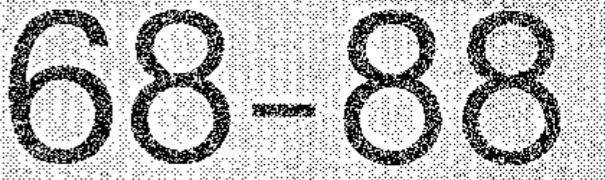
Σημειώσεις:

(1) Ο τρόπος που η γραφειοκρατία διαχειρίζεται την οικονομία των Σοσιαλιστικών χωρών έχει οδηγήσει τις περισσότερες απ' αυτές τις χώρες στο χείλος της χρεοκοπίας. Το εξωτερικό χρέος προς τις Δυτικές τράπεζες ανέρχεται σε δεκάδες δισεκατομμύρια δολάρια (η κατάσταση χειροτέρευσε από το 1980).

Χώρα / Σύνολο εξωτερικού χρέους* επί Δυτικές τράπεζες (σε δολάρια Αμερικής)

Α.Δ.Γερμανίας	10,300,000,000
Πολωνία	27,000,000,000
Τσεχοσλοβακία	3,800,000,000
Ουγγαρία	8,400,000,000
Ρουμανία	9,500,000,000
Βουλγαρία	4,000,000,000
ΕΣΣΔ	7,500,000,000

Πηγή: Wall Street Journal 20/3/80

(2) Το Θέμα 21/8/88

(3) Είναι γνωστή η συνδρομή γιά Κ.Κ. Γαλλίας στον τερματισμό της κίνησης απεργίας καθώς και της φοιτητικής εξέγερσης και στον αποπροσανατολισμό των πολιτικών και κοινωνικών στόχων του κινήματος.

(4) Το Θέμα 21/8/88

(5) Το ίδιο.

(6) Σύμφωνα με το BBC, ο κρατικός ραδιοσταθμός της Πράγας μετέδωσε την εξέγερση: "πλήθη λαού, εκμεταλλευόμενοι την εξαιρετική καλοκαιρία, κατέβηκαν στους δρόμους της Πράγας γιά περπάτητο".

(7) Σύμφωνα με τις μυστικές πρόνοιες του συμφώνου αυτού, οι Βαλτικές δημοκρατίες καθώς και η Φιλανδία θα ενσωματωνόνταν στην ΕΣΣΔ, ενώ η Πολωνία θα διαμελιζόταν μεταξύ της ναζιστικής Γερμανίας και της ΕΣΣΔ. Το 1939 οι Γερμανικές και Σοβιετικές στραπές εισέβαλλαν από διαφορετικά σημεία στην Πολωνία και το 1940 ο Στάλιν εξαπόλυσε τον "χειμερινό πόλεμο" ενάντια στην Φιλανδία προσοιωντας ταυτόχρονα τις Βαλτικές δημοκρατίες. Έτσι άρχισε ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος...

Ενας αλλοιθωρος διεθνισμος

1. Μια επισήμανση

Δυστυχώς ο διάλογος (1) που αναπτύχθηκε μέσα από τις στήλες του "Εντός" με την εκδοτική ομάδα "Εργατική Δημοκρατία" (ΕΔ) γύρω από το εθνικό ζήτημα έχει καταλήξει σε διάλογο κωφών. Στο συμπέρασμα αυτό θα καταλήξει κανείς όταν μελετήσει τα προηγούμενα άρθρα που τόσο η ΕΔ όσο κι εγώ δημοσιεύσαμε στο "Εντός". Ο λόγος βασικά του αδιεξόδου αυτού έγκειται στο γεγονός ότι ενώ αναφερόμαστε στις ίδιες αρχές και έννοιες (κύρια την Λενινιστική αρχή του δικαιώματος των λαών γι' αυτοδιάθεση), η ΕΔ προτιμά να παραγράφει τις έννοιες αυτές μέσα από μία γενικιστική, εκλεκτική και αντι-διαλεκτική θεώρηση των πραγμάτων. Βολεμένοι με το πιπίλισμα ταυτίων από τον Λένιν νομίζουν ότι έχουν κατοχυρώσει τη "διεθνιστική" τους ταυτότητα, κάνοντας "οικονομία" της ανάγκης γι' ανάλυση του συγκεκριμένου και αρκομένοι σε μια ανιστόρητη και ισοπεδωτική γενικολογία.

Το δυστύχημα με τις πολιτικές θέσεις της ΕΔ στο εθνικό ζήτημα είναι ότι όσες προσβλέπουν σε μια επαναστατική-διεθνιστική προοπτική στο πρόβλημα της κατοχής και της διχοτόμησης της Κύπρου θα πρέπει να διαχωρίσουν τις θέσεις τους - μια και η ΕΔ αυτοπαρουσιάζεται σαν μια επαναστατική-διεθνιστική ομάδα που όμως (δυστυχώς) ουσιαστικά τοποθετείται υπέρ της κατοχής και της διχοτόμησης της Κύπρου.

Το ξεκαθάρισμα είναι λοιπόν επιβεβλημένο, διαφορετικά όσοι επικαλούνται τις αρχές του επαναστατικού διεθνισμού κινδυνεύουν να χαρακτηρίζονται σαν απολογητές της κατοχής, ελέω... ΕΔ!

2. Το πιπίλισμα και η κακοποίηση του Λένιν

Η ΕΔ κατακεραυνώνει τους "σοσιαλπατριώτες" σαν του λόγου μου που δεν βλέπουν τις ανηδραστικές επι-

διώξεις της δικής "μας" αστικής τάξης με το πιά κάτω κομμάτι του τελευταίου τους άρθρου:

"Οποιοι δεν βλέπαι και την δική μας" αστική τάξη σαν επιθετική επεκτατική και ιμπεριαλιστική, αυτό είναι γιατί θεωρεί το "δικό του" έθνος σαν καλύτερο από γ' άλλα. Είναι ακριβώς αυτό που ούτε μπορούν ούτε θέλουν να δουν οι σοσιαλπατριώτες. Αντίθετα όταν νοιάθουν όρθια μπροστά σε αναφορές στην πολιτική του Λένιν, προτιμούν να δηλώνουν, όπως ο Χ. Ηλιάδης, ότι "ταλαιπωρούμε τον Λένιν" και μάλιστα όπως συνήθιζε και ο "πατριώτης Στάλιν".

Και αρχή δε νομίζω να χρειάζομεν την Ε.Δ για να με διαφωτίσει για τις οποιαδήποτε βλάβεις και οφέεις της δικής "μας" αστικής τάξης, ιδιαίτερα έναντι των Τ/Κ, όταν της δόθηκε η ευκαιρία (βοηθώντας έτσι ταυτόχρονα και τη φασιστική Τ.Μ.Τ. ν' ανδρωθεί σαν ο "προστάτης" της Τ/Κ μειονότητας).

Νομίζω ότι ένας καλόπιστος παρατηρητής μπορεί εύκολα να το αντιληφθεί, διαβάζοντας ιδιαίτερα το πρώτο μου άρθρο, ("Για μια άλλη προοπτική"), όπου γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στην ιστορική ανικανότητα της Ε/Κ αστικής τάξης να πραγματοποιήσει και να ολοκληρώσει τόσο το δικαίωμα αυτοδιάθεσης του Κυπριακού λαού καθώς και την εθνική ανεξαρτησία, τα στοιχειώδη δηλαδή δημοκρατικά και αναπολλοτροπικά δικαιώματα όλων των λαών.

Όμως η ΕΔ σκόπιμα θολώνει τα νερά γύρω από τον όρο "ιστορική ανικανότητα" της Ε/Κ αστικής τάξης να εκπληρώσει τον εθνικό-απελευθερωτικό στόχο.

Η ΕΔ υποβιβάζει την ουσία περίπου σ' επίπεδο συζήτησης περί ικανότητας

Μια τελευταία απάντηση (ΕΛΠΙΣΩ)

Χοστούδ

ή όχι της Ε/Κ άρχουσας τάξης για μια νικηφόρα στρατιωτική αντιμετώπιση με τον Τουρκικό στρατό κατοχής.

Και αρχή θα πρέπει να σημειώσουμε ότι η απομάχη από την Τουρκική στρατιωτική κατοχή είναι απόλυτο δικαίωμα ολόκληρου του Κυπριακού λαού, χωρίς ν' αποκλείονται οποιαδήποτε μέσα.

Ακόμα όμως και μια υποθετική νικηφόρα στρατιωτική αντιμετώπιση μεταξύ της Ε/Κ αστικής τάξης με τον Τουρκικό επεκτατισμό, δεν θα απέλασε την Ε/Κ αστική τάξη από την "ιστορική αν-

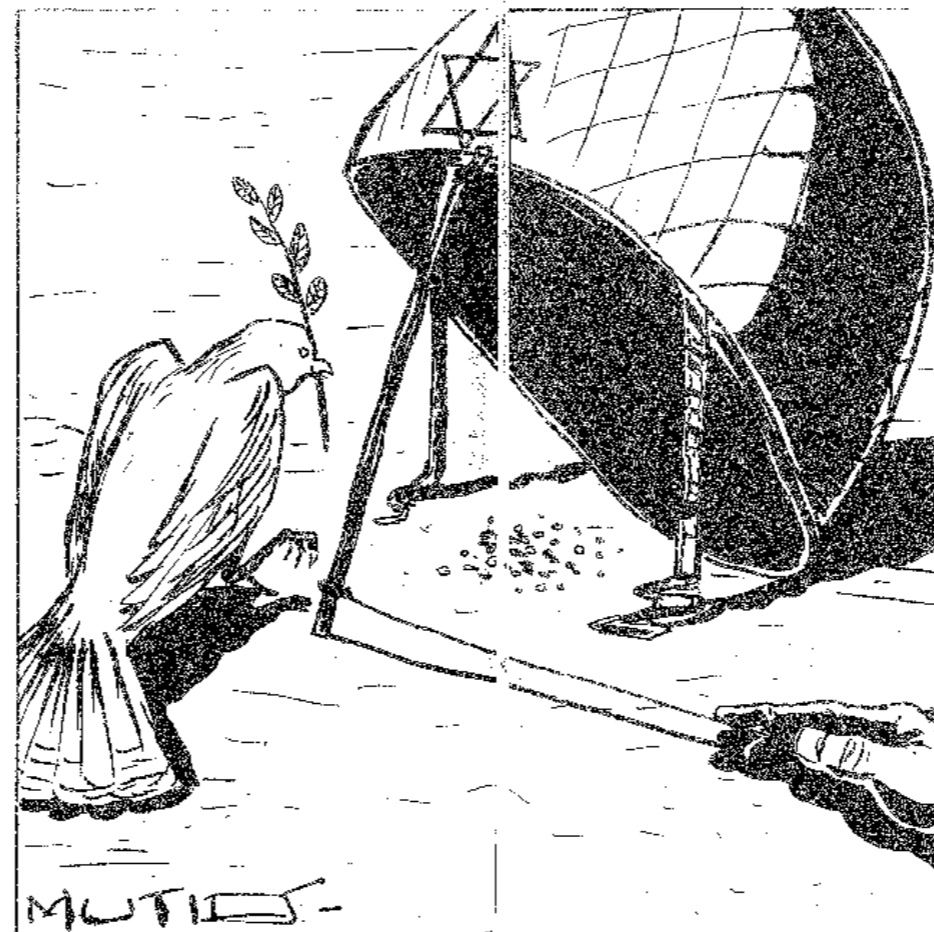
Όταν η ΕΔ κακοποιεί τις Λενινιστικές αρχές για να στηρίξει τη διχοτομηση

στην εκδοτική ομάδα "Εργατική Δημοκρατία"

Ηλιάδης

κανότητα" της να κατοχυρώσει μια ουσιαστικά και όχι τυπικά ανεξάρτητη Κύπρο, που να μην αναπαράγει τους μηχανισμούς της διακοινοτικής αντιπαράθεσης και καταπίεσης.

Μήπως την περίοδο 1960-74 που η Κύπρος δεν τελούσε υπό Τουρκική στρατιωτική κατοχή η Ε/Κ αστική τάξη δεν ήταν "άνικανη"; Μήπως τότε η Κύπρος δεν ήταν δέσμια του βρετανικού Στέμματος και των συμφερόντων του, που επέβαλε την πολιτική του "δίσαιρι και βασιλείας";

Ο όρος "ιστορική ανικανότητα" δεν αναφέρεται στην Ε/Κ αστική τάξη μόνο, αλλά στην αστική τάξη των αποικιακών και μισο-αποικιακών χωρών γενικά. Η τάξη αυτή των αποικιακών χωρών που τελούν υπό ιμπεριαλιστική κυριαρχία και εξάρτηση θάβαλε φυσικά ν' απολλαστεί από την ξένη κηδεμονία και ν' αυξήσει τα κέρδη της ξαπλώνοντας τη δική της κυριαρχία στον εθνικό - γεωγραφικό της χώρο που είναι ταυμένη. Οι εθνικο-απελευθερωτικές "ορμές" της αστικής τάξης όμως σταματούν εκεί ακριβώς που διγονται τα δικά της συμφέροντα σαν κοινωνικής τάξης.

Γιατί μια μεταποική, ουσιαστική ρήξη με τον ιμπεριαλισμό που να εγγυάται μια πραγματική κι όχι μια κολωβή εθνική ανεξαρτησία, θα προυπόθετε μια άλλη κοινωνική προοπτική: τον σοσιαλιστικό κοινωνικό μετασχηματισμό (βλέπε Κούβα).

Για τον λόγο αυτό αναφερόμεν στο πρώτο μου άρθρο στους μετανεξαρτησιακούς μηχανισμούς ένταξης στον διεθνή ιμπεριαλιστικό καταμερισμό εργασίας (και φυσικά εξάρτησης και υποθήκευσης της εθνικής ανεξαρτησίας) στις αποικιακές εκείνες χώρες που η αστική τάξη ηγήθηκε (ή αφέθηκε να ηγηθεί, όπως στην περίπτωση της Κύπρου) του αντι-αποικιακού εθνικο-απελευθερωτικού αγώνα. Για όσους θεωρούν τα πιο πάνω "αριστεριστικές" θεωρητικολογίες, δεν έχουν παρά ν' ανατρέξουν στις συμφωνίες Ζυρίχης - Λονδίνου, στις "εγγυήσεις" της στις "κυρίαρχες" Αγγλικές Βάσεις, στην αντιδραστική στεγανοποίηση και θερμοθετημένη αντιμετώπιση των δύο κοινοτήτων, καθώς και στην εκκολλημένη δικιωνική Ομοσπονδία.

Με σύντομα ταπεινά εντελώς ξεκομμένα από τον υπόλοιπο κοσμό της επιχειρηματολογίας του κομμένου που πάρεθηκαν, ξεκομμένα από τη συγκεκριμένη πολιτική και ιστορική συγκυρία, ή από το συγκεκριμένο αντικείμενο της αναφοράς τα ταπεινά αυτά μετατρέπονται σε ανιστόρητες γενικότητες, που κάνουν την οικονομία της διαλεκτικής ανάλυσης του συγκεκριμένου μέσα στο σύνολο, μπορούν να ισχυριστούν με την ίδια ακριβώς μορφή για οποιαδήποτε περίπτωση, υπερνω τόπου και χρόνου όπως βολέει τις συγκεκριμένες επιδιώξεις του κάθε συγγραφέα.

Στην εποχή της ιμπεριαλιστικής παρακμής ("αντίδραση σ' όλη τη γραμμή" όπως ελεγε κι ο Λένιν) η πραγμάτωση των δημοκρατικών εθνικών στόχων (αυ-

τοδιάθεση, εθνική ανεξαρτησία) πέφτει πιο στους όμους της αστικής τάξης μια και η πραγμάτωση των πιο πάνω στόχων διαταράσσει και θέτει σε κίνδυνο τη διεθνή ιμπεριαλιστική τάξη πραγμάτων. Η "εθνική" αστική τάξη των αποικιακών και μισο-αποικιακών χωρών είναι ιστορικά άνικανη να πραγματοποιήσει ουσιαστικά τους πιο πάνω δημοκρατικούς στόχους γιατί και η ίδια αποτελεί κομμάτι (και μάλιστα το πιο αδύνατο και εξαρτώμενο) του παγκόσμιου ιμπεριαλιστικού συστήματος από το οποίο τρέφεται και συντηρείται.

Είναι επαναλαμβανόμενο σφάλμα όμους της εργατικής τάξης και της αγροτιάς του εκφραστή της (κόμμα) που πέφτει το βάρος γι' πραγματοποίηση των πιο πάνω στόχων. Στην Κύπρο όμως και οι πότερες ξέρουν ότι το ΑΚΕΛ ήταν και είναι ο πόμπτος τροχός (αι όχι και οι πέντε τροχοί) της πολιτικής της αστικής τάξης. Για όσους "εξεγερνται" ως προστρέξουν στην τωρινή αγαστή πολιτική σύμπλευση ΑΚΕΛ-ΔΗΣΥ καθώς και στην ουσιαστική ταυτότητα των πολιτικών τους θέσεων τα τελευταία 10 χρόνια (Γιάτας και πατριώτης Στάλιν και σφαιρών επιρροής ενκεν, αλλά αυτό αποτελεί άλλο κεφάλαιο).

Εκτός όμως από την παραγραφή ορών και εννοιών, η ΕΔ βολεύεται και με το πιπίλισμα αναφορών από τον Λένιν (ταπεινά γιά να προσδώσει "νομίμει" την πρόποια "ορθοδοξία" στην επιχειρηματολογία της).

Με σύντομα ταπεινά εντελώς ξεκομμένα από τον υπόλοιπο κοσμό της επιχειρηματολογίας του κομμένου που πάρεθηκαν, ξεκομμένα από τη συγκεκριμένη πολιτική και ιστορική συγκυρία, ή από το συγκεκριμένο αντικείμενο της αναφοράς τα ταπεινά αυτά μετατρέπονται σε ανιστόρητες γενικότητες, που κάνουν την οικονομία της διαλεκτικής ανάλυσης του συγκεκριμένου μέσα στο σύνολο, μπορούν να ισχυριστούν με την ίδια ακριβώς μορφή για οποιαδήποτε περίπτωση, υπερνω τόπου και χρόνου όπως βολέει τις συγκεκριμένες επιδιώξεις του κάθε συγγραφέα.

Δηλαδή σε τελευταία ανάλυση, η

μέθοδος αυτή αρκείται στο περιβλήμα της δήλωσης κι όχι στο περιεχόμενό της. Την αντιδιαλεκτική αυτή μέθοδο δολοφονίας (κι όχι απλής ταλαπωρίας) χρησιμοποίησαν κατά κόρον όλοι οι νεκροβόλτες του Λενινισμού από πιστερούλη Στάλιν μέχρι Κιμ-ιλ-Σουγκ. Η διαστροφή του πνεύματος και της ουσίας των Λενινιστικών κειμένων μέσα από την ξεκομμένη, γενικόλογη και εκλεκτική παράθεση κειμένων είναι μέθοδος πιο παλιά από την ηλικία των μελών της ομάδας της Ε.Δ.

Για να τονίσω το αντιδιαλεκτικό της μεθόδου αυτής σημειώνω στο προηγούμενο άρθρο ότι υπάρχουν πολλά ζητήματα πάνω στα οποία οι 'κλασσικοί' του Μαρξισμού (ιδιαίτερα ο Λένιν) παρουσιάζονται (επιφανειακά) αντιφατικοί στις κατά καιρούς τοποθετήσεις τους. Υπάρδειναι ότι η 'αντίφαση' αυτή δεν είναι παρά φαινomenική γιατί ο Μαρξισμός είναι η επιστημονική ανάλυση του συγκεκριμένου κι όχι του αφηρημένου μέσα σε διαφορετικές ιστορικο-πολιτικές συγκυρίες και διαδικασίες.

Η μορφή μπορεί ν' αλλάξει ανάλογα με τις συγκεκριμένες συνθήκες (κι όχι με την προσφύλη στην Ε.Δ γενικότητα) το περιεχόμενο όμως παραμένει πάντα το ίδιο : αγώνας ενάντια στην αστική τάξη και τον ιμπεριαλισμό για την ιστορική χειραφέτηση των εργαζομένων και των καταπιεζομένων μαζών (συμπεριλαμβανομένων φυσικά και των αποικιακών και μισο-αποικιακών χωρών). Για να κάνω περισσότερο γλαφυρά τα πιο πάνω παράθεσα διάφορα παραδείγματα χωρών (Κουρδιστάν, Παλαιστίνη, Ιρλανδία, Μαλβίνες, Κύπρος) όπου η γενική αρχή των λαών η αυτοδιάθεση (μέχρι και σημείου κρατικής απόσχισης) παίρνει διαφορετική μορφή για την κάθε μια συγκεκριμένη περίπτωση. (2)

Η Ε.Δ εξακολουθεί παρόλα αυτά ακάθεκτη ν' ανοητολογεί πιπιλίζοντας κι άλλα γενικόλογα τσιτάτα, από το δικαίωμα απόσχισης των .. Ολλανδικών αποικιών μέχρι του ότι δεν είναι ο θεσμός του διαζυγίου που φτάνει για την διάλυση οικογενειών (ή το δικαίωμα απόσχισης για τον τεμαχισμό των κρατών).

Πέρα όμως απ' αυτά, (και κυρίως) έθετα το εξής ερώτημα στο τελευταίο άρθρο μου:

Μπορεί στα σοβαρά οποιοσδήποτε (συμπεριλαμβανομένου και της Ε.Δ) να ισχυρισθεί ότι το δικαίωμα κρατικής (και

αυτονομικής) απόσχισης που απορρέει από το δικαίωμα αυτοδιάθεσης ενός λαού ή έθνους εξυπακούει τον σφετερισμό και κατοχή εδαφών άλλων από εκείνων που δημοκρατικά του ανήκουν;

Μπορεί πράγματι στα σοβαρά να υποστηρίξει η Ε.Δ ότι 'πρέπει σαν Ε/Κ επαναστάτες, επειδή ακριβώς είμαστε Ε/Κ και όχι Τ/Κ ή Τούρκοι, ν' ανησυχούμε στην προσπάθειά της 'δικιάς μας' άρχουσας τάξης να εμποδίσουν τους Τ/Κ να έχουν δικό τους 'κράτος' όταν το 'κράτος' αυτό ('ΤΑΒΙΚ') έχει τώρα πραγματοποιηθεί μέσα σε συγκεκριμένες συνθήκες βαρβαρότητας και είναι το προϊόν προσφυγοποίησης των γηγενών κατοίκων, στρατιωτικής κατοχής και μαζικού εθνοκτονισμού;

Ίδου λοιπόν (ξανά) το ερώτημα: Το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης συνεπάγεται στρατιωτική αρπαγή και κατοχή εδαφών άλλων απ' αυτών που ιστορικά, δημοκρατικά ανήκουν σ' ένα λαό;

Το δικαίωμα δημιουργίας κράτους, μιάς εθνικής μειονότητας (νοούμενου ότι μ' αυτή έχει τον δικό της συμπανή, ιστορικό, εθνικό-γεωγραφικό χώρο, πράγμα που ΔΕΝ συμβαίνει με τους Τ/Κ) συνεπάγεται μήπως τον εκτοπισμό των γηγενών κατοίκων (πρόσφυγες) και την αντικατάστασή τους από άλλους ('πάμφτωχοι' έποικοι από την Ανατολία ή άλλοι) για δημογραφική-πολιτική εδραίωση των στρατιωτικών κατοχικών δεσπομένων;

Θάταν βέβαια πολύ ν' αξιώνουμε απάντηση σε τέτοια 'σοσιαλπατριωτικά' και 'ανόητα' ερωτήματα μιά και οι 'διεθνοτίες' της Ε.Δ απέφυγαν ήδη ν' απαντήσουν στα ερωτήματα αυτά.

Μιά και η Ε.Δ αρέσκεται να πιπιλίζει τσιτάτα από τον Λένιν θάταν καλό να μάς παραθέσει έστω και ένα (μόνο ένα) συγκεκριμένο Λενινιστικό τσιτάτο που να δηλώνει ότι το δικαίωμα δημιουργίας κράτους συνεπάγεται την αρπαγή και κατοχή εδαφών άλλων, τον εκτοπισμό των νόμιμων γηγενών κατοίκων των εδαφών αυτών και την μαζική αντικατάστασή τους από έποικους(πάμφτωχους ή όχι, ξανθούς ή μελαχρινούς).

Θα περιμένω με 'σοσιαλπατριωτική' ανυπομονησία κάτι τέτοιο. Είμαι όμως σίγουρος πως και κάτι άλλοι κύριοι κατά Ισραήλ μεριά, από Σιαμύρ μέχρι Πέρες, θάδειχναν τρομερό ενδιαφέρον για κάτι τέτοιο, γιά λόγους εντελώς δικούς τους

βέβαια.

Μπορούν λοιπόν οι φίλοι της Ε.Δ ν' αρχίζουν να σκαλίζουν όλους τους τόμους των 'Απάντων' του Λένιν. Όσο για τους Μάρξ και Ένγκελς άστε τους ήσυχους καλύτερα. Οι άθλιοι τολμησαν να γράψουν κάποτε υπερ της εδαφικής ακεραιότητας της Γερμανίας!

Επειδή όμως η παραχαραχτική και ισοπεδωτική manía της Ε.Δ έχει ξεπεράσει και τ' όρια του σουρεαλισμού, αξίζει να σταθούμε για λίγο σε δυό τουλάχιστον κύρια θέματα.

3. Αγάπα τον πλησίον σου 'πάμφτωχο' έποικο!

Προκειμένου να διασκεύασι την πραγματικότητα ανάλογα με τις δικές της πολιτικές θέσεις (κι όχι το αντίστροφο) η Ε.Δ έχει ανατριχιαστικά ισο-

πεδώσει τις έννοιες.

Ετσι οι έποικοι βαφτίζονται εργάτες - μετανάστες (!!!) και πρέπει να διεξάγουμε αντι-ρατσιστικό αγώνα για υποδοχή τους!! Για όσους νομίζουν ότι υπερβάλλω ιδού και η σχετική θέση της Ε.Δ (παρμένη από το πρόσφατο βιβλίο τους όπως μας πληροφορούν) (3)

Έίναι εδώ (Σ.Σ. οι έποικοι) και πρέπει να είναι καλοδεχόμενοι από τους εργαζόμενους και όχι μόνο αυτοί αλλά και όσοι άλλοι και από οπουδήποτε τύχει να έρθουν. Είναι θέμα αρχής (sic) για τους διεθνοτίες. Η δεξιά στην Ευρώπη ανδρώνεται με τον ρατσισμό ενάντια στους ξένους εργάτες. Τα ίδια αντιμετωπίζουν και οι Κύπριοι στην Αγγλία της Θάτσερ και το συνδικαλιστικό κίνημα εκεί τους έχει υποστηρίξει. (παρενθέσεις και υπογραμμισίες δικές μου).

Δεν νομίζω να χρειάζεται ιδιαίτερη προσπάθεια για ν' αποδείξει κανείς πόσο ανόητη (είναι ο πιο ελαφρύς χαρακτηρισμός που βρήκα) είναι η προσπάθεια εξίσωσης των εποίκων με τους εργάτες μετανάστες στις Ευρωπαϊκές (ή άλλες) χώρες. Να σημειώσουμε απλά ότι η Ε.Δ δεν πρωτοτύπησε.

Ο Ραούφ Ντεκτάς για χρόνια προσπάθησε να πείσει ότι οι έποικοι δεν είναι έποικοι αλλά ...εποχιακοί εργάτες! Μόνο που ούτε ο Ντεκτάς δεν τόλμησε να μας κατηγορήσει για 'ρατσιστές' επειδή δεν καλοδεχθήκαμε τους έποικους, όπως έμμεσα μας κατηγορεί η Ε.Δ!

Η Ε.Δ μας πληροφορεί ότι (...) όχι μόνο αυτοί (Σ.Σ. οι έποικοι της Ανατολίας) αλλά και όσοι άλλοι και από οπουδήποτε τύχει να έρθουν (...) πρέπει να είναι καλοδεχόμενοι από τους εργαζόμενους".

Με την λογική αυτή δηλαδή οι εργαζόμενοι θα πρέπει ν' ανοίξουν τις αγκάλες για να δεχτούν τους οποιοσδήποτε έποικους ανεξάρτητα από γλώσσα και θρησκεία, ανεξάρτητα δηλαδή αν είναι Ανατολίτες ή Ευρωπαίοι, μελαχρινοί ή ξανθοί κ.λ.π. Γιατί ο έποικος ανεξάρτητα απ' ολ' αυτά είναι πάντα έποικος και επιτελεί τον ίδιο πάντα (ληστικό - ιμπεριαλιστικό κατ'εμάς) πολιτικό ρόλο. Εκτός κι αν η Ε.Δ έχει ιδιαίτερες συμπόθειες για 'τριτοκοσμικούς' έποικους (κατά πρότυπο 'πάμφτωχους' και μελαχρινούς) κατ' αντιπαράθεση με κάποιους άλλους. Ρατσισμός απ' την ανάποδη δηλαδή!

Πέρα όμως απ' αυτά η Ε.Δ μάς πληροφορεί ότι δεν βλέπουμε όλοι εμείς οι 'σοσιαλπατριώτες' ότι η απομάκρυνση των εποίκων μόνο με μια 'βαρβαρότητα' εφάμιλλη του 74 (4) μπορεί να επιτευχθεί.

Εχω την εντύπωση ότι οι φίλοι της Ε.Δ πρέπει κάπου να ξεχωρίσουν τους στόχους ενός αντι - ιμπεριαλιστικού αγώνα από τα διδάγματα της Χριστιανικής αγάπης (συνοδευμένα από άφθονη δόση εργατισμού).

Με την ίδια χριστιανική λογική και η απαλλοτριώση του κεφαλαίου θα ήταν 'βαρβαρότητα' (από την πλευρά των αστών βέβαια).

Η Κύπρος όμως δεν είναι (δυστυχώς) η μόνη χώρα θύμα εθνοκτονισμού.

Η γειτονική μας κατεχόμενη Παλαιστίνη είναι θύμα (μεταξύ άλλων) μαζικού

εθνοκτονισμού. Οι 'άθλιοι Παλαιστίνιοι όμως δεν φαίνεται να έχουν συλλάβει τα 'διεθνοτίες' (χριστιανικά) μηνύματα της Ε.Δ γιατί όταν ακούουν για Εβραίους εθνοκτονιστές σπώνονται οι τρίχες τους.

Θάταν πολύ ενδιαφέρον για μας εξηγήσει η Ε.Δ ότι οι Παλαιστίνιοι πρέπει να ... κολοδεχτούν ('διεθνοτίες') καθίκον σύμφωνα με την Ε.Δ) τους Εβραίους εθνοκτονιστές με τον ίδιο τρόπο που το συνδικαλιστικό κίνημα στην ... Ευρώπη αγκαλιάζει τους μετανάστες - εργάτες! (Προσοχή όμως γιατί οι Παλαιστίνιοι 'αγγιζούν' εύκολα!).

Σ' αντίθετη περίπτωση θάπρεπε η Ε.Δ να μάς εξηγήσει την ουσιαστική διαφορά μεταξύ ενός Εβραίου έποικου στην κατεχόμενη Δυτική όχθη του Ιερουσαλήμ (περιορίζομαι μόνο σ' αυτό) κι ενός Τούρκου Ανατολίτη έποικου στην κατεχόμενη Βόρεια Κύπρο.

Εκτός όμως από τους 'σοσιαλπατριώτες' και τους Παλαιστίνιους και οι Αλγερινοί επανέλασαν έπείδειξαν ανάλογα 'ρατσιστικό' αισθήματα προς τους Γάλλους έποικους (Pieds Noirs) των οποίων την απομάκρυνση επιδίωξαν και πέτυχαν με την ανεξαρτησία της Αλγερίας(1962).

Στην περίπτωση αυτή μιλάμε για την εκδίωξη 1.500.000 ατόμων (κι όχι 70.000 όπως οι Ανατολίτες έποικοι) που 'ρίζωσαν στην Αλγερία για ένα περίπου αιώνα, από την εποχή της κατάληψης της Αλγερίας (κι όχι μόνο 14 χρόνια όπως οι Ανατολίτες έποικοι). Τα Γαλλικά αστικά κόμματα κλαμώνουν μέχρι σήμερα για την 'βαρβαρότητα' αυτή.

Σάν να μην έφταναν ολ' αυτά, οι Γαλλικές επαναστατικές εργατικές οργανώσεις όχι μόνο δεν θεώρησαν 'βαρβαρότητα' την απομάκρυνση των Γάλλων εποίκων αλλά θεώρησαν την απομάκρυνσή τους σαν μια έκφραση της εφαρμογής της αρχής της αυτοδιάθεσης του Αλγερινού λαού!

Τελικά τόσο οι Παλαιστίνιοι όσο και οι Αλγερινοί (και τόσο άλλοι αποικιακοί λαοί) δεν έχουν εννοήσει το χριστιανικό διδάγμα του 'αγάπα τον πλησίον σου...' έποικον' και ζούν βουτηγμένοι στη 'βαρβαρότητα'!

(η συνέχεια στο επόμενο τεύχος)

Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΚΑΡΚΙΝΟΥ

Από τον Άθω Ερατοκρίτου, ψυχολόγο

Οι συγκινησιακές καταστάσεις και ο καρκίνος

Πρὶν μερικά χρόνια, αν κάποιος έλεγε πως ο καρκίνος έχει ψυχική προέλευση, μπορούσε να θεωρηθεί σαν τσαρλατάνος, να γίνει αντικείμενο ειρωνικών σχολίων και πειραγμάτων, καθώς θα τύγχανε και κάποιας υποτημητικής διάκρισης από τους άλλους γι αυτόν.

Σήμερα όμως, αυτή η διαπίστωση δεν αμφισβητείται πια καθόλου σε όλο τον κόσμο.

Συγκινησιακή ένταση, ανησυχία, άγχος, κατάθλιψη κλπ μπορεί να δημιουργήσουν αρκετά σοβαρές αρρώστιες, τις ανθρώπινες αρρώστιες ή αλλιώς τις ψυχοσωματικές. Η μελαγχολία, ο πανικός, η απόγνωση και αρκετές άλλες συναισθηματικές αντιδράσεις και καταστάσεις, δεν έχουν επιπτώσεις και αντίκτυπο μόνο στο ψυχισμό του ατόμου, αλλά και στο σώμα του. Αυτές όλες οι συγκινησιακές - συναισθηματικές καταστάσεις, φαίνεται να ευθύνονται μεταξύ άλλων και για την δημιουργία του καρκίνου.

Αυτή η γνώση, ότι τα κακοήθη νεοπλασμάτα προσβάλλουν άτομα με ορισμένη δομή της προσωπικότητας, παρ' όλο που φαίνεται νάναι η τελευταία λέξη σήμερα της επιστήμης, τις ρίξες τις τις έχει αρκετά πιο καλά.

Οι αρνητικές συγκινήσεις και οι επιδράσεις στο σώμα

Ο Ιπποκράτης με τη θεωρία του «Περὶ χυμῶν», είναι ο πρώτος που χρησιμοποίησε τον όρο «καρκίνωμα», και ότι τα άτομα με μελαγχολική διάθεση έχουν πιο με-

γάλη πιθανότητα να προσβληθούν από καρκίνο.

Ακόμη και ο Γαληνός, που έζησε και εργάστηκε σαν γιατρός φιλόσοφος τον 2ον μ.Χ αιώνα, παρατήρησε πως οι γυναίκες με μελαγχολία είχαν περισσότερες πιθανότητες να αναπτύξουν καρκίνο του μαστού σε σχέση με αυτές που είχαν πιο ευχάριστη και θετική διάθεση.

Απο τότε μέχρι σήμερα έγιναν αρκετές παρατηρήσεις γύρω από το θέμα, όπως στην εποχή της Ρωμαϊκής περιόδου, και του Βυζαντινού που χρωματίζονταν ελο τις αντιλήψεις του Ιπποκράτη. Επίσης ο ιρακινός φιλόσοφος Αβικέννας με ισλαμικό πολιτισμό, αποδίδει τη γένεση του καρκίνου σε μελαγχολία.

Μετά, κατά τον 17-18 αιώνα πίστευαν πως οι μελαγχολικές καταστάσεις είναι αναγκαία προϋπόθεση για την ανάπτυξη της αρρώστιας. Ο καθηγητής Genard του πανεπιστημίου του Montpellier στον 18ο αιώνα, έλεγε πως ο κακοήθης όγκος οφείλεται σε αλλοίωση της σωματικής λειτουργίας που γεννιέται από το φόβο, το άγχος και τα συχνά πένθη.

Επίσης και άλλοι Γάλλοι γιατροί αργότερα μίλησαν για το ίδιο πράγμα, όπως οι Laennec και Bayle.

Στην Αγγλία ο Sir James Paget, ένας από τους πιο διάσημους ογκολόγους εκείνης της εποχής έγραφε για την συμβολή της απογοήτευσης της έντονης κατάθλιψης κλπ. στην εξέλιξη των διαστάσεων του κακοήθους όγκου.

Το 1875 στις ΗΠΑ ο W. Parker μεταξύ άλλων δημοσίευσε πως σε περιόδους μεγάλου πένθους και ψυχικών ανησυχιών, μπορεί να διαταραχθεί η ισορροπία του νευρικού συστήματος και να δημιουργηθεί καρκίνος.

Όμως οι πρώτες στατιστικές για μια πιο αντικειμενική αξιολόγηση αυτών όλων των επιδράσεων του συγκινησιακού παράγοντα στην ανάπτυξη του κακοήθους όγκου έγιναν τον 19ο αιώνα από τον Άγγλο γιατρό Snow, και μεταξύ άλλων σε γενικές γραμμές βρήκε πως από τους 250 αρρώστους που διερευνήσε βρήκε πως μόνο οι 19 δεν αποκάλυψαν συγκινησιακές συγκρούσεις. Οι 186 είχαν επηρεαστεί από θάνατο στενού συγγενικού τους προσώπου και οι 32 αντιμετώπιζαν σοβαρά προβλήματα, σιγχογόνα στον επαγγελματικό τομέα.

Όμως μόλις πρόσφατα στις τελευταίες δεκαετίες έγιναν συστηματικές μελέτες με εντελώς εξειδικευμένες μεθόδους και ιδιαίτερα με ψυχολογικά tests προσωπικότητας, συμπεριφοράς κλινικά ερωτηματολόγια κλπ, που βοήθησαν τους ειδικούς να αντιληφθούν και να επιβεβαιώσουν ότι υπάρχουν βασικές σχέσεις ανάμεσα στις συγκινησιακές καταστάσεις και τον καρκίνο, και να συσχετισθούν μάλιστα το προφίλ της προσωπικότητας του καρκινικού αρρώστου.

Σε γενικές γραμμές σκόδα, μπορούμε να πούμε πως και η σοφία του λαού, είχε δίκαιο που έλεγε πχ. πως «Το μαρόζι τον έφαγε», «η στενοχώρια τον σκότωσε», «τα όσα κατέπινε και δεν έλεγε του έβγαλαν την κακιά αρρώστια» κλπ, κλπ.

Αλλά ακόμη και ο συνειδητός και ο υποσυνείδητος φόβος του κόσμου για την τρομερή αυτή αρρώστια φαινόταν και φαίνεται στο ότι συνήθως δεν λέει με το όνομα της την αρρώστια αυτή, τον καρκίνο, αλλά την ονομάζει «κακιά αρρώστια», «ή έξω από δώ», «ο ξεροκισμένος» κλπ.

Πόση πράγματι αλήθεια έχουν όλες αυτές οι απλές καθημερινές πα-

ρατηρήσεις του λαού, δεν μπορεί να φανταστεί κάποιος.

και οι θετικές συγκινήσεις έχουν επίδραση στο σώμα

Ηταν αρκετά γνωστό όπως φαίνεται πάντοτε, πως οι αρνητικές συγκινήσεις, όπως κατάθλιψη, απόγνωση, φόβος, πανικός και άλλες, είχαν αρνητικές επιπτώσεις στον ανθρώπινο οργανισμό, γιατί προκαλούσαν ειδικές χημικές αντιδράσεις μέσα στο σώμα.

Τώρα στις τελευταίες έρευνες όπως αναφέρει και ο N. Cousins, συγγραφέας του έργου «Ανατομία μιας Ασθένειας», είναι γνωστό πως και οι θετικές συγκινήσεις έχουν επίδραση και πως «κάτω από συνθήκες μιας δυνατής επιθυμίας για ζωή και έντασης προσδοκιών, αυξάνει η ικανότητα του εγκεφάλου για χημικές μεταβολές».

Έτσι όλες αυτές οι γνώσεις, δίνουν ένα θετικό αποτέλεσμα, γιατί βοηθούν τον άνθρωπο, τον άρρωστο ή όχι, να κατανοήσει τις δυνατότητες και ικανότητες του για θεραπεία (και εδώ συμβάλλει η ψυχολογική βοήθεια) και να υιοθετήσει ένα τρόπο ζωής, που θα βοηθήσει την διατήρηση της καλής σωματικής και ψυχικής υγείας και να προστατευτεί ακόμα και από τους πιο μεγάλους κινδύνους που τον απειλούν. Να κερδίσει δηλαδή τη ζωή του.

Όλα αυτά και αρκετά άλλα στοιχεία είναι χρήσιμα να γνωρίζουμε γιατί εκτός από τη γνώση του καινούργιου αυτού μέρους του προβλήματος που θα έχουμε, το κυριώτερο μήνυμα και ο στόχος μας είναι να αποβάλλουμε τον φόβο και την προκατάληψη για την αρρώστια αυτή και να δούμε κατάματα το πρόβλημα πριν η και όταν παρουσιασθεί. Μόνο έτσι θα ενισχύσουμε όλους τους μηχανισμούς μας - ψυχολογικούς και σωματικούς - για την αντιμετώπιση του.

Στην πατρίδα μας, ο καρκίνος είναι η τρίτη αιτία θανάτου, μετά από τις καρδιακές παθήσεις και τα διάφορα ατυχήματα.

Παρ' όλο που δεν φαίνεται να παρουσιάζει μεγάλη αύξηση ο καρκίνος στην Κύπρο, εντούτοις δεν παύει να είναι μια από τις πιο μεγάλες πληγές και που συγχρόνως είναι ενδυμένη με ένα σαρδ προκαταλήψεις και φόβο αντιμετώπισης της ακόμη στα στάδια που μπορεί να προληφθεί.

Τι αυτό πριν σπ' όλα πρέπει να γίνει συνείδηση σ' όλο τον επιστημονικό χώρο και κόσμο ότι, άρρωστος με καρκίνο αυτό που χρειάζεται δεν είναι μόνο η σωματική του θεραπεία, η χημειοθεραπεία και νυστέρια αλλά και πέραν από αυτά έχει ανάγκη να στηριχτεί ψυχολογικά (και υπάρχουν σήμερα αρκετοί μέθοδοι ψυχολογικοί να βοηθήσουν όπως πχ. η ψυχοθεραπεία κλπ), να μην εγκαταλείψει την προσπάθεια του για

ζωή, να μην πέσει στην παγίδα πως αυτός ο ίδιος δεν έχει λόγο στη θεραπεία του. Κι αν μερικοί, πολλές φορές δικαιολογημένα, ρωτούν ποιά ρόλο μπορεί να παίξει η ψυχολογική υποστήριξη σε μια αρρώστια που μέχρι σήμερα σχεδόν σκοτώνει όλα τα θύματα της η απάντηση είναι πως: μπορεί αυτή η ψυχολογική αντίρρηση να αποτρέψει το μοιραίο και να βοηθήσει έτσι τον άρρωστο στο βαθμό που να κερδίσει την ζωή του.

Και αυτό μας δείχνει σήμερα, μετά από πολύχρονη έρευνα, πως ο ψυχισμός του ανθρώπου δεν έχει μόνο σχέση με την εμφάνιση της αρρώστιας, αλλά έχει και σημαντική σχέση με την πορεία της και την πορεία του καρκινοπαθούς μετά την χειρουργική ή όποια άλλη θεραπεία του. ● α.ε.

φιλοσοφικοί στοχασμοί περί

της πολύ μικρής ψυχής

1. Τον τελευταίο καιρό ασχολούμαι, για λίγα λεπτά κάθε νύχτα, πριν κοιμηθώ, με το να ρίχνω στο χαρτί στοχασμούς για τα συμβαινόντα γύρω μας και εντός μας. Κάτι σαν 'φιλοσοφικό' ημερολόγιο, σαν τις σκέψεις του Πασκάλ, του Επίκτητου, του Μάρκου Αυρηλίου και άλλων πτόντων. Αν και πολύ μικρός εμπρός σ' αυτούς, μ' εμπνέουν ως πρότυπα για να γράφω και ενώ τα δικά μου ασήμαντα πράγματα οκέψω και ιδεών, που ίσως αποδειχθούν κάποτε χρήσιμα σε κάποιους άλλους, αν όχι και σε μένα τον ίδιο.

2. Από πολλά - πολλά χρόνια έχω διαμορφώσει μεσ' από τις σκληρές εμπειρίες της ζωής μου και της ζωής της πατρίδας μου, μερικές αρχές και ιδέες οδηγικές στη ζωή μου, που μπορεί να μην είναι άσκοπο να τις κοινοποιήσω στους συμπατριώτες και στους συνανθρώπους μου γενικότερα. Ανάμεσα τους κάτι σαν τα ακόλουθα: Αν θέλεις αρρωσταίνεις, αν θέλεις γερνάς, αν θέλεις ηττάσαι, αν θέλεις πεθαίνεις (το τελευταίο πολύ υπερβολικό, αλλά σ' μου επιτραπεί να το πιστεύω, κι εσ' μου φαίνεται απίστευτο και κωμωδικό). Η: Το πιο μεγάλο πράγμα σ' έναν μικρό τόπο είναι η μικρή 'ψυχή' -σχήμα οξύμωρο αλλά πολύ αληθινό, πολύ σωστό και πραγματικό.

3. Ο δεινός «φιλολογικός» σάλος που εξέσπασε πρόσφατα σαν βόμβα στη μικρή μας κοινωνία έχει ανοίξει νέους ορίζοντες στους στοχασμούς μου. Φαίνεται πως με κάνει αματωδώς «σοφώτερο» στους τρόπους αντιμετώπισης των κινδύνων και των παγίδων της ζωής, αλλά και στις διαπιστώσεις για την βαθύτερη ουσία της ζωής, καθώς και για τη φύση και τον χαρακτήρα της κοινωνίας μας και του ψυχικού μας κόσμου. Φυσικά οι τρόποι αντιμετώπισης των κινδύνων και των παγίδων έρχονται δεύτεροι και προηγούνται οι διαπιστώσεις. Αυτές έχουν την πιο μεγάλη σημασία: χρησιμεύουν ως πυξίδα για την αναζήτηση των τρόπων και των μεθόδων.

4. Μια από τις πιο ενδιαφέρουσες νέες διαπιστώσεις

όπου ευτόματα οδηγούμαι τώρα είναι ότι: Σ' ένα μικρόν τόπο το πιο μεγάλο πράγμα είναι η πολύ μικρή ψυχή. Όχι απλώς η μικρή, Ομολογώ το τεράστιο λάθος που διέπραξα επί τόσες δεκαετίες: να νομίζω ότι η καμμένη η απλή μικρή ψυχή, που στο κάτω-κάτω είναι χαρακτηριστικό πολλών απλών ανθρώπων που δεν διεκδικούν μεγαλεία και δόξους, είναι το πιο μεγάλο πράγμα σ' ένα μικρόν τόπο. Τι μου έφταιγαν οι απλοί άνθρωποι να τους χρωάνω με μικρή ψυχή, να την θεωρώ το πιο μεγάλο πράγμα και μάλιστα επικίνδυνο για την πορεία της πατρίδας μας;

Μικρές ασήμαντες ψυχές,
που δεν επέσαστε εις τον αγώνα ανδρείως
ή και χωρίς ανδρεία μαχόμενες
για μιαν ιδέα,
ούτε υπάρχει ελπίδα να το πράξετε,
αλλά όσο ζήτε θα υπερίπτασθε
βυσσοδομώντας στις αγορές
του πνεύματος εβδόμης διαλογής,
ως τότε θ' αλωνίζετε στην πολιορκημένη πολιτεία
σαν μοχθηρά τελώνια
σαρφαλώνοντας στις πληγές της,
ποδοπατώντας την αιματωμένη καρδιά της;

Τους στίχους αυτούς μπορούσε να τους είχε γράψει, όχι μόνο ο υπογράφων αλλά και ένας ανώνυμος αγνώστου εθνικότητας

Όχι, έσφαλλα, έσφαλλα απελπιστικά για δεκαετίες. Για το ουσιώδες, ασυνχώρητο σφάλμα μου ζητώ συγγνώμη από τους απλούς μικρούς ανθρώπους που τους εθεωρούσα μια αιτία των δεινών μας για την μικρή ψυχή τους. Ζητώ ταπεινά συγγνώμη από τους ωραίους απλούς ανθρώπους, που δεν απαιτήσαν ποτέ να γίνουν ή να εμφανισθούν μεγάλοι και μόνο περιορίζονται στην αναζήτηση των συμβατικών τρόπων επιβίωσης και ευμάρειας, αφήνοντας για τους 'εκλεκτούς' τη μεγαλοσύνη και την

ανάδειξη στις κορυφές της δύναμης και της δόξας.

5. Η πολύ μικρή ψυχή είναι, νομίζω, αξιολογη ανακάλυψη μου και παρακαλώ τον λαό μας ταπεινά να την μελετήσει με προσοχή και να εμβαθύνει στο φαινόμενο, για να αισθανθεί ο ίδιος μεγάλος και περήφανος για το ό,τι αυτός είναι. Εμπρός στη μικρή ταπεινή ψυχή πολλών απλών ανθρώπων, που έχει χάρη και έκπαγλη ομορφιά, εξάρσεις και εκλάμψεις υπέροχου κάλλους και εντιμότητας, συγκινητικού ήθους και γνήσιας ανθρωπιάς, η πολύ μικρή ψυχή μερικών άλλων, που θεωρούν τους εαυτούς των γίγαντες, πάνσοφους, αλάθητους, κηδεμόνες και οδηγούς των απλών ανθρώπων, μοιάζει αστείο έντομο ή μάλλον άψτερο ερπετό. Πολύ λυπούμαι και συμπονώ τα τελευταία τούτα πλάσματα της γης από παιδί!

6. Βρέθηκα στο επίκεντρο του πρόσφατου 'φιλολογικού' σάλου χωρίς καλά καλά να το καταλάβω. Και αισθάνθηκα πολύ δυστυχισμένος όταν είδα γύρω μου τόσο απύθμενο μίσος' τόσο εμπάθεια και καταστροφική μανία. Που ήταν

κρυμμένη τόσο καιρό αυτή η μανία; Η μήπως εμφάνισε στα βάθη κάποιων 'εκλεκτών' ανθρώπων, που από αφέλεια δεν ήμπορούσα να τους κρίνω σωστά για δεκαετίες; Γάβωνός αυτό συνέβαινε. Είχα δει και πάθει τόσο και τόσο, η πατρίδα μας πέρασε και περνά από τόσους θανάσιμους κινδύνους σε μεγάλο βαθμό εξαιτίας της πολύ μικρής ψυχής. Κι ακόμη δεν είχα πάρει είδηση για το πραγματικό της μεγέθος, την αληθινή ουσία και δύναμη αυτής της πολύ μικρής ψυχής. Κρίμα: ομολογώ χωρίς να διστάζω ότι όχι, δεν είχα ποτέ διανοηθεί ότι έπρεπε να υπολογίζω και σ' αυτήν ως έναν από τους θεμελιώδεις παράγοντες της ζωής μας.

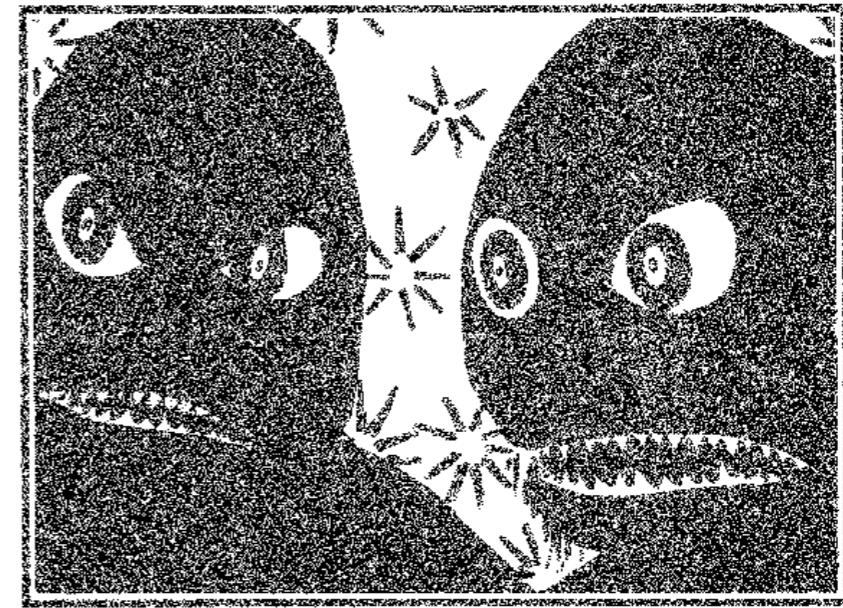
7. Η ιστορία διαμορφώνεται από τους οικονομικούς, κοινωνικούς, πολιτικούς και άλλους συννοητές παράγοντες, όπως βέβαια συναρτώνται και διαπλέκονται με την ανθρώπινη ψυχή και τα σφοδρά της πάθη. Τώρα προσθέτω: με την πολύ μικρή ψυχή και με την επιστολιότητα, την ημιμάθεια, την υπεροψία που εκπηγάει προπάντων από αυτήν, και την, σε τελευταία ανάλυση, κουταμάρα. Όχι μη μου πείτε ότι και η βλακεία δεν γράφει ιστορία: πως διέφυγε αυτή η δυναμική κυρία από το αναλυτικό νυστέρι του Καρόλου Marx, του Max Weber, του Fernand Braudel, του I. Wallerstein και πλειάδος άλλων αναλυτών των κοινωνιών; Γράφει και καλογράφει την ιστορία της, και γράφει ιστορία ολέθρια, εκθεματωτική. Μαζί με τις συγγενικές της εμπάθεια και ημιμάθεια και την αδελφή της υπεροψία, πιασμένες χέρι - χέρι διαπληκτίζονται με την μετριοφροσύνη και την σωφροσύνη, διεκδικώντας την παντοδυναμία και την κοσμοκρατορία.

8. Πάνω απ' όλα όμως με τρομάζει η υπεροψία. Είναι μανιάδα και άρπυια, με πολύ ανακατωμένα μακριά μαλλιά και γένεια, διαπεραστικό βλέμμα ομοιοπρός εκείνο του Εωσφόρου, πόδια ακατέργαστα και ένστικτα ασυγκράτητα. Κρατάει μαγκούρα και κτυπά, δεν σέβεται κανέναν, ορμά με ασίγηστο μενος στην αγορά, βολεδένει μεσ' στους δρόμους και στις πλατείες και επιτίθεται, κραυγάζει, υβρίζει απελπισμένα. Κορβάνο στο κεφάλι της η ματαιοδοξία, αστραφύει παθιασμένα, εκπέμπει φλόγες και τραυλίζει παράταιρους, παράφρονους

σκοπούς... Πολύ φρικτή η 'μουσική' της, δεν την αντέχω, δεν την μπορώ.

9. Είναι πολύ δυστυχισμένα πλάσματα και η υπεροψία και η ματαιοδοξία. Η δυστυχία ξεχειλίζει από τα μάτια τους. Και δακρύζω από συμπόνια όταν τις βλέπω.

Στόν Ψωρίον την ελόμωρη εράχη να ορχούνται μανιασμένες, να βυσσοδομούν τον θάνατο και να σπένουν την απελπισία και το μίσος τους στα μαρμαρένια κλώνια της παιδείας της. Δεν έβρεσαν; Δεν έβρουν, ούτε έβρουν πως να μάθουν, ούτε θέλουν να μάθουν, ούτε να μάθουν πως να μαθαίνουν.

10. Αρχίσει να συνειδητοποιήσω και μια άλλη πραγματικότητα: ότι σ' ένα μικρό τόπο οι πολύ μικρές ψυχές ολοένα μικραίνουν, μικραίνουν, πληθαίνουν στο μισόν χωρίς να το μάθουν. Γίνονται πολύ μικρές, ολόένα την μικροσκοπικές, σαν μύγες, αλλά δεν πεθαίνουν: όχι, αυτές δεν συνάδει προς τις ανάγκες της ενδόμυχης κακίας, που πρέπει μέσω τους να εκφραστεί και να εκφράζεται οδύακοπα. Αν εκλείψουν τα ευέλκτα και εύπλαστα όργανά της, οι πολύ μικρές ψυχές, πως θα δικαιολογεί την ύπαρξή της η κακεντρέχεια; Τι θά γίνουν τα ποικιλόχρωμα σκεύη μοχθηρίας που παρατάσσονται στις κατόμεστες αΐθουσες των 'πνευματικών' συγκεντρώσεων και δεξιώσεων, για να φιλούν υποκριτικά τα χέρια των κυριών και να τα λερώνουν με το δύσοσμο σάλιο τους; Σε κάθε επιστροφή μου στην πατρίδα, βρίσκω τις πολύ μικρές ψυχές μικρότερες αλλά και ισχυρότερες, με δύναμη που αυξάνεται πρὸς επεισοδικά μεγέθη, καβαλλημένες στην άσχημη κομπούρα της κακίας, να βγαίνουν τσάρκα στα καντούνια και στα τρίστρατα, αναζητώντας εναγώνια τα νέα τους θύματα

11. Και πολλοί απ' όσους ξεκίνησαν για μεγάλα πετάγματα, η για συγκριτικώς μεγαλύτερα από εκείνα των πολύ μικρών ψυχών, σιγά-σιγά αφομοιώνονται από αυτές, σκολοθούν τον δρόμο τους. Είναι πολύ εύκολος, βατός γιά όλους όσοι θέλουν να τον επιλέξουν. Καθώς κουράζονται από τον

εξοντωτικό μόχθο των μεγάλων ή των συγκριτικά μεγάλων αναζητήσεων και εμπειριών, με ικανοποίηση γιατί αποφεύγουν αυτόν το μόχθο, ολόένα τρέπονται προς την προσιτή λεωφόρο των πολύ μικρών ψυχών. Ασφαλισμένη, καθησυχαστική, παρέχει "ασφάλεια", έστω κι αν οδηγεί προς κάποιον άραστο γκρεμό. Η εντύπωση της ασφάλειας και της γρήγορης προσίας, δημιουργεί ευφορία και ευφροσύνη στα πολύ μικρές ψυχές, καθώς και την τραγική αυτοπάτη ενός σφάσματος με-γαλείου.

12. Οι μικρές ψυχές είναι στείρες. Δεν παράγουν ούτε δημιουργούν αλλά μόνο καταναλώνουν, φθείρουν και εξαφανίζονται.

13. Οι μικρές ψυχές δεν συνομιλούν, δεν διαλέγονται, δεν ζαριάζουν. Γνωρίζουν τα πάντα εξ αποκαλύψεως, μόνες αυτές και πάντοτε αυτές.

14. Οι μικρές ψυχές φοβούνται την έρευνα, τη γνώση, την αναζήτηση, την πρωτοτυπία, τη μεταβολή, ικανοποιούνται μόνο και αποκλειστικά με τις συμβατικές αξίες και τα ακίνητα καθεστώτα. Τρέφονται και τρέφονται με τα συνηθισμένα και τα καθιερωμένα, είναι πανευτυχείς με τα ανεξέλεγκτα και τα "τερά" κάθε λογής - και με τον εαυτό τους όπως τον διαμορφώνουν οι στενοκόρδες προσλαμβάνουσες παραστάσεις των.

15. Οι μικρές ψυχές αρέσκονται εις την δουλείαν: να είναι δούλες και να έχουν δούλους. Επειδή είναι δουλόφρονες εκ γενετής, αναζητούν δουλόφρονες συντρόφους και συνοδοιπόρους στη ζωή. Επειδή είναι δουλόφρονες στους ισχυρούς ή και στους απλώς ισχυρότερους των, δεν ανέχονται γύρω των ανθρώπους ελεύθερους, και θέλουν ο κάθε αδύναμος ή ολιγώτερο απεκαίνας δυνατός, να γίνει δούλος των, και να ταπεινώνεται μπροστά τους σε αιώνιο σχήμα εξευτελιστικής υποταγής.

16. Οι πολύ μικρές - όπως και οι μικρές ψυχές αποφεύγουν τις μεγάλες και αυτές που επιθυμούν και αγωνίζονται να γίνουν μεγάλες. Τις διώκουν και τις μισούν θανάσιμα, τις υπονομεύουν, τις διασύρουν, τις χτυπούν αμείλικτα με κάθε τρόπο. Και μόνιμα υπενθυμίζουν σ' αυτές της δική τους "αλήθεια": "Είστε σαν εμάς, πρέπει να είστε σαν εμάς, μικρές και ασήμαντες. Δεν επιτρέπονται τα πετάγματα ούτε οι οραματισμοί, ούτε η έρευνα, ούτε η αναζήτηση, ούτε η ελεύθερη σκέψη, ούτε η ελευθερία. Αν θα γίνει κάποια έρευνα ή θα υπάρξει στοχασμός, αυτός πρέπει να είναι περιχαρακωμένος στα μέτρα μας και στις μικρές μας έγνοιες. Δεν επιτρέπονται οι ελπίδες, δεν επιτρέπονται οι σχεδιασμοί για το μέλλον,

δεν επιτρέπονται οι αναμνήσεις. Πρέπει να γίνεται πνευματικά φυτά υπό τον αυστηρό μας έλεγχο. Θα είστε σαν εμάς, αλλιώς θα εξοντωθείτε".

17. Οι μικρές και οι πολύ μικρές ψυχές δεν έχουν σιγελήση του γελίου, ούτε μπορούν να το αντήρτηθούν εύκολα. Τους λείπει η πνευματική και ηθική ευσυνειδησία. Γι' αυτό εικολώστα αυτογελαιοποιούνται στην προσπάθεια τους να υπερβούν τα όρια των δυνατοτήτων τους.

18. Οι μικρές και οι πολύ μικρές ψυχές δεν έχουν να αγαπούν. Αιχμάλωτες του μίσους και του πάθους, γίνονται γι' αυτό απέραντα δυστυχισμένες και ανυπολόγιστα κακές.

19. Η πιο μεγάλη τιμωρία για τις μικρές και τις πολύ μικρές ψυχές είναι το να μη λαμβάνονται υπόψη και να περιφρονούνται όταν υβρίζουν και εκδηλώνουν το σιροραχτικό τους μίσος. Εάν αφηθούν να πλέον περιφρονούνται στα πελάγη των αβυσσών, στο τέλος θα εκραγούν με πάγιο, θα πνιγούν φυσολογικά και θα βυθιστούν λησμονημένες για πάντα στον βυθό των συγκρίσιμων εμπειριών τους. Αυτό θα είναι γι' αυτές ο χειρότερος θάνατος και η πιο ταπεινωτική τιμωρία.

20. Δεν μπορεί κανένας τίμιος και σώφρων άνθρωπος να μη αισθάνεται οκτώ και μεγάλη θλίψη για την αυτοτιμωρία των μικρών και των πολύ μικρών ψυχών. Δεν μπορεί όμως και καμιά βοήθεια να τους προσφέρει εκτός εάν οι ίδιες θελήσουν να βοηθήσουν τους εαυτούς των σπαλασμένους από τα άρρωστημένα πάθη τους που τις οδηγούν στη βέβαιη ηθική αυτοκτονία.

21. Ευτυχισμένος όποιος μπορεί να μην έχει μικρή ή πολύ μικρή ψυχή, και ακόμη πιο ευτυχισμένος όποιος μπορεί να απαλλαγεί από αυτήν εάν του εδοθή κληρονομικώς.

22. Δύσκολα μπορούν να γίνουν δυστυχείς και να παρκμάσουν οι μεγάλες και οι πολύ μεγάλες ψυχές. Το φως της καλωσύνης και η δύναμη της μεγαλοψυχίας τις τρέφουν και τις ανανεώνουν συνεχώς, ανοίγοντας μπροστά τους αδιάκοπα ωραίους κόσμους και ατέλειωτους νέους ορίζοντες ιδεών, χαράς και δημιουργίας.

Λευκωσία, 14.1.1987
ΚΩΣΤΑΣ Π. ΚΥΡΡΗΣ

Προσκυνημα στο ταφο του Νικου Νικολαιδη

Α. Τηλεμάριδη, Δρα Φιλοσοφίας

Τελευταία δημοσιεύτηκε στον Κινηματικό τύπο η είδηση ότι γίνεται μια προσπάθεια μεταφοράς των οστών του γνωστού Κύπριου Λογοτέχνη Νίκου Νικολαΐδη στη Κύπρο. Την είδηση αυτή διάβασα όταν ήμουν στη Κιαιροβία. Απο εκείνη την ώρα μου ήλθε μία σκέψη: να επισκεφθώ τον τάφο του στο Κάιρο...

Είμαι υποχρεωμένος κάθε φορά που αρχίζω ταξίδια στη Κύπρο να σταθμίζω για λίγο στο Κάιρο γιατί δεν υπάρχει από ευθείας πτήση για την Κύπρο. Έτσι στο πρόσφατο ταξίδι μου λίγο πριν το Πάσχα επισκεψήθηκα της ευκαιρίας να επισκεφθώ και πάλιν το κοιμητήριο του Καΐρου που βρίσκεται στην ιστορική Μονή του Αγίου Γεωργίου. Λέγω και πάλιν γιατί κάθε φορά που βρίσκομαι στο Κάιρο πηγαίνω εκεί για έρευνα στο ελαιοειδίον αρχείο και στο μουσείο της Μονής που έχουν υλικό πολύ ενδιαφέρον. Ο ηγούμενος της Μονής πληροφορήσας με πολλή προθυμία θέλησε να με εξηγήσει στον τον ανακοίνωσα τον σκοπό της επίσκεψής μου. Γνώριζε όλα το ιστορικό για τον Νίκο Νικολαΐδη αφού γίνεται ακόμα ο λόγος για μεταφορά των οστών του στη Κύπρο. Μου εξήγησε όμως ότι μέσα στον ίδιο τάφο είναι θαμμένοι άλλοι εφτά. Έτσι εδώ υπάρχει ένα πρόβλημα και μου δείχνει τον τάφο του Νίκου Νικολαΐδη της Κύπρου όπως έτσι ακριβώς γράφει πάνω στη τάκα - βιβλίο που αναφέρεται στο όνομα του. Στη μια πλευρά του βιβλίου διαβάζω: 1884 ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ. 1966. Και στην άλλη:

Η ΧΑΡΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ
ΕΓΙΝΕ ΣΙΓΟΥΡΑ Η ΠΙΘ ΣΠΟΥΛΑΙΑ
ΜΕΣΑ ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΧΑΡΕΣ,
ΚΑΙ Η ΖΩΗ,
ΕΠΕ ΠΑΡΝΕΙ ΤΗ ΜΟΡΦΗ
ΤΗΣ ΑΝΟΙΣΜΕΝΗΣ ΑΝΟΙΞΗΣ
ΕΠΕ ΤΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ
ΠΑΓΩΜΕΝΟΥ ΧΕΙΜΑΝΑ,
ΣΤΟ ΠΡΩΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΗΣ
ΕΙΚΟΝΑΣ
ΕΓΙΝΕ ΠΑΝΤΑ ΜΙΑ ΒΡΥΣΟΥΛΑ
ΠΟΥ ΡΕΕΙ ΑΣΤΕΙΡΕΥΤΗ,
ΚΑΤΩ ΣΤΗΝ ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΗ ΧΑΘΗ,
ΚΑΙ ΚΑΤΩ
ΣΤΟΥΣ ΧΕΙΜΩΝΙΑΤΙΚΟΥΣ ΠΑΓΟΥΣ.

Συγκινημένος για αυτή την επίσκεψη θυμήθηκα για λίγο την ζωή και τις δυσκολίες της από συνάντησης ο μεγάλος της Κύπρου Λογοτέχνης.

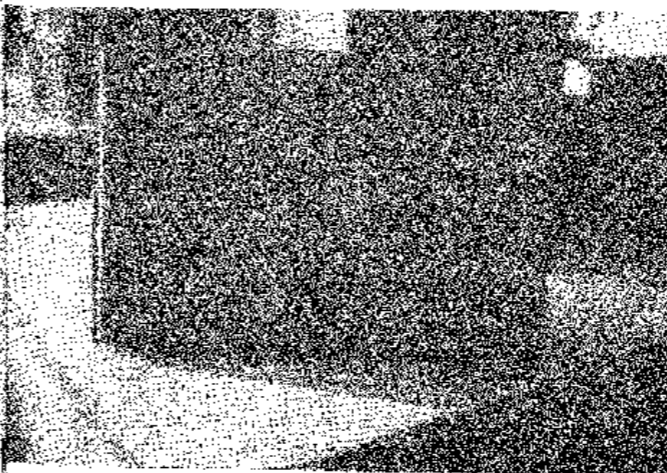
Μια ζωή που ξεκίνησε από την εμφάνιση και κατέληξε στη μονοξυμία και στο θάνατο στα Εξόν. Και τέλος που βρήκε την ανάπαυση στα χώματα της "ευλογημένης Αργιλίτου" και "εσπέρτης πεταχίας του" όπως ο ίδιος την αποκαλούσε. Από μικρότερο ρίχτηκε στη βιππάλη για να εξασφαλίσει κάτι για να γίνει Γύριζε από χωριό σε χωριό κι από μοναστήρι σε μοναστήρι για να γίνει τελικά αυτό το άνοιγμα μιάς νέας ζωής. Η ανέχεια του αυτή τελικά του άνοιξε τις πόρτες του παραδείσου. Η αναγκαστική του αγονία για να ζήσει του έδωσε μια άμοση εμπειρία των ανθρώπων, της φύσης, του καλού και του κακού... Η εξασφάλιση στο τέλος μιάς αποδοχής με την τέχνη της ζωγραφικής του χάρισε πιστεύω μια δεύτερη αποκάλυψη. Οι χλωμές μορφές των Αγίων, με το αυστηρό βλέμμα και την έκφραση της στοχαστικής πικρίας στις άκρες των χειλιών και των βλεφάρων, του ανοίγανε τις πύλες ενός εξαιρετικού παραδείσου. Αυτή η επαφή με το θείο και τις ρίζες μιας αυθεντικής παράδοσης του πρόσφεραν μια αληθινή σπουδή της ζωής και του μεταδωσαν το πραγματικό της νόημα.

Θα ήθελα προτού κλείσω το σημερινό μου σημείωμα να πω ότι σαν ημερομηνία γέννησης του Νίκου Νικολαΐδη πρέπει να θεωρηθεί το 1884. Σε πιστοποιητικό θανάτου που μου έδωσε ο Θεοφι-

λότατος Επίσκοπος Βασιλειώτης κ. Πέτρος, Πατριάρχης Επισημοποιός Καΐρου αναγράφεται ότι πέθανε σε ηλικία 72 ετών το 1966. Ημερομηνία Παρρασκευή. Θμ.μ εκ νόσου καρδιακού νοσήματος εν τη συνιακή Αρτηρία εν τη ΕΑλληλική Νεοσκαυτή. Λογοτέχνης, Πατριάρχης Λευκωσίας Κύπρου, Υψηλότης Αγγλική. Έτσι στο βιβλίο της Ελένης Βαϊσκού, "Και αύριο Νίκος Νικολαΐδης" το οποίο πραγματικά μας δίνει μια πλήρη και λεπτομερή σφήνηση της ζωής και του έργου του δικαιολογημένα αναφέρεται σαν έτος γέννησης του το 1884. Το ίδιο ισχύει και για την Ευγανία Γιολαϊολόγου-Πετράνα.

Όπως είπα στην αρχή γίνεται προσπάθεια για την μεταφορά των οστών του Ν. Νικολαΐδη στη Κύπρο. Ελπίζω να υπερπηδηθούν όλες οι δυσκολίες για να γίνει η μεταφορά τους στη Κύπρο πού τόσο τίμησε και αγάπησε. Θα ήταν ευχής έργον αν οι συγγενείς του εδίδαν την συγκατάθεση τους να γίνει η εκκαφή και η μεταφορά των οστών στην Κύπρο.

Σημ. Είχα τελειώσει το σύντομο αυτό σημείωμα όταν ο γνωστός ιστοριοδίφης Αριστείδης Κουδουνάρης μου έδωσε τις πιο κάτω ενδιαφέρουσες πληροφορίες. Ο παππούς του Ν. Νικολαΐδη ήταν γνωστός σαν Βλάχος και κατοργάνη από τα Κρατά Τυρκάλων. Ηρθε στη Κύπρο σαν καποττόρης δηλ. πωλούσε μαύρους μανδύες γυρίζοντας από χωριό σε χωριό. Τελικά εγκαταστάθηκε στη Βάσα Κοιλανίου όπου πεντηρεύτηκε την Κύπριαν Χ. Ελένη με την οποία απέκτησε ουσολικά 16 παιδιά, από τα οποία 12 αρσενικά και 4 θηλυκά. Όλα τα παιδιά πήραν το επώνυμο Νικολαΐδης και εγκαταστάθηκαν σε διάφορα μέρη της Κύπρου. Μερικά από τα παιδιά γεννήθηκαν στη Βάσα ανάμεσα τους και ο πατέρας του Ν. Νικολαΐδη.

Ο Νίκος Καζαντζάκης στην Κύπρο.

Καθημερινά ακούμε να κυκλοφορούν βιβλία και κοπτικές για το έργο και τη ζωή του Νίκου Καζαντζάκη. Ο πολυταξιδεμένος συγγραφέας γνώρισε από κοντά ανθρώπους και καταστάσεις, που του έδωσαν τη δυνατότητα να δημιουργήσει ένα κολοσσικό συγγραφικό έργο. Σ' όλη αυτή την περιπέτεια της ζωής του αναζητούσε κάτι το ανώτερο, το ιδανικότερο εκείνο που θα τον έκανε ευτυχημένο. Ήταν ένας παράξενος μελετητής και ερευνητής που κατηντήρησε να γίνει ο αντιφατικός και μια τραγική φυσιογνωμία και οι κινήσεις του στους νέους χώρους χαρακτηρίζονται από αστάθεια και αγανάκτηση. Πολιτισμικός όπως ήταν στις μελέτες του σημειώνει και αποθησαύριζε, πλούτιζε συνέχεια το υλικό του πολλές φορές με συναισθηματικότητα και ανησυχτικότητα. Απογοητευμένος πολλές φορές αρνήθηκε όλες τις άλλες ιδεολογίες. Ο ίδιος έλεγε : «δεν ανήκω σε καμιά ιδεολογία. Γι αυτό μπορώ να βλέπω καθαρά. Όταν ανήκεις σε κάποιο κόμμα, δεν βλέπεις καθαρά. Κι αν βλέπεις καθαρά, δεν μπορείς ν' ανήκεις σε κόμμα» (Ελλη Αλεξίου, Για να γίνει μεγάλος, Αθήνα 1966, σ.285). Ήταν άνθρωπος της περιπέτειας, της δράσης με ταυτόχρονα όμως του άρεσε η απομόνωση, η ασκητική ζωή. Ένας δικός του τρόπος ζωής τον γέμιζε με ένα προσωπικό πιστεύω μια ιδεολογία για να λυτρωθεί από κάθε είδους δεσμό περιφρονώντας κάποτε και το ανθρώπινο στοιχείο. Έλεγε χαρακτηριστικά, «ζώ σαν ασκητής, ησυχά, μ' ελάχιστο, δουλεύω τη μέρα κομψομαί τη νύχτα, δεν έχω καμιά φιλοδοξία, δεν μισώ κανένα, θάβει να μπορούσα να κόμω καλό σε όποιον και να' να!» (Ελένης Ν. Καζαντζάκη, Νίκος Καζαντζάκης ο ασυμβίβαστος, Αθήνα, 1977).

Βασικόμασε στο τέλος του 1925. Ο Νίκος Καζαντζάκης αναχωρεί στις 13 Οκτωβρίου για την Ρωσία σαν απεσταλμένος της εφημερίδας "Ελεύθερος Λόγος". Από εκεί στέλνει τις ανταποκρίσεις του με τις εντυπώσεις του για το Σοβιετικό σύστημα. Επιστρέφει πίσω στην Ελλάδα στις 25 Ιανουαρίου 1926. Τότες ακόμα βρισκόταν σε μια κατάσταση αναζήτησης και προβληματισμού. Τόν συγκίνησε η Ρωσική επανάσταση και κάπως ψυχικά έτρεφε μια συμπάθεια στη κομμουνιστική ιδέα. Αλλά πολύ γρήγορα θα αλλάξει. Έγραφε τότε στη πρώτη του γυναίκα Γαλάτεια: «Θά πάω στη Ρωσία, θα κόμω μια χειρωνακτική δουλειά θα μάθω μαργακό, θά μιλώ στα ιλλήθη, μισή μέρα δουλειά, η άλλη μισή κληνγιο». (Ελλη Αλεξίου - Γιώργου Εμμ. Στεφανιάκη Για τον Νίκο Καζαντζάκη, είκοσι χρόνια από το θάνατο του. Κέδρος 1977 σ.14). Έτσι τουλάχιστον φανταζόταν τον εαυτό του στη Ρωσία πρώτου την γνωριάζει.

Τα δημοσιεύματα του λοιπόν στον "Ελεύθερο Λόγο" έκαναν αίσθηση και στην Κύπρο. Εκδίδετο τότε στη Κύπρο η "Αγωγή" του Χαράλ. Παπαδόπουλου (Παιδαγωγικών και φιλολογικών περιοδικών). Στο τεύχος της 15 - 31 Δεκεμβρίου 1925 δημοσιεύσε μια από τις πολλές ανταποκρίσεις του Καζαντζάκη από την Ρωσία με την πιο κάτω εισαγωγή (σελ.13) "Το σχολείον των Μπολσεβίκων". Αι τώσεις της Ρωσικής Εκπαιδεύσεως. Απο μακρότερον ανταποκρίσεων του κ. Ν. Κα-

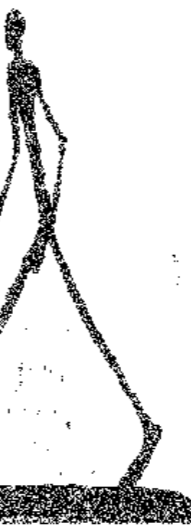
ζαντζάκη εκ Μόσχας πρὸς τον "Ελεύθερον Λόγον" των Αθηνών αναδημοσιεύσεν τα διδακτικώτερα χάριν των αναγνωστών της Αγωγής." Αυτή ίσως η δημοσίευση να ήταν και η πρώτη γνωριμία του Ν.Καζαντζάκη με το Κυπριακό σκὸ αφού τον ίδιο κίολας χρόνο έφθανε στη Κύπρο για επίσκεψη. Πράγματι στις 19 Μαΐου 1926 έφθασε στη Κύπρο.

Πρώτη εφημερίδα που χαρέταισε την άφιξη του στη Κύπρο ήταν ο Λεμεσιανός "Χρόνος" της 28ης Μαΐου. Στη σελίδα 2 διαβάζουμε: "Αφίχθη εις την πόλιν μας κατάπην μακρός περιόδεος ανα την Ανατολήν ο δημοσιογράφος κ. Ν. Καζαντζάκης συντάκτης της γνωστής μεγάλης Ελληνικής εφημερίδος "Ελεύθερος Λόγος". Την επομένη η εφημερίδα "Ελευθερία" στη σελ.3 έδωσε την εξής ανταπόκριση: "Δημοσιογράφοι, δύο εκλεκτοί συνάδελφοι επισκέφθησαν την πόλιν μας. Ο κ. Νίκος Καζαντζάκης συγγραφέας, πρώην γενικός διεθυντής του Υπουργείου Δημοσίας Περιβάλλειως και ειδικός απεσταλμένος του "Ελευθερου Τύπου" Αθηνών και συζυγος της γνωστής ανα το παγκόπριον συγγραφέως κ. Γαλατίας Καζαντζάκη, και η δεσποινίς Ελένη Σαμίου, συνεργάτης της εφημερίδος "Καθημερινή" ήτις ειδικώς επισκέφθη χάριν της εφημερίδος την Παλαιστίνη και την Κύπρον. Ο κ. Καζαντζάκης είναι ο πρό μηνών μεταβὰς εις Ρωσίαν ως απεσταλμένος μιας άλλης εφημερίδος του "Ελευθερου Λόγου" και περιγράφει δια σειράς άοδρων του την σημερινήν ζωήν και κατάστασιν της Ρωσίας. Είναι δημοσιογράφος και συγγραφέας ευρύτατης μορφώσεως και κάτοχος έξοχων γλωσσών. Η δεσποινίς Σαμίου με πολύ συμπάθη φυσιογνωμία τώρα αρχίζει το δημοσιογραφικόν στάδιον της. Έχει όπως όλα εκείνα τα εκλεκτα προσόντα που της υπόσχονται καλήν επιτυχίαν. Υπεσχήθη να μας στέλλη ενδιαφέροντα αφηγημακά νέα δια την "Ελευθερία" εκτός εννοείται πολιτικολογίας την οποίαν αποστρέφεται." Πράγματι η Ελένη Καζαντζάκη συνδέθηκε παρα πολύ με την Κύπρο από τότε μέχρι σήμερα συμπαρίσταται με κάθε μέσο στον αγώνα του Κυπριακού Ελληνισμού για εθνική επιβίωση. Το 1964 έγραφε στον Άειμνηστο Αρχιεπίσκοπο Μακάριο : "Το υψηλό Σας παραδειγμα γμιρίζει την ψυχή μας αγαλλίαση και πίστη. Κι αν είναι ο αγώνας Σας σκληρός πολύ, μια μέρα θα έρθει η Νίκη, να Σας δικαιώσει. Αλλοίμονο, ο Νίκος Καζαντζάκης δε ζει, να ταχτεί, με όλο το πάθος στο πλευρό της Κύπρου. Ας μού επιτραπεί λοιπόν εμένα να στείλω πάλι μια μικρή-μικρή σταγόνα από τον ιδρώτα του. Γιατί αλήθεια, αυτό τα λίγα χρώμα-

"Η Κύπρος είναι αλήθεια η πατρίδα της Αφροδίτης"

τα είναι ο ιδρώτας ενός έλληνα αγωνιστή, που γεννήθηκε και αυτός σκλάβος κι ήμεις άλλος το ποτήρι της σκλαβιάς και της αδικίας». Λίγια που προκαλούν πραγματικά συγκίνηση και εκτίμηση για την αγάπη που τρέφει για την Κύπρο. Στο "Νέον Έθνος" της 29ης Μαΐου σελ. 6 δημοσιεύτηκε η παρακάτω ειδηση: "Επισκέφθη την πόλιν μας ο Κος Νίκος Καζαντζάκης, περιόδεος συντάκτης του "Ελευθερου Τύπου". Ωσαύτως επισκέφθη την πόλιν μας η Δνίς Ελένη Σαμίου ανταποκρίτρια της "Καθημερινής". Απο το προσωπικό του ημερολόγιου πληροφορούμασε τα εξής: "18. (Μαΐου 1926) Φεύγουμε για Κύπρο. Νύκτα, κατάστρωμα (...), τερόσπο δρόμο Αφροδίτης, 19. Φαγαλάστα, θεία η Cathedral, rose, Ροδιές, Φοινικές, αμρούδα. 20. Πάλι Cathedral (...), (...) φτάνουμε στη Λευκωσία. 21. Ευκαλύπτοι, μετόχι Κύκκου, χιονοπαρινός αφανός, έννομος (...) Ασπραίες (...). 22. Μουσείο. Νύχτα, κήπος (...) Ευκαλύπτοι. 23. Μόνος, Cathedral παζάρι. Σπίτι Δημάργου. 24. Μουσείο. Εκκλησίες (...) Βασιλιάς Χαζόλης. 25. Λόγονα. Λέντοκα κι εγώ (...). 26. Μόνος. Γεράπιτος σ' ακρογιαλιά (...). 27. Φεύγω μόνος για Λεμεσό. Κορησιές. 28. Πάρκο. Μονή Νεοφύτου. Κομητήριο στην Πύρα. 29. Πρώι, Πόσο. Βρόδυ στη Λεμεσό. Αργάτας, μιλώ για Ρωσία (...). Γαρούφαλα κόκκινα (...). 30. Πλάτρες, αυτοκίνητο, ανεβαίνουμε στο Τρόδος. Στενωχώρα Λέντοκος σ' αυτοκίνητο. Χαρά, γέλια της, ευθύμια σε φτάσαμε κι ανεβήκαμε απο ξενοδοχείο "Ελβετία" πούκι στο βουνό. Νύχτα (...) φεγγάρι δέντρα. 31. Ανεβήκαμε στο Τρόδος. Γυρίζω βλέπω Παπαιώννου. Χαρά. Φεύγουμε με ιταλικό βαπόρι Giamicolo για Πειραιά... (Π.Σταύρου, Ο Νίκος Καζαντζάκης και η Κύπρος, Αγνωστα στοιχεία, στη Φιλολογική Κύπρο, (1983), σσ. 181-182). Στη διάρκεια της παραμονής του στη Κύπρο συναντήθηκε με τους Γεώργιο Α. Μαρκιάδη, Ευγένιο Ζήνωνα, Ν. Κλ. Αανίτη και άλλους. Στη διάρκεια της παραμονής του στη Κύπρο προσκλήθηκε κι έδωσε διάλεξη στο Εργατικό Κέντρο Λεμεσού. Η εφημερίδα "Νέος Άνθρωπος" της 1ης Ιουνίου έγραφε τα

πιο κάτω : "Ύστερα απο πρόσκλήση της επιτροπής του Εργατικού Κέντρου Λεμεσού επισκέφθηκε προχτές Σάββατο το Εργατικό Κέντρο ο δημοσιογράφος κι ανταποκριτής του "Ελευθερου Τύπου" της Αθήνας κ. Ν. Καζαντζάκης που για 2 ώρες μίλησε στους εργατες." Στην ίδια εφημερίδα της 15ης Ιουνίου ο Γιάννης Λεύκης δημοσίευσε το εξής κείμενο αναφορικά με την επίσκεψη του Καζαντζάκη στο Εργατικό Κέντρο. Το κείμενο φέρει τον τίτλο "Ένας ξένος". * - Πήγα κει στο Κέντρο τη νύχτα που ο κ. Καζαντζάκης ήρθε να μας βρει και να κουβεντιάσει μαζί μας. Έιχα αρχήσει κίολας λίγο γιατί τ' αφεντικό μου καρνάτιζε πως τα κέρδη ήταν λίγα και πως έπρεπε να κοπεί το μεροκάματο. Ηθελε να κόψει απ' το ψωμί μου, για να μεγαλώσει το κέρδος του, ο ολιγάρως! Μπήκα στο Κέντρο με την καρδιά βαριά και μολύβι. Σ' όλο το δρόμο συλλογίζόμουνα γιατί ταχα οι άνθρωποι αφητο να γνιάζονται περισσότερο για την μιελίνα του αυτοκινήτου τους παρά για το ψωμί το δικό μας. Έτσι στενοχωρημένος που μπήκα, είδα τους συντρόφους μαζεμένους ν' ακούνε τον ξένο που μιλούσε. Στα μάτια τους είδα ζωογραφισμένη τη χαρά. Κάθρα κ' εγώ ν ακούσω. Κι όλο θυμάμουνα την άσκημη γλώσσα του αφεντικού μου. Μια σιγά-σιγά η ομιλία του ξένου, μ' έκανε να ξεχώσω τον καβγά και να προσηλωθώ στα λόγια του. Μιλούσε για τη Ρωσία. Για τη ζωή της εργατιάς. Για την ευτυχία που άρχισε να μπαίνει στα φτωχόσπιτα. Για την αδερφοσύνη και δικαιοσύνη που υπάρχει εκεί κάτω. Τον κοιτάζω τώρα μέσα στα μάτια. Ψηλός, Αγγλός. Μετ' ανοιχτό ποκαύσιο. Και το κουρασμένο χαρακτηριστικά, που δείχνανε τον άνθρωπο που πολύ σκέφτηκε και πολύ πάλεψε. Μου θυμίζει όση ώρα μιλούσε, κάποιες μορφές που είχα δει μια φορά σε μια ξυλογραφία της Κόλβιτς. Δεν θυμόμουνα πια, ούτε το ψωμί, ούτε το αυτοκίνητο. Τα λόγια του ξένου με συνεπέρνανε. Κ' έννοιωσα την καρδιά μου σε ξαλάφρομένη. Κι όλο τον έβλεπα, τον παράξενο αυτόν άνθρωπο που ήρθε από μακριά να μας

φέρει λίγο κουράγιο στα βάσανα μας. Και να μας φυσήσει τον ενθουσιασμό του. Έναν ενθουσιασμό γιαμάτο ζωή και νέβρο. Παράξενος άνθρωπος με την αλήθεια! Τόσα χρόνια κανέννας απ' αφτους που λένε μοσφομένους και παλιέρρους δεν ανέβηκε τη σκάλα για να παίδιό καλά λόγια. Και να μας ανοίξει τα στραβά μας. Καμιά φορά, αν μας έβρισκα κανέννας απ' αυτούς σε καμιά γωνιά του δρόμου, μας έλεγε : είμαι φίλος σας εγώ, έτσι για να τον ξέρουμε δηλαδή, και να τον θυμόμαστε άμα μας χρειαστεί. Αυτό ήτανε όλο. Άλλη γνωσία δεν είχε για μας. Καρφι δεν του κοιγότανε για τη βαπανισμένη ζωή μας. Και νάσου αφτός ο ξένος. Πού έρχεται από μακριά. Μάθειναι πως είμαστε εδώ. Και δεν χάνει καρπό. Τρέχει να μας δει Κόπι ξέρι. Κάτι είδε κει κάτω που γυρίζει στο μεγάλο κόσμο. Και σού λέει άσκημη δεν είναι να το μάθουμε κ' ετούτοι οι δύστυχοι. Θά τους χρειαστεί στη ζωή. Και θα τους δυναμόσει στον αγώνα τους για το ψωμί. Μια για να το κάνεις αυτό, πρέπει να'σαι άνθρωπος. Κι αυτοί που τους λένε μοσφομένους εδώ κάτω, μπορεί να είναι σοφοί όσο θέλει, μα άνθρωποι δεν είναι. Το δείξανε κίολας μερικοί που ζήτησαν να εμποδίσουνε, απο φιλικό τάχα ενδιαφέρον, τον ξένο, ναρθεί στο Κέντρο. Φοβηθήκανε μη λερωθεί απο τα λιγδασμένα μας ρούχα, και λεκιάσει τα βελούδα μας. Σ' αυτούς δε χρειάζεται απάντηση, απ' αυτή που τους έδωσε ο ίδιος: "Όσο πιο μακριά απο το φτωχό βρισκεστε, τόσο λιγότεροι άνθρωποι είστε". Αφού τέλειωσε την ομιλία του ο Καζαντζάκης μια ομάδα κορισιών τον πρόσφεραν μια ανθοδέσμη απο κόκκινα γαρύφαλλα. Εκείνος πήρε την ανθοδέσμη και αφου την περιεργάστηκε διάλεξε ένα γαρύφαλλο που ήταν λιγότερο κόκκινο απο τα υπόλοιπα και είπε στη κοπέλλα που του πρόσφερε την ανθοδέσμη : "Αυτό, Πώς σας ξεφυγε αυτό το επαμφοτερίζαν; Αυτό το γαρύφαλλο δεν είναι κομμουνιστής... είναι σοσιαλδημοκράτης."

Για την αναχώρησή του απο την Κύπρο σχολήθηκε και πάλι ο Κυπριακός Τύπος. Ο "Χρόνος" της Λεμεσού στις 4 Ιουνίου 1926 έγραψε τα εξής: "Δια του τελευταίου Αλδούδ επείστρεψαν εις Αθήνας αι καλλιτέχνιδες Γ. Παπαιώννου, η δημοσιογράφος Ε. Σαμίου και ο Έλλην λόγιος κ. Ν.Καζαντζάκης". (σελ.2) Την ίδια μέρα η "Αλήθεια" σημειώνει τα τσο κάτω: "Αθηναίοι δημοσιογράφοι εν Κύπρω. Οι Αθηναίοι δημοσιογράφοι κ. Νίκος Καζαντζάκης και Δνίς Σαμίου επανακάπτοντες εκ Πάλαστίνης όπου είχαν σταλή εκ μέρους των Αθηναϊκών συναδέλφων "Ελευθερου Τύπου" και "Καθημερινής" δήλθον επι πινάς ημέρας εν Κύπρω και επισκέφθησαν τας κυριώτερας της Νήσου πόλεις, καθώς και τας περί το Τρόδος εξοχάς. Εκ των τελευταίων απέκομσαν τας ενθουσιουδέστερας των εντυπώσεων". Στη συνέχεια το "Νέον Έθνος" της 4ης Ιουνίου, σελ.4 έγραψε τα εξής: "Ο Κος Καζαντζάκης. Η πόλις μας εξένεισεν επί άλλιγας ημέρας τον γνωστόν ανά τον κόσμον των γραμμάτων Κον Καζαντζάκη. Η σειρά των εντυπώσεων του εκ της αχανούς πόλεως τας οποίας εδημοσίευσεν εις τον "Ελευθερον Λόγον" ανεγνώθησαν απλήστως. Οι μόνον διότι επραγματόντου της νέας κοσμοτικής ζωής τας τελευταίας λεπτομερείας, άλλα και διότι ήταν γραμμένοι με την ιδιαίτερη τέχνην, την οποία πολύ ολίγοι λογογράφοι γνωρίζουν. Τον χαριετιζόμεν με αγάπην, διότι είναι άξιος αγάπης και εκτιμήσεως άνδρες της αξίας του Κου Καζαντζάκη." Συμπληρωματικά αναφέρω επίσης οτι ο "Νέος Άνθρωπος" της Λεμεσού της 1ης Ιουνίου 1926 δημοσίευσε σχετικά είδηση απο ομιλία που έκανε ο Καζαντζάκης σε εργατικό συγκέντρωση για την Ρωσία. Αλλά μόπορε να συγκεντρώσει απο τον τότε Κυπριακό τύπο σχετικά με την επίσκεψη του Νίκου Καζαντζάκη στη Κύπρο. Ίσως να υπάρχουν και άλλα άγνωστα. Η έρευνα δεν σταματά ως εδώ. Συνεχίζεται. Τόσο ο Νίκος Καζαντζάκης όσο και η συζυγος του Ελένη έγιναν λάτρεις της Κύπρου και οι καλύτεροι κήρυκες του δικαίου και της Ελληνικότητας της. Θα κλάψω το συνέντευμο αυτό σημείωμα με τα λόγια του Νίκου Καζαντζάκη όταν το 1956 πήρε το Βραβείο Ειρήνης στην Βέννην: "Στη γορτή τούτη της Ειρήνης το κούσωπό της Κύπρου ερθώνεται μπροστά μου αιματοστάλαχτο. Τούτη τη στιγμή ει δυνάμεις του σκότους πολεμούν εκεί πέσα με λίσσα τη λευτεριά... Αν δε θέλουμε ν' αφήσουμε τον κόσμο να βουλιάξει στο χάος πρέπει να λευτερώσουμε την αγάπη, που είναι σκλαβωμένη στην καρδιά του ανθρώπου. Πρέπει η ατομική δύναμη να μπει στην υπηρεσία της ατομικής καρδιάς... Και η Ελένη Καζαντζάκη : "Αγαπημένη, τρισσαγαπημένη Κύπρος! Όταν πωτώτογαφε για σένα ο Καζαντζάκης κι υμνούσε τις ειδυλλιακές ομορφείες Σου ειχες κίολας αρχίζει σιγά-σιγά να παίρνεις τον ανήφορο για τον Γολγοθά. Σήμερα με τι λόγια θα σου παραστκότεν; Κι εγώ τι βάλσαμο να βρω να χύσω στις πληγές Σου; Αέλε πως εισαι πα.δι μας. Μόνα! Μόνα που μας ποτίζεις το άμα Σου ν' αντρεψούμε, να μην σφοσουμε. Μόνα να σε φάει ο νέος Άτλάς".

το λαλω το λαλω το λαλω το λαλω

σεβασμιώτατο ρ.ι.κ.

Δεν επιτρέπεται, λέει, σε συνθήκες ηκατοχής να ακούγονται πέραν της μιας φωνής εις γλώσσον ἰθαγενή. Εάν επιθυμήσεις και δεύτερη, υπάρχει το BFBS και το Monte Carlo. Ολοφάνω λέει πρέπει να παραμείνει το σεβαστό Ρ.Ι.Κ. όπως ολοφάνωτος αναγγέλλεται ο ούτω καλούμενος εκφωνητής τα δελτία ειδήσεων κάθε βράδυ. Βεβαίως είτε από ραδιοφώνου είτε από τηλεοράσεως με κίονα ή χωρίς, το ίδιο κάνει. Διότι λέει, εάν τυχόν ακουστούν πέραν της μιας ραδιοηλεκτρικής φωνής εις γλώσσον ἰθαγενή, τα μηχανήματα του Ρ.Ι.Κ. κινδυνεύουν να βραχυκυκλωθούν, μακροχρόνιος ένεκεν στην οποία περίπτωση, ο κατά τα άλλα παράνομος Μπαμπάκ θα λαλήσει εις άπασαν την νήσον.

Η πάλι, εάν δεν βραχυκυκλωθούν εν πάση περιπτώσει θα αχρηστευθούν, μαζί και οι χειριστές τους, καθ' οιποιοδήποτε πειρατικό ή αλλοίως ελεύθερος ραδιοσταθμός θα πρέπει να εργασθεί πυρετωδώς και νυχθημερόν δια να επαναλάβει το επίτευγμα του Ρ.Ι.Κ., να κατακτήσει δηλαδή μόνο δικαιώματα και δη ηγεμονικά, μα όχι συνείδηση του χρέους ή απλώς επαγγελματική συνείδηση κατά που λένε κι' οι Ευρωπαίοι.

Εται λοιπόν, η νήσος των Αγίων, πιστή στα μεσαιωνικά θεοκρατικά πρότυπα, οφείλει όχι μόνο να δικαιώσει τα μονοπωλιακά αριστοκρατικά προνόμια του Ρ.Ι.Κ. αλλά από τούδε και στο εξής να απαγορεύσει όλες τις εφημερίδες εκτός από την "Γκαζέττα", διότι εάν δεν το πράξει θα "επαυξηθεί η διαίρεση του λαού και οι κάθε λογής αντεγκλήσεις". Διότι η πολυφωνία εις τον τύπον, γραϊτόν και οπτικοακουστικόν είναι σαφώς αντίθετη πρὸς τας δημοκρατικές αρχάς και παραδόσεις του λαού, και διότι η μονοφωνία όπως καταδεικνύει η πείρα και η ιστορία, απέβη σωτήρια δια το έθνος, πχ Μεταξάς, Παπαδόπουλος-Ιωαννίδης, και σωτήρια δια τον κόσμο, πχ Στάλιν, Χίτλερ, Φράγκο, Μουσολίμι κα.

Σκαμός λοιπόν, διότι πάνω απ' όλα πρέπει να σωθεί το Ρ.Ι.Κ. για να δίνει το καλό παράδειγμα διαθέτοντας το 60% του προϋπολογισμού του στους μισθούς, ο χαμηλότερος είναι εκείνος του κλητήρα (800 Λ.Κ. περίπου). Και μάλιστα πρὸς αποφυγήν δυσάρεστων εκπλήξεων, στην εισοδή του ιδρύματος, άγρυπνοι παραδοκούν δυο κλητήρες κι όχι ένας, κέρβεροι αληθινοί, διότι λέει ο εις εκ των δύο μπορεί να θελήσει να πάει να κατοικήσει...- άνθρωποι είμαστε

ανάγκες έχουμε- (Μη χαρογάλας αναγνώστη διότι το επιχείρημα είναι όντως σοβαρό).

Μόνο έτσι, λέει, θα διαφυλαχθούν τα συμφέροντα του ιδρύματος του οποίου οι συντεχνίες απήργησαν προσφάτως για έναν ολόκληρο μήνα πρὸς μεγάλην ανακούφιση του καινού διότι, λέει, έπρεπε να έχουν λόγο στις προσλήψεις και διότι, λέει, επιρόκειτο περί κατημένου δικαιώματος απο το 1972 ότι οι πλείστοι εισήλθον εις το ίδρυμα συν γυναιξί και τέκνοις εφαρμόζοντας κατά γράμμα το ως άνω δικαίωμα. Και μόνο έτσι θα ευνηθεί το Ρ.Ι.Κ. να αυξάνει και να πληθύνει τις υπερωρίες ενώ οι πλείστοι ραδιοηλεκτρικοί σταθμοί του κόσμου, Βλακίας ένεκεν, θα συνεχίσουν να εργάζονται με βράδιες.

Η διαίονση λοιπόν του μονοπωλίου θα συμβάλλει ουσιαστικά στην περαιτέρω κατοχύρωση και ανάπτυξη των συντεχνιακών συμφερόντων και καταστή μένων, στην αύξηση των μισθών και των υπερωριών, στη ενίσχυση και παγίωση της ευθινοφοβίας, της μυστικοπάθειας, της σεμνοφιλίας, της τειμελιάς, της αυτολογοκρισίας, της αναβληκότητας και της αναποφασιστικότητας, θα συμβάλλει στην ορθή επιλογή των ειδήσεων του τύπου". Ο κ. Παπούλιας φθάνει στην Κύπρο για επίσημη επίσκεψη κατά την διάρκεια της οποίας θα καταθέσει στεφάνι στο Τύμβο της Μακεδονίτσας" ή "ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εδέχθει σήμερα τον τάδε Πρόεδρο".

Πρός Θεού λοιπόν, όχι δεύτερο κανόλι, προπαντός όχι ελεύθερη ραδιοφωνία διότι οτιδήποτε γίνει, και με 20 μόνο υποαλλήλους, κινδυνεύει να είναι σφαγές ανώτερο από το γηραιό Ρ.Ι.Κ. με τους 450 λειτουργούς, αρχιλογογράφους, κλητήρες, αρχικλητήρες, διευθυντές, διπλοκρηπλοδιευθυντές και τότε ... Αλλοίμονο στην Κύπρο! Αλλοίμονο Έθνος και στον Απανταχού Ελληνισμό.. Οι τελευταίες πληροφορίες αναφέρουν ότι τα γηραιά αριστοκρατικά συνδικάτα του ιδρύματος ΕΥΡ.Ι.Κ. και ... ΣΑΤΥΡ.Ι.Κ., εδίκησαν, διότι το νέο Δ.Σ. επεχείρησε να παρακάμψει την σοφώτατη γνώμη της μακροχρόνης πείρας τους και να εργαστεί με επιτροπές. Διερωτούμαι ειλικρινά, τι έπρεπε να κάνει το Δ.Σ. αφού δυστυχώς δε μπορεί να εισηγήθει την διάλυση του καρκινώματος ... ! Έπρεπε λέει να καλέσουν και τους "εμπειρογνώμονες" να εκφέρουν γνώμη για τη βελτίωση του Δελτίου Ειδήσεων... Μη χειρότερα! Τόσα χρόνια, βλέπετε, δεν είχαν ποτέ την ευκαιρία να εκφέρουν γνώμη τα παιδιά...

Για να τελειώνουμε, λέμε και ευχόμεσαστε, το Δ.Σ. να προχωρήσει, καλού-

με την ΕΥΡ.Ι.Κ. και την ..ΣΑΤΥΡ.Ι.Κ. να το βουλώσουν, και καλούμε τον Πρόεδρο αν δεν το βουλώσουν, να συνεννοηθεί με τους ηγέτες των κομμάτων, και να καταθέσει νομοσχέδιο για την βόλωση του ρημοδιού. Και να είναι βέβαιος ότι θα γίνει ο δημοφιλέστερος πρόεδρος που γνώρισε και θα γνωρίσει ποτέ η Κύπρος.

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ

για μια ειλικρινή επαναστασιακή συμμαχία με τους τουρκοκυπρίους

Συνωμοσία σιωπής. Απο τον περασμένο Ιούνη έγινε γνωστή η ύπαρξη του αναρρησία συνείδησης στην στρατεύση για πολιτικούς λόγους Γιάννη Πάρπα, οικοδόμου 24 χρόνων απο το Παλαιχώρι.

Η περίπτωση του Γιάννη Πάρπα είναι απο εκείνες που βγάζουν στην επιφάνεια σχετικές αντιφάσεις της ελληνοκυπριακής κοινωνίας, οι οποίες συνήθως καταφέρνουν να μένουν αθέατες. Όλοι ξεκιούνται για τα "ανθρώπινα δικαιώματα", που έχουν γίνει ίσως ο ποιά γνωστός συνδυασμός λέξεων στην περιοχή της πολιτικής, της λογοτεχνίας, της κουλτούρας και δεν συμαζεύεται. Όταν όμως εμφανίστηκε μια χοντρή παραβίαση ενός ανθρώπινου δικαιώματος το οποίο βρισκόταν έξω απο τις σκοπιμότητες που μετέτρεψαν αυτόν τον όρο σε λέξεις-κλειδιά, τότε όλοι αυτοί έκαναν, στην καλύτερη περίπτωση, πώς δεν καταλάβαιναν.

Ο Γιάννης Πάρπας τιμωρήθηκε με δύο μήνες φυλάκιση. Και αυτό γιατί εψηθήκη επανειλημμένα να συμμετέχει στις ασκήσεις της εθνικής φρουράς επειδή θεωρούσε, όπως δήλωσε μέσα απο την φυλακή...

"υποκρισία απο την μια να προβάλεται η επαναστασιακή με τους τουρκοκυπρίους, ορισμένοι τους αποκαλούν "αδέλφια", και απο την άλλη να δυναμώνουμε τον στρατό και να στρατικοποιείτο όλο και περισσότερο η κοινωνία και η ζωή μας.

Τιμωρούμαι γιατί δεν θέλω να δυναμώσω ένα στρατό για τον οποίο δεν υπάρχει καμιά εγγύηση ότι θα γίνει αρκετά δυνατός δεν θα χρησιμοποιηθεί ξανά για να κάνει "ανδραγαθήματα" σαν αυτά που έκανε πριν το 74 εναντίον των τουρκοκυπρίων και ελληνοκυπρίων εργαζομένων."

το λαλω το λαλω το λαλω το λαλω

Ακόμα και εκείνοι που έχουν σημαία τους την επαναστασιακή με τους τουρκοκυπρίους όπως το ΑΚΕΑ, εδάφιν την περίπτωση αυτή. Ακόμα και η "Αριστορή Πτέρυγα της ΕΔΕΚ" που κατηγορεί όλα τα κόμματα, μέχρι και το ΑΚΕΑ, για εθνικισμό, που τοποθετείται ενάντια στο "δικό μας στρατό", και που ήξερε την περίπτωση πριν απο όλους τους άλλους και ο Γ. Πάρπος ήταν μέλος της, κράτησε και κρατεί στην πράξη την ίδια στάση (ένα εκ των υστέρων άρθρο και γράφτηκε στην "Χριστιανική Έκφραση" δεν μπορεί να χαρακτηριστεί σαν συμπράσταση).

η επιτροπή συμπαράστασης

Η μόνη συμπράσταση που υπήρξε ήταν απο την "Επιτροπή Συμπράστασης στον Αντιρρησία Συνείδησης Γιάννη Πάρπα" που δημιουργήθηκε εργατοχημένα, ενώ ο Γιάννης Πάρπας ήταν ήδη μέσα στην φυλακή, επειδή κρηγήσαμε να μάθουμε για την ίδια την ύπαρξη του, εξαιτίας ακριβώς αυτού του θαύματος. Την επιτροπή, εκτός απο άτομα υποστηρίζαν η εκδοτική ομάδα Εργατική Δημοκρατία και η Γρασηοβουλία ενάντια στον Κοινωνικό Ρατισμό απο την Λεμεσό.

Η επιτροπή κυκλοφόρησε την δήλωση του Πάρπα, ανακοινώσεις και άλλα έντυπα υλικό τα οποία δστειλε σε όλων των ελληνοκυπριακό τύπο, σε εριστά και σε αναθεωρησιακά έντυπα, οργανώσεις φιλεργιστών, αντιμυλταριστών, σχολόγων και επιτροπές αντιρρησιών στο εξωτερικό, απο τους οποίους

στάλθηκαν και μηνύματα συμπαράστασης. Οργάνωσε ακόμη μια μουσική εκδήλωση rock η οποία είχε αρκετή επιτυχία παρά το ότι συνάντησε ενόχληση απο την αστυνομία και την αποθρόωση χρήσης μεγαφώνων που επέβαλλε απο τις 10.30 μμ. Μετά την αποφυλάκιση του ο Γιάννης Πάρπας συμμετέχει στις ασκήσεις της εθνοφρουράς, έχοντας όμως κάνει την παρακάτω δήλωση που στάλθηκε απο την επιτροπή στις εφημερίδες:

"Μετά την έξιμη φυλάκιση μου επειδή αρνήθηκα να συμμετάσχω σε άσκηση της εθνοφρουράς για λόγους συνείδησης, και αντιμετώπιζοντας ήδη μια νέα θύη για τον ίδιο λόγο και τον κίνδυνο για μεγαλύτερες φυλακίσεις, αναγκάζομαι να παρουσιαστώ στις ασκήσεις στις όποιες με καλούν.

Δηλώνω ότι αυτό δεν έχει καμιά σχέση με την ελεύθερη θέληση μου, και ότι οι λόγοι για τους οποίους αρνήσομαι να παρουσιαστώ, συνεχίζω να υπάρχω. Συνεχίζω να πιστεύω ότι η ενίσχυση της εθνοφρουράς, η αύξηση των στρατιωτικών δαπανών και γενικά η στρατικοποίηση της ζωής μας δεν συμβαδίζουν με τις διακηρύξεις για την επιθυμία επαναστασιακής με τους ΤΚ Αυτά, καθώς και οι διακηρύξεις της κυβέρνησης για την μετατροπή της θητείας σε "εθελοντική προσφορά" ενώ φυλακίζονται όσοι δεν θέλουν να υπηρετήσουν, δείχνουν την υποκρισία του κράτους. Αλλά δείχνουν και την υποκρισία όλων αυτών που ενώ υποστηρίζουν αντιρρησίες στην στρατεύση για λόγους συνείδησης, όπως τους λευκούς που δεν θέλουν να πολεμήσουν τους μαύρους στην Νότιο Αφρική.

δήλωση

(με βάση αυτό το κείμενο μαζεύονται υπογραφές)

ΠΙΣΤΕΥΟΥΜΕ ότι η ενίσχυση της εθνοφρουράς, η αύξηση των στρατιωτικών δαπανών και γενικά η στρατικοποίηση της ζωής μας δεν συμβαδίζουν με τις διακηρύξεις για την επιθυμία επαναστασιακής με τους Τουρκοκυπρίους.

ΠΙΣΤΕΥΟΥΜΕ ότι οι διακηρύξεις της κυβέρνησης για την μετατροπή της θητείας σε "εθελοντική προσφορά" ενώ φυλακίζονται όσοι δεν θέλουν να υπηρετήσουν, δείχνουν την υποκρισία της κυβέρνησης. Πιστεύουμε ότι είναι εξίσου υποκριτική η στάση όλων των πολιτικών κομμάτων και οργανώσεων που υποστηρίζουν τους αντιρρησίες στην στρατεύση για λόγους συνείδησης όπως τους λευκούς που δεν θέλουν να πολεμήσουν τους μαύρους στην Νότιο Αφρική, τους Ισραηλιτες που δεν θέλουν να πολεμήσουν τους Παλαιστίνους στο Ισραήλ, ενώ όταν πράκεται για τον δικό μας στρατό σιωπούν, όπως στην περίπτωση του Γιάννη Πάρπα.

ΓΙΑ ΑΥΤΟ ΔΗΛΩΝΟΥΜΕ ότι η συμμετοχή μας στις τακτικές ασκήσεις της εθνοφρουράς, στις οποίες μας καλούν ή θα μας καλέσουν να πάρουμε μέρος, δεν έχει καμιά σχέση με την ελεύθερη θέληση μου. Συμμετέχουμε σε αυτές μόνο επειδή εξαναγκάζομαστε κάτω απο την απειλή ποινών σαν την έξιμη φυλάκιση του αναρρησία συνείδησης Γιάννη Πάρπα.

τους Ισραηλιτες που δεν θέλουν να πολεμήσουν τους Παλαιστίνους στο Ισραήλ, παντού αλλού... όταν πράκεται για τον δικό μας στρατό, σιωπούν.

Παρόλο ότι θα παγώνα στην επιτροπή, επειδή εξαναγκάζομαι, δεν θα πάω να αγωνίζομαι για μια ειλικρινή επαναστασιακή με τους τουρκοκυπρίους εργαζομένους, και για όλο το ανθρώπινο και δημοκρατικό δικαιώματα, και όχι μόνο αυτά που εξισμετούν τις ελληνοκυπριακές εθνικές σκοπιμότητες."

Η επιτροπή στάσης κυκλοφόρησε δήλωση (δες κείμενο πιο κάτω) με παρόμοιο περιεχόμενο και μαζεύει υπογραφές απο όσους εξαναγκάζονται να πάνε στις ασκήσεις ή μπορεί να εξαναγκαστούν να πάνε σε αυτές κάτω απο την απειλή φυλάκισης, και έχουν τις ίδιες ή παρόμοιες αντιρρήσεις με τον Γιάννη Πάρπα. Οι υπογραφές αυτές, εκτός απο την αξία τους σαν συμβολή σε μια ειλικρινή επαναστασιακή με τους τουρκοκυπρίους, θα λειτουργήσουν και σαν έμπρακτη συμπαράσταση στον Γιάννη Πάρπα, ο οποίος αντιμετωπίζει στο άμεσο μέλλον ακόμη μια δική, για άρνηση του τον περασμένο Μάρτιο να συμμετάσχει σε άσκηση της εθνοφρουράς.

Παρόλη την νέα δική, η οποία μάλιστα προωθείται ενώ το κράτος στοιμάζει για ψήφιση νομοσχέδιο που υποτίθεται ότι αναγνωρίζει την άρνηση στρατεύσης συνείδησης, η συνωμοσία σιωπής όχι μόνο απο τους δήθεν υποστηρικτές των ανθρώπινων δικαιωμάτων, αλλά ακόμα και απο τους υποστηρικτές της επαναστασιακής, υπενδέζεται.

ΟΤΙ ΜΕΣΑ ΠΕΡΙΟΥΛΛΟΓΗΤΕ

Το τρέξιμο μ' όλη τη μοναχικότητα του είναι μια από τις υγιεινές μορφές άθλησης, ένας καλός τρόπος αγωνιστικής εξάσκησης. Αλλά για τον απλό άνθρωπο δεν μπορεί να είναι μια αγγαρεία. Σιγά-σιγά και με υπομονή. Λίγα μέτρα μετά περισσότερα, ώσπου να γίνει συνήθεια. Απολαμβάνεις τη διαδρομή. Αν κουραστείς σταματάς, περπατάς λίγα και μετά ξαναρχίζεις. Δεν ακολουθείς το γρήγορο ρυθμό κάποιου άλλου. Δεν προσπαθείς να αποδείξεις τίποτε. Αυτό που έχει σημασία είναι η υγεία σου και η ευχαρίστηση της κίνησης. Μόνο ο δικός σου ρυθμός θα μπορέσει να σε κρατήσει στο δρόμο για αρκετό καιρό. Κάποιος σε κοιτάζει με απορία και περιέργεια. Δεν επιταχύνεις για να τον εντυπωσιάσεις. Θρονιασμένος στη BMW ο γυαλάκιος σου παιζει κλάξον και σου ρίχνει μια ειρωνική ματιά. Σε εξορκίζει χωρίς να σε παρασύρει να νοιώσεις υποδεέστερος. Προτίμησες τον ιδρώτα από την αδράνεια κι η αυτοπεποίθηση θεριώνει αντί να κλονίζεται. Άλλωστε ο γνώμονας είναι η δική σου ανοχή και όχι οι διαλογισμοί του άσχετου. Αυτός ούτε ξέρει ούτε ενδιαφέρεται για το πώς νοιώθεις. Μόνο εσύ ξέρεις πόσο δρόμο έχεις να διανύσεις.

Διασχίζεις τη νύχτα μέσα στο φεγγαρόφωτο και τ' αστρα. Είσαι ήρεμος. Το σύμπαν απλώνεται μπροστά σου σ' όλη τη μεγαλοπρέπεια. Δεν υπάρχουν τοίχοι για να σου μπλοκάρουν τη θέα. Είσαι ελεύθερος. Όπως τρέχεις στο μακρύ δρόμο βλέπεις τριγύρω σου το μεταβαλλόμενο τοπίο, τα δένδρα, τούς κήπους, αισθάνεσαι το ψύχος, τη βροχή, νοιώθεις ότι είσαι μέρος της δημιουργίας. Δεν μπορείς μέσα στο στάδιο. Εκεί επαναλαμβάνεις τη ρουτίνα των ίδιων στροφών και στερείσαι αυτή την αίσθηση της άπιας και του ανοικτού ορίζοντα. Λίγοι είναι αυτοί που ακολουθούν τον μοναχικό δρόμο της ελευθερίας

αποσιτάσματα απο ομώνυμη ανέκδοτη συλλογή σημειωμάτων του βετεράνου αθλητή Ορέστη Ρωσσίδη.

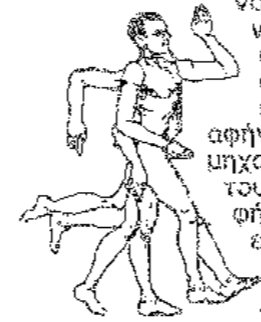
και της αυτονομίας. Οι περισσότεροι προτιμούν τη σιγουριά και τη ζεστασιά του κλειστού χώρου, τη βεβαιότητα αν οι δυνάμεις του τους εγκαταλείψουν είναι εύκολο να μπούν σε μια γωνιά ή να τρυπώσουν στο αυτοκίνητο. Ξαν να κολυμπάς με τα πόδια ν' αγγίζουν στην άμμο. Οι κλειστοί χώροι ταυρίζουν με το μέγεθος και την νοσηρότητα μας. Μικροί και επαναλαμβανόμενοι είναι και οι κοινωνικοί/πολιτικοί μας κύκλοι. Ίσως περάσει αρκετός καιρός πριν ο κόσμος μάθει να τρέχει απλά και μόνο γιατί είναι μια υγιεινή ενασχόληση. Που θα μπορεί να κινείται με άνεση από τον ένα κύκλο στον άλλο, που θα ενώνονται για μια στιγμή όλοι από τον παλιό της κοινής προσπάθειας και των κοινών στόχων.

Όταν ο δρομέας βρίσκεται στη μέση της διαδρομής γίνεται πολύ ευερέθιστος. Ανατρέχει στα γεγονότα της ημέρας και οι εμπειρίες του οξύνονται. Η έλλειψη θάρρους, η μη αποφασιστικότητα σε κάποια εκδήλωση, συνομιλία ή επεισόδιο παίρνουν διογκωμένες διαστάσεις και προκαλούν αγωνία. Καταπιεσμένα αισθήματα κατά τη διάρκεια της ημέρας εξωτερικεύονται. Οι σωματικές και ψυχικές τοξίνες αποβάλλονται.

Για το δρομέα οι απομονωμένοι, γραφικοί δρόμοι είναι

προτιμώτεροι από τις λαωφόρους. Τα καυσόεργα των αυτοκινήτων μόνο εκνευρισμό μπορούν να προκαλέσουν. Το σπλανεσ ύφος μέσα από το τζάμι του σπιτιού δεν προσφέρει καμιά ψυχική συμπαράσταση. Η μόνη παρουσία που μπορεί να κάνει το μοναχικό ταξίδι του δρομέα πιο ευχάριστο μπορεί να είναι κάποιος συνοδοιπόρος αθλητής, ή το φυσικό περιβάλλον - ο καθαρός αέρας, τα δένδρα, ένα μυριόδατο λουλούδι, το χαρούμενο τραγούδι ενός πουλιού.

Μήπως δεν είμαστε όλοι μας μοναχικοί δρομείς; Ο καθένας μας ψάχνει να χαράξει κάποια πορεία μέσα από τα αναρίθμητα μονοπάτια που του δείχνει η μαύρα: οι διασταχτικοί φοβούνται να κάνουν οποιδήποτε βήμα μπροστά ή πίσω και έτσι σταματούν και θρονιάζονται εκεί απ' όπου θα ξεκινούσαν. Κάνουν βήμα σημειωτό στο σημείο της στασιμότητας αφήνοντας τους μηχανισμούς τους ν' ατροφίσουν. Άλλοι εντυπωσιάζονται με την φαρδύτητα. Τρέχουν να στοιχηθούν για μια ξέγνοιαστη κι αναπαυτική πορεία. Ξεκανώντας με το υπερκεάνειο ταξιδεύουν κατά μήκος της παραλίας. Όσο πάνε το περιθώριο στενεύει και τότε αρχίζει το στριμωξίδι. Οι λιγότερο ανθεκτικοί και αδιάτακτοι παραμερίζονται. Οι ελαχιστοί που φτάνουν μέχρι το τέρμα στριμώχνοντας και εκτοπίζοντας αντί για ευτυχία βρίσκουν το σκοτάδι.

Στο στενό δρόμο οι συνοδοιπόροι δεν είναι πολλοί αλλά η σκληρή προσπάθεια τούς ενώνει. Μέσα από τις αλληπάληδες κακουχίες γεννιέται το κουράγιο. Η αρχή είναι ιδιαίτερα δύσκολη, οι συνθήκες αντίξοες, η πορεία εξαντλητική. Αν καταφέρουν νά ανεβούν τους πρώτους ολισθηρούς λόφους,

ίσως να ξανοιχτούν μπροστά τους το ξέφωτο, το δάσος και η αχτίδα για να τους ανανεώσουν την ελπίδα. Ο κίνδυνος να μην πραγματοποιηθεί ο πόθος για ένα καλύτερο αύριο πάντα υπάρχει. Αν οι φοιτητές είναι αλληπάληδες, αν η ανάβαση αποδειχθεί υπερβολικά σκληρή για την ανθρώπινη αντοχή η μείρα μετατρέπεται τους αγωνιστές σε μνημείο, σε μια άσπρη φλόγα. Το κινήγητό για μια καλύτερη ζωή μείνει για τους απόγονους.

Χρειάζεται θέληση και θάρρος για να μείνει κανείς αληθινός. Αν ακολουθήσεις πιστά και ανεπιφύλακτα το χαράγμένο πλαίσιο της κοινωνίας της επιχείρησης, του οργανισμού, μπορεί να έλθει η "κοινωνική αναγνώριση", το κέρδος, η προαγωγή αλλά το τίμημα ίσως να είναι ακριβό. Σ' αντίθεση η προσωπική πορεία με γνώμονα τη συνείδηση και τη συνείδηση της αλήθειας μπορεί να μην είναι εύκολη αλλά προσφέρει ηθική ικανοποίηση.

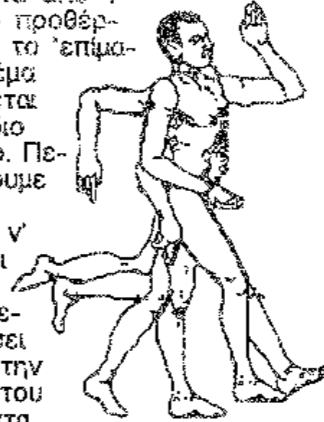
Παίρνεις το δρόμο για το γραφείο. Συνθηματική μέρα. Συνηθισμένες κουβέντες. Η προσαύθηση, η προαγωγή που τελικά ήρθε. Αναγνωρίστηκε από μερικούς η μακροχρόνια προσφορά και ο συγγενικός κύκλος έσπευσε ν' αγγαλιάσει με δέος το θριαμβευτή. Αυτοί που έμαθαν να προσκολλώνται και να λατρεύουν την εξουσία σαστίζουν να προσκυνήσουν αυτόν που γέμισε το ψηλό πόστο. Σε ονόμασαν διευθύνοντα και σπεύδεις να τροποποιήσεις τη συμπεριφορά σου σύμφωνα με τις προδιαγραφές του ρόλου. Πιστός, θα συνεχίσεις να ακολουθώντας ευλαβικά

ένα δεσμευμένο τρόπο σκέψης, μια προχαράγμένη πορεία. Κι όταν μετά από χρόνια έχεις φτάσει εκεί που στόχευες (στην κορυφή της πυραμίδας), ίσως καταλάβεις πως όλη αυτή η προσπάθειά σου για άνοδο με κάθε τρόπο, σου έχει αφαιρέσει την διάθεση και την κανονότητα για εφαρμογή ιδεών με προσωπική σφραγίδα που μπορεί να οδηγήσουν σε αλλαγή προς το καλύτερο.

Αυτοί που έβρισαν απ' έξω περιμένουν την επομένη ευκαιρία. Οι βαλτοί "προσπάτες" συντομα θα ξαναεπιράσουν τα χροιά της πλαστής διάκρισης: αδιάφορες προαιτιότητες θα διανεύουν φανταχτερά μηχλημπίδια σ' αυτούς που ακολουθούν προθυμα τούς κανόνες του παιχνιδιού. Μπέστε παιδιά στη δίλη και θα σας δάσουμε τρόπους σαπουνόφουσκας. Ακολουθήστε την κατάβαση μας στο μαύρο παλάτι του συμφέροντος και θα σας γνύσουμε με τα πιο ωραία αγαπητά φορέματα. Συνεχίστε να κάνετε ταμνάδες μέχρις ότου η μέση σας γίνει ευλύγιστη σαν τη δική μας.

Χαίρε Καίσαρ, οι μελλοθάνατοι σε χαίρουν. Τα ανυπόμονα δουλοπρεπή βλέμματα κρέμονται από τον οίκο των διορισμένων δικαστών. Η τελευταία μας ελπίδα. Μόνο νάμαστε πιστοί και θα μας βοηθήσουν. Μόνο να καταπνίξουμε υπομονετικά και θα πάμε μπροστά. Πάρτε την τελευταία μας κιάδα αλλά δώστε μας τον πολυπόθητο τίτλο.

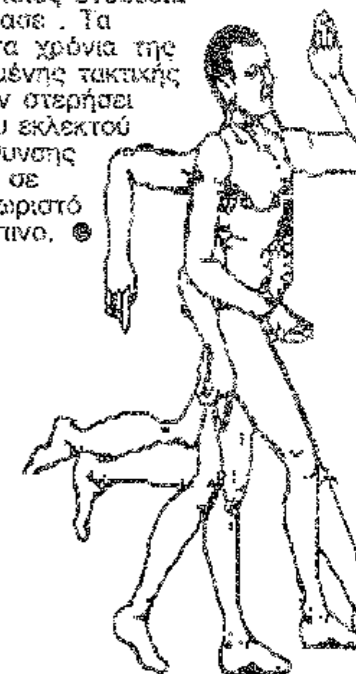
Μετά από 1 χρόνο προθέρμανση το "επίμαχο" θέμα βρίσκεται στο ίδιο σημείο. Περιμένουμε να το δούμε ν' απογειωθεί, να φτερουγίσει προς την μεριά του ορίζοντα,

αλλά αυτό εξακολουθεί να κρέμεται περιλυπό, φυλακισμένο στο έδαφος. Άσκοπα επανερικά σημειώματα, αναμασήματα χωρίς περιχόμενα. Αλλά δεν τα αφήνουμε να βγει έξω να πάρει λίγο οξυγόνο. Αυτό. Τι κίνητρο έχουμε να σπαζοκεφαλιάζουμε; Βολεύεται κανένας "ημέτερος".

Χωρίς προσπάθεια για επαρκή πληροφόρηση, χωρίς προσπάθεια ήσαν οι τμηματάρχες και διαπληκτίζονται μεταξύ τους. Φωνάζουν, διαμαρτύρονται, δεν αφήνουν τον άλλο να μαλήσει, ο καθένας με τον ήλιο του. Ο αρχηγός καλύτερα περμένοντας να δει προς τα πού θα φυσήσει ο πιο δυνατός άνεμος. Συμφωνούμε-διαφωνούμε-συμφωνούμε, λέει προσφύλι μου συνάδελφε, ανάλογα με το ρεύμα της στιγμής. Έτσι είναι.

Εδώ, και ως μη σ' αρέσει, οι περισσότεροι ορίζοντες είναι περιχαράκωμένοι από την σκοπιμότητα. Δυσκολεύεται να ξεχωρίσεις το καλό από το κακό, το άσχημο από το όμορφο. Η κρίση σου ευθυγραμμίζεται με το συμφέρον του αφεντικού που γίνεται και δικό σου συμφέρον. Χάνεσαι μέσα στην προσπάθεια σου να εκλογικεύσεις και να ενισχύσεις τα επιχειρήματα του εκάστοτε ισχυρού. Η προσωπική ακεραιότητα και πρωτοτυπία εξαφανίζονται, η φλόγα της αυθεντικής προσφοράς έχει σβήσει, ο κάποιος ενθουσιασμός κόπασε. Τα αδιανόητα χρόνια της υπολογισμένης τακτικής σου έχουν στερήσει εσένα του εκλεκτού της διεύθυνσης αυτό που σε κάνει ξεχωριστό κι ανθρώπινο. © Χ.Ρ.

ΕΝΑΣ ΠΟΙΗΤΗΣ ΚΑΙ 5 ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΛΤΑ

Ο Όλιβερ Φριτζέρι γεννήθηκε στη Μάλτα το 1947. Σπούδασε στο πανεπιστήμιο της Μάλτας απ' όπου πήρε τον τίτλο του διδάκτορα και στο οποίο σήμερα διδάσκει μαλτέζικη λογοτεχνία και θεωρία της λογοτεχνίας. Ασχολείται με την πεζογραφία, την ποίηση, την κριτική, τις μεταφράσεις. Βιβλία του εκδόθηκαν στην Μάλτα, την Ιταλία, την Αγγλία και την Γιουγκοσλαβία, ενώ αλλού έγιναν διάφορες δημοσιεύσεις έργων του. Με την δική του επιμέλεια εκδόθηκαν και τα άπαντα του εθνικού ποιητή της Μάλτας Ντόμ Καρμ (1871-1961), ο οποίος από το 1912 εγκατέλειψε σταδιακά την ιταλική γλώσσα και άρχισε να γράφει στα μαλτέζικα.

Γνώρισα τον Όλιβερ Φριτζέρι σε μια συνάντηση ποιητών στη Γιουγκοσλαβία πριν από τρία χρόνια και τον άκουσα με πολύ ενδιαφέρον να μιλά για τη λογοτεχνία της Μάλτας και πώς αυτή βρήκε τον εαυτό της και τη γλώσσα της απομακρυνόμενης από τις διάφορες ιταλικές και επιδράσεις. Τότε σκέφτηκα πόσα λίγα πράγματα ξέρουμε για ένα

νησί, καλή ώρα σαν το δικό μας, που βρίσκεται όχι και πολύ μακριά μας, με πληθυσμό λιγότερο από μας, με αρκετό τουρισμό, και με δικό του πανεπιστήμιο.

Κρατήσαμε επαφή με τον ποιητή. Κατά καιρούς μου έστειλε ποιήματα του μεταφρασμένα στα αγγλικά, μελέτες του για τη λογοτεχνία της Μάλτας κλπ. Από τα υλικά αυτά με-

τέφρασα στα ελληνικά πέντε ποιήματα, τα οποία και δημοσιεύω ως μια συμβολή στη γνωριμία μας με τη μαλτέζικη λογοτεχνία. Πρόκειται για ποιήματα ερωτικά, τα οποία κατέχουν ιδιαίτερη θέση μέσα στο έργο του Φριτζέρι. Αυτά έχουν το δικό τους ύφος, το δικό τους χρώμα και τη δική τους ποιητική προσέγγιση του ερωτικού θέματος.

ΣΤΟ ΦΩΣ ΤΟΥ ΦΑΝΑΡΙΟΥ ΤΟ ΒΛΕΜΜΑ ΣΟΥ ΦΛΕΓΕΤΑΙ

Στο φως του φαναριού το βλέμμα σου φλέγεται.
Η εκατοντάχρονη καρδιά σου περιπλέκεται μαζί του,
κρυφά ανεβαίνει στη γωνιά του δρόμου
τρομάζοντας το πουλί στο περβάζι,
κόβει απ' τη γλάστρα το πιο φρέσκο λουλούδι
που φύλαξα για σένα, πάνω στα μάγουλα σου
σκαλίζει βιαστικά τη λέξη που ανόσωρα για σένα
από το πανάρχαιο λεξικό της ψυχής μου
- να σοι προσεκτικά με τις σχισμένες του σελίδες
και βάλει το φύλλο απ' το λουλούδι.
Εκεί που βρίσκεται η δική μου λέξη και πάρε την.
Βγες στο δρόμο πλάι μου με γυμνά πόδια και μοναχική.
Τούτη η ώρα η σκοτεινή φύλαξη ένα όνειρο
με χρώματα αυγιά για σένα. Ο ήλιος ανεβαίνει ντροπαλός
ξύπνησαν οι γλάροι και φωνάζουν, τ'αστέρια συνταμ
θ' ανάψουν, η μελωδία θα γεννηθεί
και το τραγούδι που δεν έγραψα ποτέ
θα βγει απ' τα χείλη μου. Το ήσυχο περισσότερο
θα ανεβεί πάνω απ' τη στεγανή κορφή των σκοτεινών βραδιών
Μοναχιά τούτων των περιοχών τραγούδησε για μένα.
Αγκάλιασε με. Ψυχή με τις βροντές στους αρμούς σου
διάβασε την παλαμή μου, γκιπύσσα εσύ των σκουροδρομίων
που στο φως του φαναριού το βλέμμα σου φλέγεται.

ΤΟ ΧΑΡΤΙ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑΣ

Πέταλα πέφτουν πάνω στο τραπέζι
κι η στύχη του τοιγάρου κλείει μέσα στη χούφτα μου,
όμως εσύ ακόμα να φανείς....

Είμαι ντυμένος, φόρεσα το άρωμα σου
κι άνοφα όλα τα φώτα στο δωμάτιο,
όμως εσύ ακόμα να φανείς....
Θα τα μαζέψω όλα και θα τα σφραγίσω.
Αν έρθεις πάρε τούτο το χαρτί και βάλει μαύρα
πες τους: " νεκροί από λάθος, όπως γεννήθηκε",
αν έρθεις...

ΤΩΡΑ ΕΙΣΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΟΣ

Τώρα είσαι η εποχή του μυθιστορήματος, περισσότερη
που χθές ακόμα τρεφόσασα μεσ' απ' τη χούφτα μου
μοναχικό σαν ηλιαχτίδα γλυστρώντας μακριά μου.
Μίλα μου, μίλα τρυφερά σ' ένα ησυχίο
θολό μυαλό, ανοιχτό σαν κατακόμβη
στα γυμνά σου πόδια για να το πατήσουν- κατέβα μέσα.
Τώρα είσαι ένα πιάνο βουβό' μέσα σου κρατάς
την παθιασμένη μελωδία που θα γράψω
με τις νότες που μου υποσχέθηκες. Είσαι
το μεγάλο μου ποίημα, μια σύνθεση
από λέξεις που δεν υπάρχουνε στα λεξικά,
από ρυθμούς που οργιάζουν, συλλαβές που τρευλίζουν
γιατί είσαι με τη γλώσσα δαμένη, με ιστορία μοναξιάς,
ένα ευγενικό χελιδόνι, που πίνει γουλιά γουλιά μεσ' απ' τις λιμένες,
που μετρά τους μικρούς κύκλους που σχεδιάζει
όταν έρχεται το βράδυ μ' ένα πεταμένο βότσαλο,
κόρη αθέρυβων ψυχών που όλο γυρίζει τις σελίδες
διαβάζοντας τους πικρούς τόμους του ποιητή.

ΑΤΙΤΑΗ ΜΠΑΛΑΝΤΑ

Δώσε μου τις λέξεις των ματιών σου, η νύχτα γράφει
μια πορφύρα μπάλαντα πάνω στο αγαπημένο πρόσωπο σου,
φτωχινές δροσοσταλίδες τα μάγουλα σου, ένα σίμπαν λευκό
που κανείς δεν μπορεί να το πατήσει με πόδια γυμνά δίχως να πληγωθεί.
V αγγίζει αυτά τα χέρια και να νιώσει αυτή την τρυπημένη καρδιά,
κοίτα, το αίμα είναι ζεστό το δάκρυ σοβαρό
περιστέρι, μην πετάξεις μακριά, πάρε τροφή μεσ' απ' τη χούφτα μου,
αυτοί είναι σπόροι δίχως δηλητήριο, νερό καθαίο.
Πόσο βαρύθυμη είναι η καμπάνα που χτυπά την ώρα
για να πετάξεις μακριά απ' αυτό το παράθυρο
που το κρατώ ανοιχτό για σένα, πόσο βαρύς ο αναστεναγμός
που σχηματίζεται καθώς σκιά που έρχεται και φεύγει.
Μην πετάξεις μακριά και πες αυτή την προσευχή μαζί μου!
Αυτή είναι αχίνες φαναριών που συγκεντρώθηκαν απάνω μου,
ένα ταπεινό αστέρι που ανάβει μόνο για μένα,
ένα άγριο λουλούδι που άνοιξε μέσα στο στήθος μου,
μα φλόγα κεριού που τρεμόσβηνε μόνο για χάρη μου'.

ΤΟ ΤΡΑΙΝΟ ΘΑ' ΡΘΕΙ ΣΗΜΕΡΑ

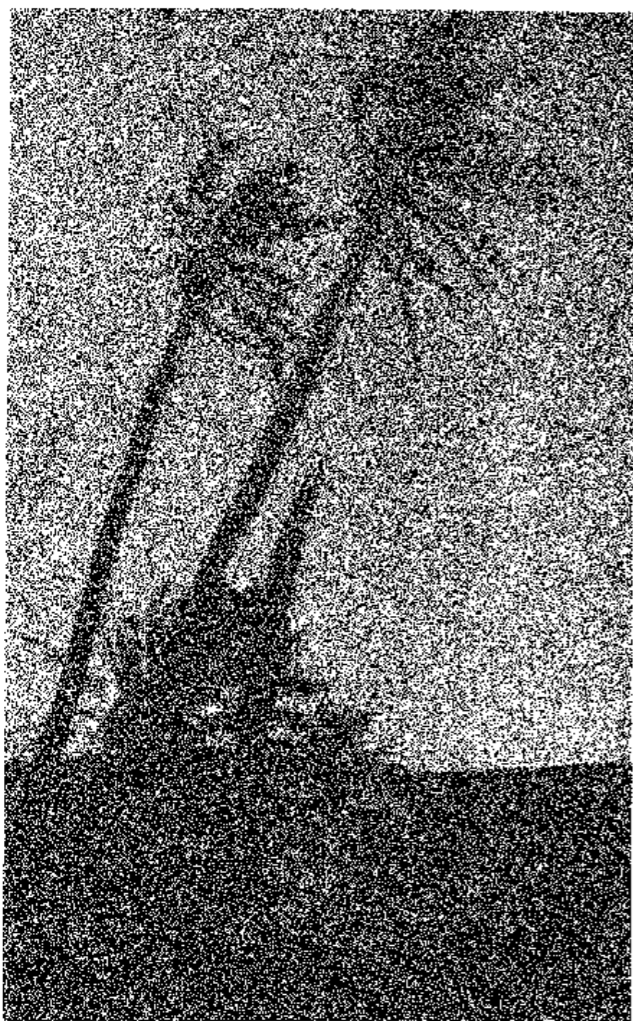
Το τρένο θα 'ρθει σήμερα μαζί με τα κομμάτια του εαυτού μου.
Ο βαρύς καπνός σου θα σχηματίζει γραμμή πάνω απ' τις μουντές στέγες
θα 'ναι νωθρές και σκουριασμένες οι γραμμές κι εγώ
το ίδιο σκουριασμένος να διαμελίζομαι και πάλι.
Πρόσωπα δίχως παρελθόν ονειρεύονται ομορφιές γυναικείες,
βαγόνια δίχως όνομα φτάνουν σιωπηλά
για ν' αναχωρήσουν και πάλι δίχως όνομα
την ώρα που στο σταθμό η μοναξιά προσφέρει
τον αρρωστημένο ήχο που γνωρίζεις, την πλήρη
που έμαθα να την αγαπώ από τότε που το παλιό τρένο
έφτασε την πρώτη φορά καθυστερημένο.
Ω κουρασμένο κύμα, σταμάτα κοντά μου για λίγο
και θα μάθεις και συ τη ξηρασία αυτής της όχθης.
Λαχταρώ το παλιό τρένο, θέλω παλιές ράγες
θέλω τα πρόσωπα με δίχως παρελθόν που θα 'ρθούν.
Απόψε θα γράψουμε άλλο ένα βιβλίο.
Ας μετροφυλλίσουμε τα παλιά βιβλία,
ας σταθούμε γραμμή σε μια μακριά ουρά όπως χθές
που εσύ κι' εγώ τρέχαμε ανεβαίνοντας στενά δρομάκια.
Το τρένο θα 'ρθει και θα περάσει
καταστρέφοντας τα γύρω τετράγωνα. Ένας καινούργιος
θα γεννηθεί όπως τον ήθελες. Τι πληκτικό
το τρένο θα 'ρθει σήμερα με τα κομμάτια του εαυτού μου.

ενηλικίωση

Του Κώστα
και όλων των φίλων μας
της Πρώσινης Γραμμής

Ήταν η εποχή του μεγάλου καύσωνα
όταν ξύπνησαν οι παταρούνες.
Τότε, οι τρυφερόσαυροι διαδήλωναν
για τον Ακάμα και τα πείκα στη Λεωφόρο...
Ήταν εκείνη την εποχή που η γιαγιά, επίμονα
ανεζητούσε
στον καθρέφτη, το πρώτο της πρόσωπο,
ο Σίμης κι η Μαρία, ο Λούκας, η Αλένα,
ο Δημήτρης, η Χάιδω, η Ντίνα, ο Τάσος,
κυλούσαν τα αμαξάκια με τα μικρά παιδιά
προσεχτικά,
στο ανάκτορο πεζοδρόμιο.
Ήταν η πιο κατάλληλη εποχή.
Τη στιγμή της πιο "σοβαρής", μουσικής
αποφάσισα
να ενηλικιωθώ.
Καιμιά καιμιάνα, δεν γιόρτασε ευτυχώς!
Η ήσυχη νύχτα του Βορεινού προάστειου, ήταν
δροσερή, μωσχομυριστή
Απόλυτη ηρεμία στις γειτονιές.
Ευτυχώς, το γεγονός πέρασε απαρατήρητο.

Βάσω Δημητρίου

οδός λήδρας

Βλέπεις αγαπημένε,
το θέμα με την Λήδρας,
δεν είναι μόνο το κληρονομικό αδιέξοδο,
στο βάθος.
Το θέμα είναι, να το μπορέσουμε
να περπατάμε στα σφουγγαρισμένα πεζοδρόμια,
πάντα,
όπως τώρα, κρατώντας μου το χέρι
βλέποντας, πέρ' από τα γλυκά χαμόγελα
και τις εμπορικές πράξεις,
πάντα
τα χρώματα στις άκρες του στενού δρόμου,
βλέποντας
πάντα ψηλά,
τον λίγο ουρανό.
Το θέμα, βλέπεις, είναι,
οι Άνθρωποι που αναζητούμε ανάμεσ' από τούς
διαβάτες,
να μάς δώσουν "το στίγμα τους",
τουλάχιστο ένα κάποιο σημάδι,
στην θάλασσα που δεν έχει η ΠΟΛΗ ΜΑΣ, η
πόλη μας με την Λήδρας,
τούς διαβάτες, το παγωτό Ηράκλη δέκα η ώρα το
βράδυ,
τα αδιέξοδα της.

Βάσω Δημητρίου

3 αντι-ποιήματα του κώστα κυρρη

απο την ανεκδοτη συλλογη

« ανατομία -
αιρετικά αντιπονηματα
πολυ σκληρα
και χωρις
προσωπειο »

η αισθητικη προκληση της
επαναστασης

Προσχώρησε στον επαναστατικό
σοσιαλισμό
όσοτερ' απο τη λαμπρή δεξίωση
στο μέγαρο της κυρίας Ημιθέου.

Τον ευαγγέλιουσαν τα κατάμαυρά της
μαλλιά,
οι φλογεροί σφάλοι και η γλώσσα της
η ευφραδέστατη.

Όχι λιγότερο τον εντυπωσίασε
το κήρυγμα του Γενικού Αποδηκάρου του
κόμματος
που έκλειψε τη βραδιά στο καλλιμέγαρο σαλόνι.

Ήταν ιραίος σαν άγαλμα του Πραξιτέλη,
με ερόματα λικνιστικά,
κοστούμι λονδρέζικο, γραβάτα
με χρώμα ολοπόρφου που εμάγευε.
Τα επιχειρήματα πεκνά κι αισθητικώτατα,
κατάμεστα απο παραθέματα των κλασσικών,
ανέλυσαν περίτεχνα
την έκπαγλη ομορφιά της επανάστασης.

Μόνο που δυσκολεύτηκε να διακρινήσει
ποιοί θάνατι οι επαναστάτες,
πάν και αυτός
με το ακριβό κοστούμι του θα πολεμήσει
στην αγκαλιά της κυρίας Ημιθέου,
και ποιοί οι αντίπαλοι,
κι θα γίνει με την πολιορκία της χώρας μας:
εχρόνισε και δεν τελειώνει,
δεν λένε ν' αποσύρουν τα στρατεύματά τους
οι βάρβαροι. Και αν κάνουμε επανάσταση,
αυτοί μόνο το θέαμα θ' απολαμβάνουν!

Όμως, η μέθη των αρωμάτων
και των κρασιών, τόση σμορφιά και πλούτος
μέσα στο σαλόνι της κυρίας Ημιθέου,
προπάντων τα μάτια της και τα μαλλιά της
δεν επιτρέπουν ανιπρήσεις στο κήρυγμα.
Και ο Γραξιτέλης
του Κόμματος έχει κερδίσει
για την Επανάσταση
όλο το πλήθος
των αβρών προσκεκλημένων της.

Λευκωσία 1, 11.9.1988

του εκτορας τη δοξα

Εάν η Τροία στο τέλος θα πέσει
δεν τους απασχολεί. Φτάνει που ο Έκτορας
δεν θα διακριθεί στον πόλεμον,
αρκεί να μην ακούγεται
κάθε στιγμή
το μισητό όνομά του.

Τον επαγίδευσαν
στις φιλοκές του τείχους,
ούτε να σκοτωθεί δεν επιτρέπεται
συμπύκνωτας με την δεικνή ορμή του
τα αμέτρητα λεφοίσι των Δαναών.
Η ενδοξοτάτη Τροία
μόνο σ' συγκεκριμένους ήρωες εμπιστεύεται
την άμυνα της. Όχι σ' ασεβικούς.
Εάν τουλάχιστον έκαμνε
δήλωση μετανοίας στην Αγορά,
ευπείθειε στους άρχοντες με ευπρέπειαν αν υπο-
σχόταν, ίσως να τον εφάνταζαν. Όμως και πάλιν
άδοξα πρέπει να νικήσει, άδοξα και να σκοτωθεί.
Άλλοι την δοξα του πρέπει να δρέψουν
και ήρωες να στεφθούν.

Αν όμως η φιλοπατρία τον κάρψει και δήλωση
στην Αγορά υπογράψει,
στον πόλεμο ποιος θα τον συγκρατήσει;
Τα πλήθη απο τα τείχη θα τον παρακαλουθούν
και θ' αλαλίζουν:
"Να ο μεγάλος
ακυταμάχητος πολέμαρχος,
Αυτός την νύα εκέρδισεν."

Όχι, καλύτερα η Τροία να πέσει.
καλύτερα, παρά στον Έκτορα
την σπηλιά της να σφείλει.

Λευκωσία, 16.5.1987 - 11.10.1988

αυτο ενα χαρακιρι

Γενικάς απετύχαμεν.
Ούτε κομμη παραχάραξιν
ή και αντιγραφη της ιστορίας δεν κατορθώσαμε.
Κανείς δεν αυτοκτόνησε απο φιλότιμο,
ούτε ένα χαρακίρι απο ντροπή...
Ούτε ένας θάνατος "προδότη"

Πώς ήταν δυνατόν, όλοι κατηγορούμεν
αλλήλους για "προδότες",
ποιός τότε θα πρωτοπεθάνει,
ποιός θα δικάσει,
ποιός πρώτος
για "προδοσία" θα δικάσθει;
Κανείς δεν πρότεινε
στρατοδικείο για ανεπανόληπτες αδεξιότητες,
ούτε μια δίκη για αμάθεια και υπεροψίαν,
ούτε μια ανάκριση για εκείνους
που αποφασίζουν δίχως να μας ερωτήσουν
για μας, στα αμαρτωλά τους σαλόνια
και στα κρησφύγετα τους συμπεφρόντων
και των φιλοδοξιών τους.

Λευκωσία 8.5.1988 - 11.9.1988

απο το χειρόγραφο στην εκδοση
και του
ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ

PRINTED
MATTERS
DESKTOP
PUBLISHING
SERVICES

δ.σεβερη 29
453831

Τι θα λέγατε
για μια
συνδρομη
«Εντός»;

ΓΚΑΛΛΕΡΥ ·
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟ
ΒΙΝΤΕΟΘΗΚΗ

ΚΑΓΤΟΡΑΣ

ΚΑΝΑΡΗ 13, ΛΕΜΕΣΟΣ, ΤΗΛ. 051-52667

ΤΩΡΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ

**ΒΑΣΙΛΗΣ
ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ**

**1. Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ
ΕΡΓΟ ΤΟΥ
2. ΑΠΑΝΤΑ**

εκδόσεις Χρ. Ανδρέου

ΔΕΛΤΙΟ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΣ

Προς
Εκδόσεις Χρ. Ανδρέου
Ρηγαίνης 64Α
Λευκωσία Τ.Κ. 2298
Τηλ. 476105 - 466648-9

Παρακαλώ όπως μου αποστείλετε το δίτομο έργο για τον εθνικό μας ποιητή Βασίλη Μιχαηλίδη ολοκληρωμένο και σε πολυτελή βιβλιοδεσία. Μαζί με τα βιβλία να μου παραδοθούν ΔΩΡΕΑΝ τα πέντε τεύχη της εφημερίδας «ΔΙΑΒΟΛΟΣ» που εξέδιδε ο ποιητής το 1888.

Συμφωνώ να πληρώσω £25 για όλα τα πιο πάνω. Η πληρωμή μπορεί να γίνει τοις μετρητοίς ή με 2 μηνιαίες δόσεις.

Ενδιαφέρομαι για 1, 2, 3, 4, 5, σειρές (βάλτε σε κύκλο ότι σας ενδιαφέρει).

Όν/ μιν .....

Οδός ..... αρ. ....

Περιοχή ..... πόλις/χωριό .....

Τηλ. οικίας ..... τηλ. εργασίας .....

Υπογραφή .....

Ζητούνται συνεργάτες
πρωίνοί ή απογευματινοί
ή μερικής απασχόλησης
για προώθηση των
εκδόσεων
μας